

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

UPPSALA LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Uppsala läns *gränser* hafva under den femårsperiod, hvarför redogörelse nu afgifves, icke undergått någon förändring, hvadan länets *areal* fortfarande utgör 49,298 kvadratmil, deraf 4,451 kvadratmil i sjöar och vattendrag.

I den *kyrkliga indelningen* har genom Kongl. brefvet den 16 November 1866 den förändring skett, att Fitja, Hjelsta, Holms och Kulla församlingar från och med den 1 Maj 1867 utgöra ett enda pastorat, konsistorielt af 2:dra klassen, under benämning Hjelstaholm. Genom den *lönereglering* för presterskapet, som under perioden blifvit i afseende å länets samtliga kyrkoförsamlingar genomförd och uti 59 pastorat af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställd, hafva 22 sacellanin blifvit indragna, hvaremot allenast en komministratur tillkommit. Endast uti 2 pastorat eller Heliga Trefaldighets och Danmarks är sådan reglering, ehuru uppgjord, ännu icke fastställd. I 24 pastorat var vid periodens slut tillämpningen af den nya löneregleringen börjad, i 5 pastorat skall tillämpningen inträda å utsatt tid inom detta och de 2 följande åren, och inom 29 pastorat är regleringens tillämpning beroende på utgången af konvention eller ombyte af kyrkoherde.

Genom nådig resolution af den 24 Mars 1868 har Eders Kongl. Maj:t anvisat lön åt en *ny provincialläkare* för norra delen af länet med station i Tierps socken och tienstedistrikt af Tierps, Söderfors, Elfkarleby, Tolfta, Vesslands, Hållnäs, Österlöfsta, Vendels, Tegelsmora samt Films och Dannemora socknar, och har grefve B. von Platen från ett honom tillhörigt hemman i Gryttjoms by, Tierps socken, efter skedd afsöndring öfverlätit 3 jordlägenheter till tomter för läkarebostad, apotek och sjukhus samt lätit på sin bekostnad uppföra och inreda fullständiga åbyggnader till läkarens bostad, hvilka åbyggnader

skola för framtiden underhållas genom årligt sammanskott från Tierps, Tolfta och Vendels socknar af 60 öre för hvarje mantal. Jemte det sålunda provincialläkaredistriktet inom länet under perioden ökats från 3 till 4, har tillika genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut af den 16 September 1870 den förändring uti indelningen af de äldre *provincialläkaredistriktet* uppå hemställan af länets landsting egt rum, att Hagunda härad blifvit fränskildt Enköpings provincialläkaredistrikt och förlagdt till provincialläkarens i Uppsala tjenstgöringsområde, med den inskränkning dock att provincialläkaren i Enköpings distrikt fortfarande skall åligga att vid beväringmönstringar besigtiga beväringsmanskapet från Hagunda härad, så länge mönstringar med beväringsmanskapet från sistnämnda härad skola verkställas vid Säfva inom häradet belägna gästgifvaregård tillsammans med beväringsmanskapet från Lagunda inom Enköpings provincialläkaredistrikt förlagda härad.

I afseende å länets *administrativa indelning* i kameralt hänseende har Eders Kongl. Maj:t den 10 September 1869 i nåder beslutat, att Håbo, Bro, Trögds och Åsunda härad, hvilka tillföre varit i 2 fögderin indelade, skola sammanslås till ett fögderi under benämning Första fögderiet och att utan rubbning af fögderiindelningen i andra afseenden benämningarna å öfriga fögderien skola ändras från "Tredje" till "Andra" och så vidare. Ehuru denna sålunda beslutade omreglering, såsom beroende på nuvarande tjensteinnehafvares afgang, ännu icke hunnit att beträffande häradsskrifvaregöromålen genomföras, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dock ansett sig böra uti denna berättelse, med användande af de nya benämningarna, följa den förändrade fögderiindelningen, hvarföre här nedan under benämningen "Första fögderiet" förstås Håbo, Bro, Trögds och

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-47.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Innevånare.....	2.
Tab. Litt. A. Folkmängdens tillväxt i Uppsala län.....	3.
Tab. Litt. B. Folkmängdstätheten inom länets serskilda fögderin samt antalet af de från mantalspenningar befriade.....	4.
Tab. Litt. C. Bränvinsutskänknings- och utminuteringsställen inom länet samt uppskattadt kanntal för försäljningen.....	5.
Tab. Litt. D. Fång-antalet.....	6.
Tab. Litt. E. Skuldfordringsmål.....	6.
Tab. Litt. F. Sockenbibliotek.....	7.
Tab. Litt. G. Frivilliga Skarpskytteföreningarna.....	8.
3. Näringar.....	9.
Tab. Litt. H. Den odlade egoviddens användning.....	11.
Tab. Litt. I. Utsädesbeloppet.....	12.
Tab. Litt. K. Skördebeloppet.....	13.
Tab. Litt. L. Tackjernstillverkningen.....	24.
Tab. Litt. M. Stångjernstillverkningen.....	24.
Tab. Litt. N. Manufaktur- och Ståltillverkningen.....	25.
Tab. Litt. O. Jernmalmsbrytningen samt tillverkningen af tackjern, stång- och ämnesjern samt manufaktur och stål, dervid använda arbetare samt åtgången af kol.....	25.
4. Kommunikations-anstalter och varubyten.....	27.
Tab. Litt. P. Landthandlande samt vin- och ölförsäljare å länets landsbygd.....	31.
5. Kameralförhållanden.....	32.
Tab. Litt. Q. Försäljningen af spritdrycker och afgifter derför.....	32.
Tab. Litt. R. Landstingets inkomster och utgifter samt kassabehållning.....	34.
Tab. Litt. S. Häradsvi utgående utskylder.....	34.
Tab. Litt. T. Socknarnas kyrko-, skol- och fattigkassors inkomster och utgifter i medeltal för åren 1866-1870 samt kyrko- och skolkassornas behållning eller brist år 1870 äfvensom socknarnas folkmängd och egovidd.....	36-37.
Tab. Litt. U. Sockenmagasinens antal, behållning och användning...	38.
6. Politi.....	39.
Tab. Litt. V. Upptagen kommunalskatt för andra ändamål inom socknen än kyrka, skola och fattigvård.....	39.
Tab. Litt. X. Städernas inkomster och utgifter.....	40.
Tab. Litt. Y. För kommunala behof influtna medel.....	41.
Tab. Litt. Z. För kommunala behof utgifna medel.....	41.
Tab. Litt. Å. Bankrörelsen i Uppsala under perioden.....	42.
Tab. Litt. Ä. Patienter å länets lasarett och kurhus samt det Akademiska sjukhuset.....	45.
Tab. Litt. Ö. Fattighjonens ålder och civilstånd.....	46.

	Sid.
Tabellbilagor	49-61.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	49.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	50.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	51.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	51.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	52.
Tab. N:o 6. Af rofdjur dödade husdjur.....	52.
Tab. N:o 7 a. Grufvor, bergverk och bruk, samt fabriker och manufaktur-inrättningar år 1870.....	53.
Tab. N:o 7 b. Handverkare och idkare af annan näring år 1870.....	54.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverin och skjutsning.....	55.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart år 1870.....	55.
Tab. N:o 9 b. Handlande och deras betjening, år 1870.....	55.
Tab. N:o 10 a. Hemman och jordlägenheter m.m. å landsbygden, år 1870.....	56.
Tab. N:o 10 b. Jordområde och egendomar i städerna, år 1870.....	57.
Tab. N:o 11. Laga skiften, åren 1866-1870.....	57.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	58-59.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	60.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	61.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

UPPSALA LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Uppsala läns *gränser* hafva under den femårsperiod, hvarför redogörelse nu afgifves, icke undergått någon förändring, hvadan länets *areal* fortfarande utgör 49,298 kvadratmil, deraf 4,451 kvadratmil i sjöar och vattendrag.

I den *kyrkliga indelningen* har genom Kongl. brefvet den 16 November 1866 den förändring skett, att Fitja, Hjelsta, Holms och Kulla församlingar från och med den 1 Maj 1867 utgöra ett enda pastorat, konsistorielt af 2:dra klassen, under benämning Hjelstaholm. Genom den *lönereglering* för presterskapet, som under perioden blifvit i afseende å länets samtliga kyrkoförsamlingar genomförd och uti 59 pastorat af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställd, hafva 22 sacellanin blifvit indragna, hvaremot allenast en komministratur tillkommit. Endast uti 2 pastorat eller Heliga Trefaldighets och Danmarks är sådan reglering, ehuru uppgjord, ännu icke fastställd. I 24 pastorat var vid periodens slut tillämpningen af den nya löneregleringen börjad, i 5 pastorat skall tillämpningen inträda å utsatt tid inom detta och de 2 följande åren, och inom 29 pastorat är regleringens tillämpning beroende på utgången af konvention eller ombyte af kyrkoherde.

Genom nådig resolution af den 24 Mars 1868 har Eders Kongl. Maj:t anvisat lön åt en *ny provincialläkare* för norra delen af länet med station i Tierps socken och tienstedistrikt af Tierps, Söderfors, Elfkarleby, Tolfta, Vesslands, Hållnäs, Österlöfsta, Vendels, Tegelsmora samt Films och Dannemora socknar, och har grefve B. von Platen från ett honom tillhörigt hemman i Gryttjoms by, Tierps socken, efter skedd afsöndring öfverlätit 3 jordlägenheter till tomter för läkarebostad, apotek och sjukhus samt lätit på sin bekostnad uppföra och inreda fullständiga åbyggnader till läkarens bostad, hvilka åbyggnader

skola för framtiden underhållas genom årligt sammanskott från Tierps, Tolfta och Vendels socknar af 60 öre för hvarje mantal. Jemte det sålunda provincialläkaredistriktet inom länet under perioden ökats från 3 till 4, har tillika genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut af den 16 September 1870 den förändring uti indelningen af de äldre *provincialläkaredistriktet* uppå hemställan af länets landsting egt rum, att Hagunda härad blifvit fränskildt Enköpings provincialläkaredistrikt och förlagdt till provincialläkarens i Uppsala tjenstgöringsområde, med den inskränkning dock att provincialläkaren i Enköpings distrikt fortfarande skall åligga att vid beväringmönstringar besigtiga beväringsmanskapet från Hagunda härad, så länge mönstringar med beväringsmanskapet från sistnämnda härad skola verkställas vid Säfva inom häradet belägna gästgifvaregård tillsammans med beväringsmanskapet från Lagunda inom Enköpings provincialläkaredistrikt förlagda härad.

I afseende å länets *administrativa indelning* i kameralt hänseende har Eders Kongl. Maj:t den 10 September 1869 i nåder beslutat, att Håbo, Bro, Trögds och Åsunda härad, hvilka tillföre varit i 2 fögderin indelade, skola sammanslås till ett fögderi under benämning Första fögderiet och att utan rubbning af fögderiindelningen i andra afseenden benämningarna å öfriga fögderien skola ändras från "Tredje" till "Andra" och så vidare. Ehuru denna sålunda beslutade omreglering, såsom beroende på nuvarande tjensteinnehafvares afgang, ännu icke hunnit att beträffande häradsskrifvaregöromålen genomföras, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dock ansett sig böra uti denna berättelse, med användande af de nya benämningarna, följa den förändrade fögderiindelningen, hvarföre här nedan under benämningen "Första fögderiet" förstås Håbo, Bro, Trögds och

Åsunda härad, under "Andra fögderiet" Lagunda, Hagunda och Ulleråkers härad, under "Tredje fögderiet" Bälunge, Rasbo och Vaksala härad, under "Fjerde fögderiet" Örbyhus och Norunda härad samt under "Femte fögderiet" Olands härad.

Oregelbundenheterna i länets administrativa indelning kvarstå vid periodens slut sådana de uti länsstyrelsens senaste femårsberättelse och Statistiska Central-Byråns underdåniga berättelse för år 1868 finnas återgifna.

Rikets ekonomiska karteverk är nu för Uppsala län till såväl kartor som jordbeskrifningar fullbordadt, sedan under perioden utkommit de kartor öfver Löfsta tingslag, Films och Dannemora tingslag samt Olands härad, hvilka vid periodens början ännu af kartorna öfver länet återstodo.

Utaf *geologiska karteverket* hafva under perioden utlemnats bladen Ångsö, Eggegrund, Leufsta, Örbyhus, Uppsala, Fånö och Rånäs, hvadan och då förut utkommit bladen Lindsbro, Skattmansö, Enköping och Sigtuna nu enligt den för karteverket utstakade planen af de länet rörande kartor allenast återstå utgifna bladen Hyttö, Söderfors, Salsta, Forsmark och Alunda. Uppsala län, som njutit förmånen att främst af rikets län få sina egor af det ekonomiska karteverket fullständigt uppmätta och kartlagda, kan sålunda hoppas att inom en icke aflägsen tid jemväl erhålla kännedom om den geologiska beskaffenheten af länets alla delar.

För vinnande af detaljkännedom om den *agrikultur-geologiska* och *kemiska* beskaffenheten af länets jord hafva af läraren i agrikultur-kemi vid Ultuna landtbruksinstitut, ledamoten af K. Vetenskaps-Akademien, H. A. v. Post, undersökningar uppå anmodan af enskilde jordegare blifvit verkställda och kartor upprättade öfver egendomar inom länet.

Af *topografiska korpsens* karta öfver Sverige i skalan 1:100,000 hafva rörande Uppsala län utkommit bladen "Sala", "Gysinge" och "Upsala", de båda sistnämnda under nu ifrågavarande femårsperiod.

Af *topografiska* och *statistiska arbeten* öfver länet eller delar deraf hafva under denna period, förutom de af länets hushållnings-sällskap årligen i 2 delar utgifna handlingar, utkommit följande, nemligen: "Bidrag till Upsala-jordens historia. Första Delen, Upsala stads egor 1866"; "Gamla Upsala Fornminne" af Kasper Strömbäck 1866; Planschverket "Uppsala i Taflor" med text af d:r Simon Nordström 1869, äfvensom serskilda länskartor dels af Joh. Albert Norman 1868 och dels af T. A. von Mentzer 1869, hvarjemte under innevarande år utlemnats I:sta häftet af Upplands Fornminnes-förenings Tidskrift.

Af stor betydelse för länets *klimatiska* och *fysiska* förhållanden är onekligen det oförtrutna arbete, som under denna period inom skilda delar af länet fortgått för utdikning af länets vidsträckta kärrtrakter och sumpiga marker, hvilka aproximativt beräknas omfatta en ytvidd af öfver 70,000 tunnland odlingsbar mark. Sedan länets landsting, på sätt uti senaste femårsberättelsen finnes omförmäldt, år 1865 beviljat ett anslag af 10,000 r:dr till bestridande af kostnaden för uppgörande af en *allmän afdikningsplan* för länet, hafva för detta anslag 19,928 tunnland vattenskadad mark inom Åsunda, Hagunda, Ulleråkers, Rasbo, Norunda, Olands och Örbyhus härad blifvit undersökta och kartlagda, af hvilka 7,292 tunnland 9,6 kappland blifvit torr-lagda eller äro under arbete för torrläggning. Genom fullföljande af redan före periodens ingång började vattenaftappnings- och sjösänkingsföretag och genom nya sådana, af den enskilda företagsamheten började och utförda, hafva ytterligare 13,569 tunnland 11 kappland inom länet blifvit afdikade. En jordvidd af sammanlagdt 20,861 tunnland 20,6 kappland, från vattendränk och frost-alstrande mark vunnen för odling, torde icke kunna fränkännas inflytande på omgifvande traktens klimat; och har länsstyrelsen därför ansett sig böra under denna afdelning omnämna denna vinst för länet, under det den närmare redogörelsen för de serskilda företagen kommer att lemnas i sammanhang med framställningen om länets jordbruksnäring.

2. Innevånare.

Tab. N:o 1. Länets *folkmängd*, som vid slutet af år 1865 enligt mantalslängderna utgjorde 95,407, uppgick, på sätt bifogade Tab. N:o 1 utvisar, vid sistlidna års utgång jemlikt samma längder till 100,567, hvaremot husförhörslängderna angifva folkmängden år 1865 till 96,766 och år 1870 till 100,519, eller för det förra året till 1,359 utöfver, men för det senare året till 48 personer under hvad mantalslängderna upptaga. Före året 1870 hafva inom länet husförhörslängderna alltid utvisat en större folknummer än den mantalslängderna angifva, och fortfor denna skiljaktighet, som år 1860 uppgick till 3,261 personer, till och med året 1869, då husförhörslängdernas folktal för länet med 404 öfversköt mantalslängdernas slutsumma; men med året 1870 inträffade, att husförhörslängderna för länets landsbygd, hvilka från och med året 1866 börjat visa ett lägre antal än landsbygdens mantalslängder och understigit dessa senare för år 1866 med 163, för år 1867 med 57, för år 1868 med 174 och för år 1869 med 418, med sitt antal nedgick år 1870 ända till 766 personer under hvad mantalslängderna för landsbygden för samma år upptaga, hvarigenom slutsumman för länet enligt presterskapets summariska uppgifter för första gången bragtes under den man-

talsskrifna folknumerären. Anledningen till denna minskning uti husförhörslängdernas å landsbygden folktal torde ligga uti en, till följd af det från Statistiska Central-Byrån den 24 December 1868 till presterskapet utgånga cirkulär med anvisningar rörande de årliga uppgifterna till rikets befolknings-statistik, af vederbörande pastorer iakttagen större noggrannhet vid husförhörslängdernas upprättande, dervid dels utgallring skett af personer, som icke låtit sig från församling utskrifvas, oaktadt de derifrån afflyttat, dels ock i allmänhet uteslutits de, som ansetts icke rätteligen tillhöra församlingen.

Folkökningen under den femårsperiod, denna berättelse omfattar, har sålunda enligt mantalslängderna utgjort 5,160 eller 5,3 procent och jemlikt husförhörslängderna 3,718 eller 3,7 procent, då under perioden 1861—1865 tillväxten utgjorde enligt mantalslängderna 4,8 procent och enligt husförhörslängderna 4,6 procent. Fördelad på länets ytvidd utgjorde tillväxten enligt husförhörslängderna under åren 1861—1865 103 personer på kvadratmilen, men åren 1866—1870 endast 75 på kvadratmilen. Länets befolkning, som sedan år 1810, då den utgjorde 78,452 personer, varit i en ständig tillväxt, har sålunda jemväl under nu till-

ändagångna femårsperiod ökats, väl icke i lika hög grad som under den näst förut gångna perioden, men dock med hvarje år, ett förhållande som för åren 1868 och 1869 egt rum endast i fem län förutom detta inom riket. Tillväxten, som å landet utgjort 2,08 procent, men i städerna uppgått till 6,5 procent, synes hufvudsakligen hafva berott på det nativitetsöfverskott, som under hvarje år inom perioden förefunnits, om ock äfven dertill i någon mån bidragit den inflyttning till Uppsala, som i stadens egenskap af säte för universitet och andra läroanstalter har sin af länsstyrelsen uti föregående berättelser närmare utvecklade förklaringsgrund. Detta öfverskott af *inflyttning till Uppsala stad* har under de serskilda åren utgjort:

för år 1866: 386 pers. eller 1,155 inflyttade mot 769 utflyttade,
 » » 1867: 180 » » 1,032 » » 852 »
 » » 1868: 76 » » 834 » » 758 »
 » » 1869: 140 » » 928 » » 788 »
 » » 1870: 118 » » 912 » » 794 »

eller tillhoppa 900 flere inflyttade än utflyttade. Stadens folkmängd har enligt presterskapets uppgifter till den allmänna befolkningsstatistiken ökats med 1,186 personer eller från 10,247 år 1865 till 11,433 år 1870, utgörande sålunda de under perioden födde till antalet 286 flere än de under samma tid afidne. Den verkliga folkmängden inom Uppsala stad öfverstiger dock betydligt den rättliga, enär till denna måste läggas:

dels de studerande vid universitetet, hvilka icke äro i staden kyrkoskrifne, omkring 1,300,
 dels dylika studerande vid elementarläroverket 328,
 vid Lyceum 83,
 vid Fjellstedtska skolan 26,
 och vid folkskolelärareseminariet 81,
 dels ej i staden kyrkoskrifna elever vid stadens undervisningsanstalter för flickor 126,
 och dels slutligen öfriga personer, hvilka utan att vara härstädes mantals- eller kyrkoskrifne äro af serskilda anledningar här större delen af året boende 168,
 eller tillhoppa 2,112 personer, hvarigenom *Uppsala stads faktiska folkmängd* stiger till 13,545 innevånare.

Tab. Litt. A. Beträffande den *årliga tillväxten* inom länet äfvensom förhållandet mellan länet och riket såväl i afseende å folkmängds-tillväxten som dödlighetsprocenten utvisar nedanstående Tab. Litt. A, att folkökningen varit störst under året 1866 och dernäst under år 1870 samt minst under åren 1868 och 1869, under hvilka sistberörda år minskning af hela rikets folkmängd

egt rum, att tillväxtprocenten med undantag för året 1867 varit högre för länet än för hela riket, men att å andra sidan dödlighetsprocenten i allmänhet ställer sig något högre inom länet än inom riket. Till närmare belysning af *dödligheten* inom länet har följande tabell blifvit med ledning af uppgifterna till den

	Döde inom första 10 lefnadsåren.			I farsoter afidne.				
	Antal inom länet.	I proc. af de inom länet afidne.	Medel-proc. inom riket.	Antal å länets landsbygd.	I proc. af de å länets landsbygd afidne.	Antal i länets städer.	I proc. af de i länets städer afidne.	Medel-proc. inom länet.
År 1866	788	39,10	41,24	305 a)	17,43	43	16,10	19,58
» 1867	653	32,34	38,13	133	7,72	34 b)	11,45	10,17
» 1868	873	41,18	40,72	240 c)	13,38	79 d)	24,23	16,37
» 1869	702	37,78	42,06	201 e)	12,88	70 f)	23,49	20,31
» 1870	696	33,24	36,63	188 g)	10,65	66 h)	22,15	14,86

a) deraf i kolera 50 och i skarlakansfeber 133.

b) deraf i kolera 15 och i diarré 5.

c) deraf 16 i smittkoppor, 99 i kikhosta och 55 i nerf-feber.

d) deraf 18 i kikhosta, 11 i kolera och 23 i diarré.

e) deraf i skarlakansfeber 37, i mässling 50 och i nerf-feber 60.

f) deraf i mässling 36.

g) deraf i skarlakansfeber 89 och i nerf-feber 47.

h) deraf i diarré 38 och i nerf-feber 11.

allmänna befolkningsstatistiken uppställd, utvisande för åren 1866—1870, att dödlighetsprocenten i afseende å de inom de första 10 lefnadsåren afidna för alla åren utom året 1868 varit lägre för länet än för riket, samt att procentförhållandet beträffande de i farsoter afidna å länets landsbygd varit icke obetydligt lägre, men för länets städer något högre än för riket. Länet har under femårsperioden varit förskonadt från någon allmännare utbredd farsot, och dödligheten inom de första 10 lefnadsåren synes icke utvisa några missförhållanden, som serskildt påkalla uppmärksamheten. Af våldsamma orsaker hafva affidit år 1866 50, år 1867 49, år 1868 46, år 1869 48 och år 1870 40 personer, och sjelfmordens antal har utgjort år 1866 5, år 1867 20, år 1868 9, år 1869 10, och år 1870 23.

Folkmängdstätheten inom länets serskilda fögderin fram- Tab. Litt. B går af Tab. Litt. B, hvilken jemväl utvisar antalet inom fögderien af de från *mantalspenningar befriade*. Första fögderiet, som innehåller 1/3 del af länets folkmängd å landsbygden, är tätast bebygdt och företer den lägsta procenten af de från mantals-

Tab. Litt. A.

Folkmängdens tillväxt i Uppsala län.

År	Folkmängd vid årets början enligt husförhörlängderna.	Vigda par.	Lefvande födde,		Döde.	Dödlighetsprocenten inom länet.	Dödlighetsprocenten inom riket, medeltal.	Flere födde än döde.	Flere inflyttade än utflyttade.	Flere utflyttade än inflyttade.	Folkmängd vid årets slut enligt husförhörlängderna.	Tillväxt i antal.	Tillväxt i procent af länets folkmängd.	Tillväxt el. minskning inom riket i procent af folkmängden.
			äkta.	oäkta.										
År 1866	96,766	684	2,771	311	2,017	2,07	2,00	1,065	58	—	97,889	1,123	1,15	1,12
» 1867	97,889	641	2,534	340	2,019	2,05	1,96	855	—	93	98,651	762	0,77	0,83
» 1868	98,651	560	2,300	296	2,120	2,15	2,10	476	—	248	98,879	228	0,23	— 0,54
» 1869	98,879	594	2,414	304	1,858	1,87	2,23	860	—	141	99,598	719	0,72	— 0,34
» 1870	99,598	628	2,430	360	2,091	2,10	1,98	699	187	—	100,484	886	0,89	0,24
Summa	—	3,107	12,449	1,611	10,105	—	—	3,955	—	237	—	3,718	—	—

penningar befriade. Andra fögderiet står i afseende å förhål- landet mellan de från mantalspenningar befriade och folkmäng- den efter såväl det tredje som det fjerde fögderiet, ehuru det i folkmängdstäthet är likställt med det tredje fögderiet, men det femte fögderiet står lägst i fråga om de från mantalspenningar befriade, enär dessa utgöra mer än hälften af fögderiets befolkning.

Förhållandet under de serskilda åren af femårsperioden mellan folkökningen inom länet och tillökningen i antalet af de inom länet från mantalspenningar befriade ådagalägges af följande tabell, enligt hvilken sistberörda tillökning utgjort 8,09

	Folkmängdstillväxten vid årets slut enligt mantalslängderna.		Tillökningen af de från mantalspenningar befriade.	
	I antal.	I procent af länets folkmängd.	I antal.	I procent af de inom länet befriade.
År 1866	1,692	1,77	987	2,28
» 1867	864	0,89	739	1,67
» 1868	399	0,41	441	0,98
» 1869	832	0,85	386	0,85
» 1870	1,373	1,38	1,063	2,31
Summa	5,160	5,30	3,616	8,09

procent, då folkmängdstillväxten enligt mantalslängderna uppgått till allenast 5,3 procent, något som förklaras af den i allmänhet tryckta ekonomiska ställning, som för jordbrukaren under fem- årsperioden varit rådande. Möjligen har ock denna tryckta ställning i någon mån ökat *utflyttningen ur riket* från länet, ehuru sådan utflyttning från detta län under hvarje af åren 1866, 1867, 1868 och 1869 mera sällan förekommit än från något annat län i riket. Af de år 1866 från riket utflyttade 7,206 personer voro från Uppsala län allenast 7, af hvilka 4 begäfv sig till Amerika, och af de år 1867 från riket utflyttade 9,334 voro likaledes endast 7 från detta län, af hvilka 3 gingo till Amerika. År 1868 kommo af 27,024 från riket utflyttade 26 på detta län, deraf 24 till Amerika, år 1869 af 39,064 från riket utflyttade 90 från länet, deraf 77 till Amerika samt år 1870 af 20,003 från riket utflyttade 85 från länet, deraf 70 till Amerika.

Några *skismatiska rörelser* af större utsträckning hafva under perioden icke inom länet förekommit, om ock baptisternas sekt något ökats. Af dessa skola år 1870 funnits inom Dannemora socken 12, inom Morkarla socken 12, inom Alunda socken 57, inom Vendels socken 32, inom Kulla socken 50, inom Uppsala stad 70 och inom Enköpings stad 46 eller inom länet tillhoppa 279 personer. Mormonernas sekteriska lära synes icke inom länet hafva vunnit någon vidare utbredning. Deremot förspörjes från flere delar af länet en ökad lifaktighet inom statskyrkan, i det serskilda sammankomster för gemensam andaktsöfning allt talrikare hållas under ledning hufvudsakligast af de från Evan- geliska Fosterlandsstiftelsen utskickade kolportörer.

På sätt Tab. Litt. A utvisar, hafva i medeltal under ifråga- varande fem åren inom länet 322 *oäkta barn* årligen blifvit födda, under det de med vigsel förenade paren årligen i medel- tal utgjort 621 eller, i procent uttryckt, 51,85 fall af *oloflig* könsförbindelse egt rum mot 100 ingångna äktenskap, ett för- hållande som talar strängt mot sedligheten inom länet och jem- väl är sämre än det i riket allmänna, hvilket i medeltal under åren 1866—1870 utgjort 49,49 lefvande födda oäkta barn mot 100 ingångna äktenskap. De utom äktenskapet födda barnens för- hållande till de inom äktenskapet födda utgjorde under samma år i medeltal inom länet 12,93 procent och inom riket 9,98 procent.

Missbruket af starka drycker skall enligt de till läns- Tab. Lit styrelsen ingångna uppgifter å såväl landsbygden som i städerna under perioden icke obetydligt aftagit. Vål har i Uppsala stad af- sättningen å stadens bränvins-minuthandels- och utskänknings- bolags försäljningsställen stigit från 120,640 kannor året 1866 till 137,137,3 kannor år 1870, men dels faller denna tillökning uteslutande på minuthandeln, under det utskänkningsbeloppet aftagit, dels har ock den befolkning, som härifrån hemtar sitt behof af starka drycker, sannolikt genom indragning af försälj- ningsställen å landet ökats. Tab. Litt C. utvisar det kanntals- belopp, hvartill försäljning å länets bränvinsutskänknings- och utminuterings-ställen blifvit under hvarje försäljningsår inom perioden af vederbörande beskattningskomiteer uppskattad, och inhemtats deraf, att detta belopp, som år 1866 utgjorde för lands- bygden 13,531 kannor, för städerna 138,180 $\frac{1}{2}$ kannor och för hela länet 151,711 $\frac{1}{2}$ kannor, år 1870 nedgått för landsbygden

Tab. Litt. B. *Folkmängdstätheten inom länets serskilda fögderin samt antalet af de från mantalspenningar befriade.*

	Nuvarande mantal.	Egoviiden enligt eko- nomiska karteverket, i qv.ref.		F o l k m ä n g d e n .									Befriade från mantals- penningar.	
		All mark.	Duglig mark.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	I procent af länets folkmängd å lands- bygden.	Antal per- soner på qv.milen af all mark.	Antal per- soner på qv.milen af duglig mark.	Antal per- soner på hvarje mantal.	Antal tunn- land duglig mark på hvarje person.	Antal.	I procent af folk- mängden inom fög- deriet.	
Första fögderiet	1,017,98	1,443,806	1,106,959	10,632	11,382	22,014	25,03	1,976	2,554	21	8,98	9,883	44,89	
Andra d:o	693,10	911,866	871,404	6,578	7,207	13,785	15,67	1,961	2,084	20	11,29	6,641	48,17	
Tredje d:o	625,16	767,019	757,660	5,427	5,968	11,395	12,95	1,925	1,951	18	11,87	5,456	47,88	
Fjerde d:o	666,41	1,746,149	1,633,091	10,290	11,082	21,372	24,30	1,585	1,695	32	13,64	10,206	47,75	
Femte d:o	557,66	1,489,285	1,404,074	9,370	10,031	19,401	22,05	1,688	1,791	35	12,92	9,999	51,54	
Summa för landsbygden	3,559,71	6,358,125	5,773,188	42,297	45,670	87,967	100,00	1,798	1,962	24,7	11,72	42,185	48,05	

till 11,150 kannor, för städerna till 94,711 $\frac{2}{3}$ kannor och för hela länet till 105,861 $\frac{2}{3}$ kannor och sålunda sjunkit med nära 33 $\frac{1}{3}$ procent. Af 1866 års kanntalsbelopp, fördeladt på länets hela folkmängd vid slutet af samma år, belöpte i medeltal något mer än 1 $\frac{1}{2}$ kanna på hvar af länets innevånare, under det år 1870 vid sådan fördelning af årets kanntalsbelopp på hvarje innevånare föll 1,04 kanna. Uti detta förhållande ser länsstyrelsen med glädje ett bevis på minskad åtgång af spritdrycker inom länet.

Antalet af de för fylleri och dryckenskap till ansvar fälde har under de senaste fem år, för hvilka officiella uppgifter äro meddelade, varit inom Uppsala län i förhållande till folkmängden ringare än inom såväl flere angränsande län som hela riket, utvisande Justitiestats-ministerns underdåniga embetsberättelser, att för fylleri blifvit fälde inom Uppsala län:

år 1863 1 af 943 innevånare, år 1866 1 af 802 innevånare,
» 1864 1 af 1,229 » » 1867 1 af 1,233 »

» 1865 1 af 1,256 »

då deremot inom riket för dylik förseelse sakfällts:

år 1863 1 af 310 innevånare, år 1866 1 af 454 innevånare,

» 1864 1 af 299 » » 1867 1 af 491 »

» 1865 1 af 379 »

I afseende å antalet *brott*, som inom länet begås, framgick af en utaf Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uti senast afgifna berättelse anställd jemförelse mellan förhållandet derutinnan under åren 1858—1862 i Uppsala län och hela riket, att för

mord och dråp med vilja, rån, inbrottsstöld, annan kvalificerad stöld samt enkel stöld ett mindre antal personer i förhållande till folkmängden blifvit sakfäldt inom Uppsala län än inom riket i sin helhet; och detta för länet gynnsamma förhållande har jemväl under åren 1863—1869 i allmänhet fortfarit, i det att af anhängiggjorda brottmål komma

år 1863 1 på 129 af länets innev. mot 1 på 92 af rikets folkmängd,

» 1864 1 på 142 » » » 1 på 92 af » »

» 1865 1 på 141 » » » 1 på 107 af » »

» 1866 1 på 122 » » » 1 på 97 af » »

» 1867 1 på 150 » » » 1 på 107 af » »

» 1868 1 på 145 » » » 1 på 102 af » »

» 1869 1 på 124 » » » 1 på 99 af » »

bärande detta förhållande vitsord om en i allmänhet fredsam, lugn och laglydig befolkning inom länet.

Till ytterligare belysning af brottens antal och beskaf- Tab. Litt. D. fenhet samt antalet af de för försvarslöshet häktade och dömda inom länet återoppar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande å nästa sida stående Tab. Litt. D, utvisande dels för åren 1866, 1867, 1868 och 1869, eller de år af femårsperioden, för hvilka uppgifter derutinnan äro för länsstyrelsen tillgängliga, antalet *fångar*, häktade inom länet i följd af åtal för brott, samt i länet födde straffarbetsfångar och för försvarslöshet dömda, och dels för hela perioden antalet af de utaf länsstyrelsen för försvarslöshet dömda och de å länshäktet förvarade fångar.

Tab. Litt. C. Bränvinsutskänknings- och utminuteringsställen inom länet samt uppskattadt kanntal för försäljningen.

	1866—1867.		1867—1868.		1868—1869.		1869—1870.		1870—1871.	
	Utskänkning.	Utminuter.	Utskänkning.	Utminuter.	Utskänkning.	Utminuter.	Utskänkning.	Utminuter.	Utskänkning.	Utminuter.
<i>Å landsbygden.</i>										
Yttergrans socken, Bålsta gästgivaregård.....	500	—	400	—	400	—	500	—	500	—
Stockholms Näs socken, Tibble gästgivaregård.....	700	—	500	—	500	—	500	—	500	—
Litslena socken, Litslena gästgivaregård.....	800	—	800	—	800	—	800	—	500	—
Bondkyrko socken, Eklundshofs värdshus.....	1,000	—	583	—	583	—	1,150	—	1,000	—
Bälinge socken, Högsta gästgivaregård.....	700	—	700	—	700	—	1,500	—	1,000	—
Rasbo socken, Hofs gästgivaregård.....	500	—	500	—	500	—	1,200	—	800	—
Tierps socken, Yfre gästgivaregård.....	800	—	800	—	800	—	1,000	—	1,200	—
» » Mehede gästgivaregård.....	800	—	800	—	800	—	600	—	900	—
Elfkarleby socken, Elfkarleby gästgivaregård.....	2,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Björklinge socken, Läby gästgivaregård.....	600	—	600	—	600	—	600	—	600	—
Löfsta socken, Skjerplinge gästgivaregård.....	—	5,131	—	3,700	—	—	—	3,528	—	4,150
Summa för landsbygden	8,400	5,131	5,683	3,700	5,683	—	7,850	3,528	7,000	4,150
<i>I städerna.</i>										
Uppsala stad: 17 utskänkningsrättigheter, gällande för hela året	29,616 $\frac{2}{3}$	75,963 $\frac{8}{9}$	28,966 $\frac{2}{3}$	124,000	23,070 $\frac{5}{6}$	46,000	29,461 $\frac{2}{3}$	50,000	20,411 $\frac{2}{3}$	50,000
3 tillfälliga utskänkningsrättigheter för kortare tid										
3 utskänkningsrättigheter å ångfartyg under seglatsionstiden.....										
3 utminuteringsställen.....										
Enköpings stad: 6 ständiga utskänkningsrättigheter och 2 å ångfartyg.....	19,400	—	19,400	—	18,000	—	17,435	—	15,500	—
2 utminuteringsställen.....	—	13,200	—	13,200	—	13,200	—	13,200	—	8,800
Summa för länets städer	49,016 $\frac{2}{3}$	89,163 $\frac{8}{9}$	48,366 $\frac{2}{3}$	137,200	41,070 $\frac{5}{6}$	59,200	46,596 $\frac{2}{3}$	63,200	35,911 $\frac{2}{3}$	58,800
Summa för hela länet...	57,416 $\frac{2}{3}$	94,294 $\frac{8}{9}$	54,049 $\frac{2}{3}$	140,900	46,753 $\frac{5}{6}$	59,200	54,746 $\frac{2}{3}$	66,728	42,911 $\frac{2}{3}$	62,950

Befolkningens fredsamma lynne skönjes jemväl af *tvistemålens* förhållande till länets folkmängd, i det under åren 1866, 1867, 1868 och 1869 ett tvistemål i medeltal kommit på hvar 113 person inom länet, under det inom riket ett tvistemål under samma tid i medeltal fallit på hvar 88 person, och innehade Uppsala län under berörda år bland rikets öfriga län det 17:de ordningsnumret i fråga om tvistemålens talrikhet.

Tab. Litt. E. Jemlikt nedanstående Tab. Litt. E angående hos Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande under femårsperioden afgjorda *skuldfordringsmål* hafva i medeltal för hvart och ett af dessa fem år blifvit afgjorda 2,352 utsökningsmål samt till betalning ådömda 339,549 r:dr eller ett utsökningsmål på omkring 42 af länets innevånare och för en hvar af dem 3 r:dr 46 öre till betalning ådömdt belopp. Utsökningsmålen, som såväl till antal som till belopp af de till betalning ådömda medel under året 1867 stigit högre än någonsin tillföre, hafva under de följande åren derifrån nedgått till nära hälften af såväl antalet som det ådömda betalningsbeloppet. En jämförelse af medeltalet utsökningsmål under denna femårsperiod med samma medeltal under nästföregående femårsperiod utvisar dock en tillväxt i antal af 25 procent och i det till betalning ådömda beloppet af 4 proc. Utsträcker åter jämförelsen till perioden 1856—1860, befinnas utsökningsmålen under dessa senaste 15 åren hafva ökat till antal med 71 proc. och till ådömdt betalningsbelopp med nära 27 proc.

Den efter utmätning eller konkurs försälda *fasta egendomens* inom länet värde utgjorde af värdet för den frivilligt sålda år 1864 5,5 procent, år 1865 10,8 procent, år 1866 11 procent, år 1867 43,9 procent, år 1868 31,1 och år 1869 19,6 procent, således äfven uti detta hänseende ett betänkligt stigande under året 1867 och i allmänhet under perioden en icke oansenlig förhöjning i den utmätningens försälda egendomens värde. Det torde ock med skäl kunna sägas, att den *ekonomiska ställningen* för en stor del af länets jordbrukande befolkning varit, i synnerhet under de 4 första åren af denna period, kännbart tryckande. Af de 10 sista årens skördar hafva inom länet 4 eller de för åren 1861, 1863, 1867 och 1868 varit under medelmåttan, 4 eller de under åren 1862, 1865, 1866 och 1869 medelmåttiga och endast 2 eller de för åren 1864 och 1870 öfver medelmåttan. Att detta för länets hufvudnäring på det hela ogynnsamma förhållande icke kunnat annat än medföra ekonomiska svårigheter, är uppenbart, och förlägenheten har ökat deraf, att under samma tid icke obetydliga kostnader blifvit nedlagda uti odlingar och jordförbättringar, utan att ofta någon annan tillgång dertill kunnat beredas än genom skuldsättning, till hvars ränteliqvider de årliga tillgångarna icke räckt. Med året 1870 har dock ett gynnsammare förhållande inträdt, och med tanken på den företagsamhet och det allvarliga, uthållande sträfvande, som under de senare åren flerstädes inom länet lagts i dagen för jord-

Tab. Litt. D.

Fång-antalet.

År.	Fångar häktade inom länet i följd af åtal för brott,		I länet födde straff-arbets-fångar,		I länet födde för försvarslöshet dömda,		Af länsstyrelsen för försvarslöshet till allmänt arbete dömda			Å länshäktet förvarade fångar													
	antal.	i procent af folkmängden.	antal.	i förhållande till folkmängden.	antal.	i förhållande till folkmängden.	män.	qvin-nor.	sum-ma.	för undergående af						lösdrifvare o. försvarslöse		by-satte.	barn, som ät-följt sina mödrar.	på fri fot ställda ransaknings-fångar äfvensom transport-fångar.	summa i läns-häktet förvarade.		
										straff-arbete		fängelse vid vatten o. bröd		enkelt fängelse		män.	qvin-nor.					män.	qvin-nor.
										män.	qvin-nor.	män.	qvin-nor.	män.	qvin-nor.								
1866.....	179	0,18	84	1 på 1,165	20	1 på 4,894	4	—	4	89	11	34	2	5	3	44	2	10	1	160	361		
1867.....	196	0,20	75	1 » 1,315	18	1 » 5,481	6	—	6	82	12	67	10	6	7	79	7	11	14	205	500		
1868.....	232	0,23	80	1 » 1,236	22	1 » 4,494	2	—	2	90	16	58	10	10	3	67	5	16	19	307	601		
1869.....	187	0,19	59	1 » 1,637	32	1 » 3,112	6	—	6	88	15	50	7	12	3	79	23	7	6	243	533		
1870.....	—	—	—	—	—	—	6	3	9	83	12	64	8	13	4	70	13	15	5	233	520		

Tab. Litt. E.

Skuldfordringsmål.

År	Emot ståndspersoner.			Emot hemmansägare och brukare af allmogen.			Emot torpare, tjänstfolk och andra personer.			Summa.	
	Antal.	Belopp.	Medel-belopp på hvarje.	Antal.	Belopp.	Medel-belopp på hvarje.	Antal.	Belopp.	Medel-belopp på hvarje.	Antal.	Belopp.
År 1866.....	658	177,953	270,44	603	111,535	184,97	1,064	47,289	44,45	2,325	336,777
» 1867.....	731	223,194	305,33	862	159,316	184,82	1,479	59,149	39,99	3,072	441,659
» 1868.....	677	167,518	247,44	671	145,629	217,03	1,365	71,166	52,14	2,713	384,263
» 1869.....	578	131,619	227,89	535	118,654	221,78	930	50,374	54,17	2,043	300,647
» 1870.....	462	118,365	256,20	425	66,824	157,23	721	49,211	68,25	1,608	234,400

brukets höjande och utvidgande af länets öfriga rika närings- period oaktadt sitt trångmål visa spår af en börjad ytterligare källor, synes Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande denna utveckling af länets krafter.

Tab. Litt. F.

Sockenbibliotek.

Socknens namn.	Året då det bildades.	Antal band.	Begagnandet.	Sättet för tillkomsten.	Sättet för underhållet.
Håtuna	1861	50	fitigt	frivilliga sammanskott	
Häggeby	1865	30	ej serdeles	gåfva af enskild person	
Kalmar	1865	58	d:o	andel af bränvinsförsäljningsmedel	räntan å en för ändamålet bildad kassa
Skokloster	1860	230	temligen fitigt	anslag af kommunen	pastors påskpenningar och 2 årliga kollekter
Tibble	1858	145	ej serdeles	frivilliga sammanskott	andel af bränvinsmedlen
Öfver-Gran	1863	263	temligen fitigt	d:o	
Bro och Lossa	1859	125	ej serdeles	gåfva af enskilda personer	
Näs	1863	122	d:o	d:o	afgift för boklån o. utdebitering af 1 öre per fyrk
Vestra Ryd	1863	149	temligen fitigt	d:o	afgift för boklån och insamling vid husförhör
Bred	—	64	d:o	frivilliga sammanskott	
Näs	1858	295	ganska fitigt	d:o	årlig kollekt och insamling vid husförhör
Sparrsätra	1860	71	ej serdeles	d:o	årlig afgift af 50 öre för boklån
Svinnegarn	1860	200	fitigt	d:o	afgift för boklån och insamling vid husförhör
Teda	1862	122	temligen fitigt	d:o	insamling vid husförhör
Tillinge	1858	210	förr fitigt, nu mindre	d:o	hälften af socknens andel i bränvinsmedlen
Vårfrukyrka	1860	162	temligen fitigt	anslag af bränvinsmedlen	insamling vid husförhör
Boglösa	1861	131	fitigt	anslag ur magasinetskassan	afgift för boklån och andel af bränvinsmedlen
Hacksta	1858	160	—	gåfva af enskild person	afgift för boklån och utdebitering
Herkeberga	1865	47	—	frivilliga sammanskott	
Husby Sjutolft.	1862	302	fitigt	d:o	utdebitering af 10 öre på hvarje mantalsskrifven person
Kungs Husby	1859	46	ej serdeles	d:o	
Lillkyrka	1859	185	d:o	gåfva af enskild person	afgift för boklån
Litslena	1862	20	—	frivilliga sammanskott	
Löt	1863	144	—	hundskatt och frivilliga sammanskott	afgift för boklån
Torsvi	1859	50	ej serdeles	gåfva af enskild person	
Vallby	1863	200	fitigt	frivilliga sammanskott	afgift för boklån och anslag af 10 r:dr årligen
Veckholm	1859	54	numera sällan	anslag från kommunalkassan	
Villberga	1859	141	fitigt	frivilliga sammanskott	anslag af bränvinsmedlen
Fitja	1861	24	temligen fitigt	5 öre af hvarje mantalsskrifven person	
Hjelsta	1861	34	d:o	d:o	
Holm	—	27	d:o	d:o	
Kulla	—	65	d:o	d:o	
Biskopskulla	—	68	d:o	frivilliga sammanskott	
Fröjeslunda	—	60	d:o	d:o	
Långtora	1864	53	fitigt	uttaxering per fyrk	afgift af dem, som ej inom bestämd tid återlemna lånad bok
Balingsta	1865	67	någorlunda fitigt	anslag af kommunen	
Dalby	1861	30	ringa	frivilliga sammanskott	
Järlåsa	1861	168	fitigt	gåfva af enskild person	
Åker	1866	90	d:o	d:o	
Läby	1865	27	ringa		
Vänge	—	74	ej serdeles		
Bälinge	1870	148	fitigt	anslag och gåfvor af enskilda	
Skuttunge	1863	165	d:o	d:o	
Funbo	1859	308	d:o	gåfva af enskild person	
Rasbo	1861	160	ringa	frivilliga sammanskott	afgift för boklån
Rasbokil	1859	109	numera ringa	d:o	d:o
Gamla Uppsala	1867	60	fitigt	d:o	
Vaksala	—	100	ringa		
Elfkärlaby	1865	54	d:o	gåfva af enskild person	frivilliga sammanskott
Söderfors	1836	823	fitigt, 15 à 20 lån hvarje söndag	anslag af kommunen	uttaxering af 6 öre på hvarje mantalsskrifven person
Tierp	1856	446	fitigt	gåfva af enskild person	frivilliga sammanskott
Tolfta	1856	67	ej serdeles	frivilliga sammanskott	
Vendel	1832	750	fitigt	donation af 1,500 r:dr	
Vessland	1870	250	d:o	gåfva af enskild person o. frivilliga sammanskott	
Björklinge	1857	210	d:o	frivilliga sammanskott	andel af bränvinsmedlen
Lena	1859	500	d:o	donation och frivilliga sammanskott	kollekter och insamlingar vid husförhör
Tensta	1858	167	d:o	frivilliga sammanskott	
Viksta	1861	190	temligen fitigt	d:o	ränta å kapital 97 r:dr 50 öre samt hundskatt
Alunda	1860	377	d:o	uttaxering af 3 r:dr per mantal	årlig utdebitering af 50 öre på mantalet
Dannemora	1860	90	ringa	gåfva af enskild person	
Ekeby	1862	125	fitigt	anslag af kommunen	årlig utdebitering af 5 öre på hvarje mantalsskrifven person
Film	1855	130	temligen fitigt	frivilliga sammanskott	
Hällnäs	—	262	fitigt	d:o	ränta å kapital 136 r:dr 17 öre, andel i bränvinsförsäljnings-medel och 4 öre på hvarje mantalsskrifven person
Morkarla	1869	70	d:o	d:o	
Skefthammar	—	36	ringa		
Stafby	1861	90	d:o	uttaxering af 1 r:dr på mantalet	
Tuna	1860	77	d:o	frivilliga sammanskott	utdebitering på mantalet
Tegelsmora	—	120	temligen fitigt	gåfva af enskild person	
Löfsta	1859	560	fitigt, omkr. 210 lån i hvarje månad	uttaxering, gåfva af enskild person	
Summa	—	11,007			

I *byggnadssätt* och anordningen af bostaden och dess omgifning spåras alltmer ett ökad anspråk på bekvämlighet, prydlig het och trefnad, ehuru väl ännu, serskildt hvad allmogen angår, prof på ytterlig tröghet och liknöjdhet för förändringar, äfven der förbättringen är påtaglig, förekomma. Å landsbygden täckas allt oftare uthusen med spiller i stället för halm och boningshusen med tegel och dessa senare reveteras stundom. I städerna och synnerligen i Uppsala uppföras allt flere prydliga stenhus, hvarjemte stor omsorg användes för omgifningarnas förskönande och vård. I afseende å *klädedrägten* utplånas alltmera skillnaden mellan tjenare och husbonde, mellan allmoge och ståndspersoner, och materialet tages allt allmännare i handelsboden.

De uti de 2 senare femårsberättelserna såsom allmogens vanliga *förströelser* omförmälda nattliga dansnöjen synas hafva något minskats, och torde en förbättring i sedligt afseende uti umgänget mellan könen deraf kunna väntas.

Tab. Litt. F. Hågen för läsning och inhemtande af bildande kunskap sprider sig och tillväxer, och begagnandet af *sockenbiblioteken* inom länet bär derom vittna. Af Tab. Litt. F (se föreg. sida)

inhemtas ock, att af länets 86 socknar 70 äro med sockenbibliotek försedda med ett antal band af tillhopa 11,007 eller i medeltal 157 band i hvarje. Af dessa bibliotek uppgifvas 42 vara flitigt eller temligen flitigt begagnade och om 4 saknas uppgift i fråga om lifligheten i deras anlåtande. Uti 16 socknar inom länet eller i Ytter-Grans, Arnö, Giresta, Nysätra, Gryta, Hagby, Ramsta, Tibble, Ålands, Bondkyrko, Börje, Jumkils, Uppsala-Näs, Åkerby, Danmarks och Erentuna socknar saknas ännu sockenbibliotek, ehuru i de flesta af dessa socknar såsom början till ett sådant finnas de af staten till socknarne öfverlåtna 15 första årgångarne af "Läsning för Folket" äfvensom åtskilliga af länets hushållningssällskap skänkta skrifter i landthushållning och jordbrukslära. I Ytter-Grans, Ålands och Näs socknar har fråga om bildande af sockenbibliotek blifvit bragt å bane och utgjort föremål för kommunalstämmas pröfning, ehuru beslut derom före 1870 års utgång icke fattats. Af länets sockenbibliotek äro 31 bildade under de senaste 10 åren och 27 under åren 1855—1860 eller 83 procent af hela antalet under de sista 15 åren, hvaremot 2 uppstått på 1830-talet och uppgift saknas om tiden för bildandet af de öfriga 10.

Tab. Litt. G.

Frivilliga Skarpskytteföreningarna.

Föreningarnas namn.	Antalet aktiva medlemmar					Föreningen och dess medlemmar tillhöriga gevär.				Af kronan lånade	
	år 1866.	år 1867.	år 1868.	år 1869.	år 1870.	Föreningen gemen- samt tillhöriga		Medlem- mar en- skildt till- höriga målskjut- nings- gevär.	Summa.	målskjut- nings- gevär.	exercis- gevär.
						målskjut- nings- gevär.	exercis- gevär.				
Boglösa sockens	42	43	45	42	45	3	—	1	4	—	60
Bro härads	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bälinge härads	59	54	62	56	56	7	—	—	7	—	100
Danmarks sockens	55	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elfkarleby sockens	51	61	64	—	—	—	—	—	—	—	—
Enköpings stads	69	59	65	60	82	14	—	3	17	—	80
Films och Dannemora socknars	128	128	90	64	61	11	—	5	16	13	100
Funbo sockens	41	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hagunda härads	138	129	152	70	68	7	—	12	19	—	150
Husby-Sjutolfts sockens	35	30	38	23	31	3	—	—	3	—	30
Håbo härads och Håggeby sockens	158	167	134	136	137	27	125	2	154	12	120
Lagunda härads	160	151	159	140	147	30	—	15	45	5	175
Lena och Tensta samt Rasbokils socknars	128	75	75	78	84	13	33	2	48	—	—
Litslena sockens	32	24	20	—	—	—	—	—	—	—	—
Olands härads	180	107	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södra Åsunda härads	41	32	34	24	24	4	35	—	39	—	—
Tierps sockens	65	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tillinge sockens	40	40	38	35	27	2	39	1	42	4	—
Ulleråkers härads	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala stads	241	214	195	149	152	63	—	22	85	14	400
Uppsala studentkorps	243	243	254	265	411	39	—	30	69	—	197
Vaksala sockens	52	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vendels sockens	47	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vårfrukyrka sockens	21	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öster-Löfsta sockens	56	55	83	88	73	14	30	3	47	—	—
Summa	2,182	1,878	1,508	1,230	1,398	237	262	96	595	48	1,412

Tab. Litt. G. Af de inom länet i öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse af den 8 Mars 1861 bildade *skarpskytteföreningar*, hvilka under året 1866 uppnått sitt högsta antal eller 25 föreningar med 2,182 aktiva medlemmar, hafva, på sätt Tab. Litt. G. (se föreg. sida) närmare utvisar, upplösts under år 1867 2, år 1868 7 och år 1869 2 föreningar, hvidan nu återstå 14 sådana med ett sammanlagdt antal aktiva medlemmar af 1,398. Hågen för föreningarnas exercisöfningar synes vara i aftagande, men deremot uppöfvandet af skjutskickligheten med mera lust omfattas. Länet landsting har äfven sökt att uppmuntra dessa skjutöfningar genom anslag af 2,000 r:dr under hvardera af åren 1866, 1867 och 1868 till inköp af målskjutningsgevär för utdelning bland länets skarpskytteföreningar. För detta anslag hafva hittills blifvit inköpta 70 gevär, hvaremot återstående delen af anslaget eller 4,800 r:dr, enligt landstingets beslut, skall reserveras och endast årliga räntan af detta kapital användas dels till inköp af gevär för de skarpskytteföreningar, som deraf visa sig vara i behof, och dels, i fall hela räntan ej till gevärsinköp åtgår, till belöningar för skicklighet i skjutning.

3. Näringar.

A) **Jordbruk** och B) **Boskapsskötsel**. Då i senaste femårsberättelsen, med ledning dels af hithörande uppgifter i rikets ekonomiska karteverk öfver Uppsala län hvad jordarealerna beträffar, dels och isynnerhet af de för år 1865 socknevis insamlade primäruppgifterna till länets jordbruksstatistik, egnats en mera utförlig och detaljerad behandling åt den statistiska beskrifningen af länets jordbruk och boskapsskötsel, i afseende på hvilka någon betydligare förändring icke lär kunna skäligen antagas hafva i allmänhet inträffat under de sedan dess förflutna 5 åren, så har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett sig kunna nu inskränka framställningen rörande ifrågavarande näringars tillstånd inom länet under perioden hufvudsakligen till ett återgifvande af en utaf länets Kongl. Hushållningssällskap meddelad, mera summarisk redogörelse för de resultat, som framgå af de till sällskapet ingångna årliga uppgifter.

Beträffande då först uppgifterna om nuvarande *mantal* samt *jordtorp* och *andra jordlägenheter*, hvilka finnas sammanställda i följande tabell, erbjuder sig ett tillfälle att kontrollera dessa

båda uppgifter genom en jämförelse med enahanda uppgifter, hemtade ur andra källor. Slutsumman af nuvarande mantal å länets landsbygd uppgår enligt jordbruksstatistiken till 3,559,71 mantal, och samma summa utgör enligt ekonomiska karteverket 3,559,61 mantal, enligt kronofogdarnes uppgifter till denna berättelse 3,560,487 mantal, hvilken summa jemväl öfverensstämmer med det å landskontoret senast upprättade sammandrag öfver länets jordebok, samt enligt en summarisk uppgift från provinslandtmäterikontoret 3,559,11 mantal. Mellan dessa olika källor förefinnes således icke någon betydligare skiljaktighet i detta afseende, ehuru det icke låter sig afgöras, hvilken bland de anförda uppgifterna må anses vara den till siffran fullt exakta. I fråga om hemmantalet af städernas jord, derom uppgift saknas i ekonomiska karteverket, skall detta enligt jordbruksstatistiken, hvarmed äfven de af magistraterna till femårsberättelsen meddelade uppgifter öfverensstämma, uppgå till 57,375 mantal, och skulle således enligt jordbruksstatistiken länets hela hemmantal, landsbygdens och städernas jord sammanräknad, utgöra 3,617,09 mantal mot 3,617,862 mantal enligt uppgifterna till denna berättelse.

Antalet åter af *jordtorp* och *andra jordlägenheter* har å landsbygden under femårsperioden enligt jordbruksstatistiken vexlat mellan högst 7,418, år 1866, och lägst 6,757, år 1870, under det enligt kronofogdarnes uppgifter samma antal, med inberäkning af ryttare-, soldat- och båtsmanstorp samt andra lägenheter, förutom fiskerin, verk och inrättningar, år 1870 uppgått till allenast 5,008. Ekonomiska karteverket upptager detta antal å landsbygden till 7,523, i städerna till 25 och i hela länet till 7,548. Uppgifterna uti detta afseende äro ännu högst otillförlitliga, så att något synnerligt värde icke kan tillerkännas någon af de uppgifna summorna.

Beträffande antalet af *bruksdelar* skall, enligt de årliga uppgifterna till jordbruksstatistiken, å landsbygden samma antal under femårsperioden vexlat mellan högst 6,510, år 1866, och lägst, 5,761, år 1870. Enligt de till denna berättelse lemnade

	Nuvarande mantal.	Antal jordtorp och andra jordlägenheter.
<i>Å landsbygden:</i> 1866	3,559,14	7,418
1867	3,559,71	6,806
1868	3,559,71	6,847
1869	3,559,71	6,797
1870	3,559,71	6,757
<i>I städerna:</i> 1866	57,38	25
1867	57,38	19
1868	57,38	19
1869	57,38	19
1870	57,38	39
<i>I hela länet:</i> 1866	3,616,52	7,443
1867	3,617,09	6,825
1868	3,617,09	6,866
1869	3,617,09	6,816
1870	3,617,09	6,796

uppgifter skulle brukningsdelarnas å landsbygden antal år 1870 utgjort 6,250, under det samma antal jemlikt häradsskrifvarnes på mantalslängderna grundade, uti 1867—1868 års jordbruksstatistik meddelade, uppgifter skulle år 1867 uppgått till 6,438. Den största brukningsdelen inom länet utgör, enligt uppgifter till jordbruksstatistiken, 19 mantal och den minsta $\frac{1}{16}$ mantal utan meddelad närmare specifikation af egoviddens, och skulle medelstorleken af hvarje brukningsdel å landsbygden, om man antar hemmantalet å landsbygden till jemnt 3,560 mantal och brukningsdelarnes antal till 6,560, utgöra omkring $\frac{1}{2}$ mantal; men torde ännu uppfattningen af betydelsen af "brukningsdel, jordlägenhet och andra lägenheter" vara allt för litet stadgad för att någon tillförlitlig beräkning af jordstyckningens ståndpunkt inom länet skulle kunna grundas på här ofvan anförda uppgifter.

Hvad vidare *egoviddens och dess fördelning* beträffar, finnas de årliga uppgifterna derom sammanställda i följande tabell.

	Hela egoviddens efter "rikets ekonomiska karteverk."	D e r a f			
		Trä-, humle- och kålgård.	Åker och annan odlad jord.	Naturlig äng.	Skogbärande mark.
Q v a d r a t r e f.					
<i>Å landsbygden:</i> 1866	6,358,125	4,713	1,126,604	828,467	3,213,914
1867	6,358,125	11,680	1,165,386	785,546	3,186,345
1868	6,358,125	10,176	1,186,640	777,567	3,207,364
1869	6,358,125	10,461	1,200,098	770,947	3,210,325
1870	6,358,125	11,296	1,228,894	770,554	3,217,689
<i>I städerna:</i> 1866	30,928	213	16,007	6,600	3,175
1867	30,928	213	16,007	6,501	1,819
1868	30,928	213	16,089	4,772	5,819
1869	30,928	517	17,809	4,636	5,819
1870	30,928	578	17,809	4,636	5,819
<i>I hela länet:</i> 1866	6,389,053	4,926	1,142,611	835,067	3,217,089
1867	6,389,053	11,893	1,181,393	792,047	3,188,164
1868	6,389,053	10,389	1,202,729	782,339	3,213,183
1869	6,389,053	11,039	1,217,907	775,583	3,216,144
1870	6,389,053	11,874	1,246,703	775,190	3,223,508

Arealuppgiften å hela *egoviddens* (sjöar och vattendrag inräknade) är, såsom hemtad ur ekonomiska karteverket, densamma för hela femårsperioden, uppgående till 6,358,125 qv.ref för landsbygden och 30,928 qv.ref för städerna, eller tillsammans för hela länet 6,389,053 qv.ref (frånräknas sjöar och vattendrag, uppgående till 576,826 qv.ref, utgör länets hela areal, enligt ekonomiska karteverket, af fast land med öar 5,812,227 qv.ref.) Arealen af städernas hela *egovidd* har uppgifvits af vederbörande magistrater utgöra 27,677,8554 qv.ref, således icke obetydligt understigande ekonomiska karteverkets uppgift å samma areal, hvilket icke kan nöjaktigt förklaras genom frånräkning af sjöar och vattendrag, enär dessa upptaga endast en areal af 225 qv.ref af städernas hela *egovidd*.

Beträffande åter fördelningen af denna *egovidd*, med afseende på de 4 hufvudslag af duglig mark, som formuläret för jordbruksstatistiken upptager, så visar sig det anmärkningsvärda förhållande, hvad arealen af *trä-, humle- och kålgårdar* först

vidkommer, att då denna för landsbygden år 1866 upptages till 4,713 qv.ref, uppgifves den deremot under de 4 följande åren nppgå till en mer än dubbelt så stor *egovidd* (år 1870 till 11,296 qv.ref) och sammaledes i afseende på städerna, der denna areal under åren 1866—1868 upptagits till 213 qv.ref, men under åren 1869—1870 uppgifves till 578 qv.ref; ett förhållande, som nödvändigt måste föranleda misstroende till dessa siffror, helst vid en jemförelse med motsvarande uppgifter i det ekonomiska karteverket, som, visserligen deruti inräknande äfven "byggnadstomter", upptager denna areal till 29,241 qv.ref för landsbygden och 1,321 qv.ref för städerna (under åren 1860—1865). I afseende på förhållandet mellan *åkern* och *ängen* utvisa primäruppgifterna, hvad landsbygden beträffar, en fortgående tillökning af åkerns areal med omkring 25,000 qv.ref per år i medeltal, som således skall motsvara medeltalet af den årliga nyodlingen, och likaså en fortgående minskning af ängens areal med omkring 15,000 qv.ref per år i medeltal, då de återstående 10,000 qv.ref årlig nyodling skulle afgå från den *skogbärande markens* areal — till hvilket antagande likväl primäruppgifterna icke berättiga, enär skogsmarkens areal icke minskats utan tvärtom genom skogssådd och skogsplantering något litet ökats under femårsperioden, nemligen från 3,213,914 qv.ref, år 1866, (motsvarande det ekonomiska karteverkets uppgift å denna areal) till 3,217,689 qv.ref, år 1870 — utan torde förklaringen af nämnda förhållande böra sökas deruti, att nyodlingen varit utsträckt äfven till "*anman* duglig skoglös mark" eller s. k. "*betesshagar*", hvilkas areal icke ingår uti jordbruksstatistikens redogörelse för *egoviddens* fördelning, men af ekonomiska karteverket upptages till 498,198 qv.ref för landsbygden.

Likaså utvisa äfven uppgifterna från städerna en fortgående tillökning af åkerjorden och motsvarande minskning af ängsmarken under femårsperioden med omkring 1,800 qv.ref, eller en tillökning af åkern från 16,007 qv.ref år 1866 till 17,809 qv.ref år 1870, och likaså en minskning af ängen från 6,600 qv.ref år 1866 till 4,636 qv.ref år 1870 — hvilken minskning af ängsmarken till och med något öfverskjuter tillökningen af åkerjorden under samma tid, under det att samtidigt den "*skogbärande markens*" ökats från 3,175 qv.ref år 1866 till 5,819 qv.ref år 1870; men arealuppgifterna för städernas jord lära i allmänhet visat sig vara osäkra, och isynnerhet skola de för Enköpings stads jord varit otillfredsställande. Ekonomiska karteverket uppgifver för Uppsala stads jord hela *egoviddens* till 18,034 qv.ref, deraf åker 11,987 qv.ref, äng 2,427 qv.ref och skogbärande mark 1,651 qv.ref, under det att magistratens uppgift till denna femårsberättelse upptager "*summa jordareal*" 15,740 qv.ref, deraf åker 12,816 qv.ref, äng 1,056 qv.ref och skog 1,048 qv.ref; och likaså uppgifver ekonomiska karteverket för Enköpings stads jord hela *egoviddens* till 13,431 qv.ref, deraf åker 4,087 qv.ref, äng 4,674 qv.ref och skogbärande mark 1,524 qv.ref, under det att, i öfverensstämmelse med stadskarteverket, till denna berättelse uppgifvits "*summa jordareal*" 11,937,48 qv.ref, deraf åker 3,970 qv.ref, äng 4,214,96 qv.ref och skog 3,752,52 qv.ref.

Jemföras slutligen arealuppgifterna för år 1870 med motsvarande uppgifter för år 1865, så visar sig följande förhållande: *åkern* utgjorde för landsbygden 1,186,795 qv.ref år 1865 mot 1,228,894 år 1870, och för städerna 16,156 qv.ref år 1865 mot 17,809 år 1870; *ängen* utgjorde för landsbygden

827,966 qv.ref år 1865 mot 770,554 qv.ref år 1870 och för städerna 7,101 qv.ref år 1865 mot 4,636 qv.ref år 1870, och *skogbärande marken* utgjorde för landsbygden 3,213,914 qv.ref år 1865 mot 3,217,689 år 1870 och för städerna 3,175 qv.ref år 1865 mot 5,819 qv.ref år 1870.

Tab. Litt. H. I afseende på den *odlade egoviddens användning* för de olika växtslagen under den ifrågavarande femårsperioden, finnas de årliga uppgifterna i detta afseende sammanställda i nedanstående Tab. Litt. H., likasom medeltalen för hela femårsperioden angifvas i Tab. N:o 2, utvisande följande allmänna förhållanden.

Till odling af *höstsäd* hafva användts å landsbygden 242,325 qv.ref år 1870 mot 243,820 qv.ref år 1865 — i medeltal under femårsperioden 233,971 qv.ref; och i städerna 3,980 qv.ref år 1870 mot 3,773 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 3,788 qv.ref. Till odling af *vårsäd* hafva användts å landsbygden 266,396 qv.ref år 1870 mot 223,537 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 253,592 qv.ref; och i städerna 4,190 qv.ref år 1870 mot 3,724 år 1865, — i medeltal under femårsperioden 3,908 qv.ref. Till odling af *baljväxter* hafva användts å landsbygden 25,202 qv.ref år 1870 mot 21,320 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 24,776 qv.ref, och i städerna 1,770 qv.ref år 1870 mot 1,679 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,736 qv.ref. Till odling af *potatis* hafva användts å landsbygden 38,827 qv.ref år 1870 mot 38,919 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 39,065 qv.ref; och i städerna 650 qv.ref år 1870 mot 493 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 549 qv.ref. Till odling af *andra rotfrukter* hafva

användts å landsbygden 4,800 qv.ref år 1870 mot 2,714 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 4,039 qv.ref; och i städerna 780 qv.ref år 1870 mot 301 qv.ref år 1865 — i medeltal under femårsperioden 605 qv.ref. Till odling af *spånadsväxter* hafva användts å landsbygden 2,455 qv.ref år 1870 mot 1,988 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 2,202 qv.ref; för städerna är ingenting uppgifvet i detta afseende, emedan spånadsväxter förmodligen icke odlas å stadsjorden. Till odling af *gräs* och *andra foderväxter* hafva användts dels för *bete*: å landsbygden 13,841 qv.ref år 1870 mot 15,882 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 14,415 qv.ref; och i städerna 330 qv.ref, år 1870 mot 0 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 271 qv.ref; dels för *skörd*: å landsbygden 204,595 qv.ref år 1870 mot 224,505, år 1865 — i medeltal under femårsperioden 193,526 qv.ref; och i städerna 3,050 qv.ref år 1870 mot 2,183 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 2,821 qv.ref. Till odling af *andra växtslag* hafva användts å landsbygden 726 qv.ref år 1870 mot 1,862 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 287 qv.ref; för städerna saknas uppgift i detta afseende. Den i *träde* liggande jorden har utgjort å landsbygden 429,727 qv.ref år 1870 mot 412,244 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 415,644 qv.ref; och i städerna 3,059 qv.ref år 1870 mot 4,003 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 3,172 qv.ref.

Vidkommande *utsädesbeloppet* af de serskilda växtslagen Tab. Litt. I. under den ifrågavarande femårsperioden, finnas de årliga uppgifterna i detta afseende sammanställda i Tab. Litt. I, likasom medeltalen för hela femårsperioden angifvas i Tab. N:o 2, utvisande följande allmänna förhållande.

Tab. Litt. H.

Den odlade egoviddens användning.

	O d l a d e g o v i d d a n v ä n d t i l l									
	Höstsäd.	Vårsäd.		Potatis.	Andra rotfrukter.	Spånadsväxter.	Gräs och andra foderväxter till		Andra växtslag.	Träde.
		Stråsäd.	Baljväxter.				bete.	skörd.		
Q v a d r a t r e f.										
<i>Å landsbygden.</i>										
År 1866.....	237,907	231,666	23,222	41,392	2,648	1,769	9,541	180,494	204	397,725
» 1867.....	228,218	247,429	26,354	38,563	3,533	2,332	16,194	194,352	261	408,150
» 1868.....	224,853	262,622	25,413	39,287	4,404	2,002	16,004	190,163	85	421,807
» 1869.....	236,554	259,848	23,691	37,255	4,810	2,454	16,494	198,025	158	420,809
» 1870.....	242,325	266,396	25,202	38,827	4,800	2,455	13,841	204,595	726	429,727
<i>I städerna.</i>										
År 1866.....	3,653	3,706	1,701	503	501	—	—	2,453	?	3,490
» 1867.....	3,703	3,656	1,741	503	491	—	—	2,803	?	3,110
» 1868.....	3,575	3,850	1,700	450	465	—	155	2,750	?	3,144
» 1869.....	4,030	4,140	1,770	640	790	—	330	3,050	?	3,059
» 1870.....	3,980	4,190	1,770	650	780	—	330	3,050	?	3,059
<i>I hela länet.</i>										
År 1866.....	241,560	235,372	24,923	41,895	3,149	1,769	9,541	182,947	204	401,215
» 1867.....	231,921	251,085	28,095	39,066	4,024	2,332	16,194	197,155	261	411,260
» 1868.....	228,428	266,472	27,113	39,737	4,869	2,002	16,159	192,913	85	424,951
» 1869.....	240,584	263,988	25,461	37,895	5,600	2,454	16,824	201,075	158	423,863
» 1870.....	246,305	270,586	26,972	39,477	5,580	2,455	14,171	207,645	726	432,786

Till utsäde hafva användts af *hösthvete* å landsbygden 30,306 kub.f. år 1870 mot 32,460 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 30,443 kub.f.; och i städerna 430 kub.f. år 1870 mot 389 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 395 kub.f.; af *vårhvete* å landsbygden 128 kub.f. år 1870 mot 174 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 83 kub.f.; af *höstråg* å landsbygden 181,324 kub.f. år 1870 mot 198,827 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 181,427 kub.f.; och i städerna 3,007 kub.f. år 1870 mot 2,877 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 2,913 kub.f.; af *vårråg* å landsbygden 12 kub.f. år 1870 mot 2 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 3,6 kub.f.; af *korn* å landsbygden 146,059 kub.f. år 1870 mot 149,973 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 147,159 kub.f., och i städerna 1,930 kub.f. år 1870 mot 1,792 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,838 kub.f.; af *hafre* å landsbygden 91,423 kub.f. år 1870 mot 74,576 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 88,145 kub.f., och i städerna 1,170 kub.f. år 1870 mot 991 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,088 kub.f.; af *blandsäd* å landsbygden 44,226 kub.f. år 1870 mot 34,069 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 40,962 kub.f., och i städerna 1,287 kub.f. år 1870 mot 1,406 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,385 kub.f.; af *ärter* å landsbygden 18,453 kub.f. år 1870 mot 17,164 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 17,072 kub.f., och i städerna 430 kub.f. år 1870 mot 432 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 448 kub.f.; af *bönor* å landsbygden 1,325 kub.f. år 1870 mot 532 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,049 kub.f.; af *vicker* å

landsbygden 5,264 kub.f. år 1870 mot 5,983 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 7,204 kub.f., och i städerna 1,380 kub.f. år 1870 mot 1,457 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,449 kub.f.; af *potatis* å landsbygden 231,362 kub.f. år 1870 mot 199,051 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 230,765 kub.f., och i städerna 4,540 kub.f. år 1870 mot 2,870 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 4,127 kub.f.; samt af *lin* och *hampa* å landsbygden 1,705 kub.f. år 1870 mot 1,450 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,370 kub.f.

Beträffande åter hela *skördebeloppet* af de serskilda Tab. Litt. K växtslagen, utan utsädets afdragande, under den ifrågavarande femårsperioden finnas de årliga uppgifterna i detta afseende sammanställda i Tab. Litt. K, likasom medeltalen för hela femårsperioden angifvas i Tab. N:o 2, utvisande följande allmänna förhållande. Af *hösthvete* hafva skördats å landsbygden 243,584 kub.f. år 1870 mot 222,182 kub.f. år 1865 — i medeltal under femårsperioden 180,223 kub.f., och i städerna 3,690 kub.f. år 1870 mot 2,010 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 2,224 kub.f.; af *vårhvete* å landsbygden 795 kub.f. år 1870 mot 483 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 475 kub.f.; af *höstråg* å landsbygden 1,337,186 kub.f. år 1870 mot 1,469,018 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,068,438 kub.f., och i städerna 26,343 kub.f. år 1870 mot 22,701 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 18,383 kub.f.; af *korn* å landsbygden 1,007,626 kub.f. år 1870 mot 971,899 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 996,838 kub.f., och i städerna 14,280 kub.f. år 1870 mot 12,670 år 1865 — i medeltal under

Tab. Litt. I.

Utsädesbeloppet.

	H e l a u t s ä d e s b e l o p p e t a f											
	Hvete,		Råg,		Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Potatis.	Lin och hampa.
	höst-.	vår-.	höst-.	vår-.								
	K u b i k f o t .											
<i>Å landsbygden.</i>												
År 1866.....	33,834	28	190,008	63	145,178	80,555	32,765	17,491	552	7,463	247,641	1,203
» 1867.....	30,667	96	177,934	—	145,300	86,143	39,555	16,690	920	9,928	229,884	1,361
» 1868.....	27,241	80	177,161	—	151,142	89,730	44,940	15,997	1,140	7,572	229,464	1,025
» 1869.....	30,169	83	180,707	—	148,115	92,876	43,323	16,730	1,309	5,791	215,476	1,554
» 1870.....	30,306	128	181,324	12	146,059	91,423	44,226	18,453	1,325	5,264	231,362	1,705
<i>I städerna.</i>												
År 1866.....	380	—	2,850	—	1,780	980	1,390	450	—	1,470	2,990	—
» 1867.....	395	—	2,865	—	1,755	990	1,360	460	—	1,505	2,790	—
» 1868.....	360	—	2,815	—	1,850	1,110	1,430	450	—	1,430	5,920	—
» 1869.....	412	—	3,028	—	1,875	1,192	1,462	452	—	1,462	4,395	—
» 1870.....	430	—	3,007	—	1,930	1,170	1,287	430	—	1,380	4,540	—
<i>I hela länet.</i>												
År 1866.....	34,214	28	192,858	63	146,958	81,535	34,155	17,941	552	8,933	250,631	1,203
» 1867.....	31,062	96	180,799	—	147,055	87,133	40,915	17,150	920	11,433	232,674	1,361
» 1868.....	27,601	80	179,976	—	152,992	90,840	46,370	16,447	1,140	9,002	235,384	1,025
» 1869.....	30,581	83	183,735	—	149,990	94,068	44,785	17,182	1,309	7,253	219,871	1,554
» 1870.....	30,736	128	184,331	12	147,989	92,593	45,513	18,883	1,325	6,644	235,902	1,705

Anmärkning. *Bohvete*, *Raps* och *Spergel* äro uteslutna från denna öfversigts-tabell, emedan deras odling inom länet är af en högst ringa betydighet.

följande allmänna förhållanden i afseende på de förnämsta växtslagen. Till *höstsäd* har användts å landsbygden: 233,971 qv.ref, derå utsåts 211,956 kub.f. eller nära 1 kub.f. pr qv.ref (ungefär motsvarande 25 kappar per tunnland) och skördats 1,249,186 kub.f., eller nära 6 kub.f. pr qv.ref. (således omkring 6:te kornet) och ungefär motsvarande 5½ tunna per tunnland, och i städerna: 3,788 qv.ref, derå utsåts 3,308 kub.f., eller något mindre än 1 kub.f. pr qv.ref (ungefärligen motsvarande 24 kappar pr tunnland), och skördats 20,607 kub.f., eller något öfver 5 kub.f. pr qv.ref (således någos öfver 5:te kornet) och ungefär motsvarande 4½ tunna pr tunnland. Till *vårsäd* har användts å landsbygden: 253,592 qv.ref, derå utsåts 276,266 kub.f., eller något öfver 1 kub.f. pr qv.ref (ungefär motsvarande 30 kappar pr tunnland), och skördats 1,724,352 kub.f., eller något mindre än 7 kub.f. pr qv.ref (således omkring 7:de kornet) och ungefär motsvarande 6 tunnor pr tunnland; och i städerna 3,908 qv.ref, derå utsåts 4,311 kub.f. eller något öfver 1 kub.f. pr qv.ref (ungefär motsvarande 30 kappar pr tunnland) och skördats 30,644 kub.f., eller något mindre än 8 kub.f. pr qv.ref (således omkring 8:de kornet) och ungefär motsvarande 7 tunnor pr tunnland. Till *baljväxter* har användts å landsbygden: 24,776 qv.ref, derå utsåts 25,325 kub.f., eller omkring 1 kub.f. pr qv.ref (ungefär motsvarande 28 kappar pr tunnland) och skördats 111,105 kub.f. eller omkring 4½ kub.f. pr qv.ref (således omkring 4½ korn) och ungefär motsvarande 4 tunnor pr tunnland; och i städerna: 1,736 qv.ref, derå utsåts 1,897 kub.f., eller omkring 1 kub.f. pr qv.ref (ungefär motsvarande 28 kappar pr tunnland) och skördats 10,048 kub.f. eller omkring 5½ kub.f. pr qv.ref (således omkring 5½ korn) och ungefär motsvarande 5 tunnor pr tunnland. Till *potatis* har användts å landsbygden: 39,065 qv.ref, derå utsåts 230,765 kub.f., eller icke fullt 6 kub.f. pr qv.ref, (ungefär motsvarande efter 4,8 kub.f. pr tunna, 6½ tunna pr tunnland) och skördats 1,273,070 kub.f., eller omkring 32½ kub.f. pr qv.ref, (således omkring 5½ korn) och ungefär motsvarande 37 tunnor pr tunnland; och i städerna 549 qv.ref, derå utsåts 4,127 kub.f., eller omkring 7½ kub.f. pr qv.ref (ungefär motsvarande 8½ tunna pr tunnland) och skördats 22,536 kub.f., eller omkring 41 kub.f. pr qv.ref (således omkring 5½ korn) och ungefär motsvarande 47 tunnor pr tunnland. Till *höskörd* har användts å landsbygden: 193,526 qv.ref, derå skördats 864,142 centner, eller omkring 4½ centner pr qv.ref och ungefär motsvarande 25 centner eller 125 lisp. pr tunnland; och i städerna: 2,821 qv.ref, derå skördats 16,503 centner eller omkring 5½ centner pr qv.ref och ungefär motsvarande 32 centner eller 160 lisp. pr tunnland. — I afseende på ofvan angifna medeltal för utsädesbeloppet pr tunnland af de serskilda växtslagen må anmärkas, att detta utsädesbelopp i de båda senaste femårsberättelserna beräknats utgöra pr tunnland: af hvete 23,50, af råg 27, af korn 32,50, af hafre 39,25, af blandsäd 36,25 och af ärter 26,50 kappar samt af potatis 7,25 tunnor, hvaraf det vill synas, som om det ofvan angifna medelutsädet pr tunnland af vårsäden (korn, hafre och blandsäd) skall vara väl lågt och icke fullt motsvara verkliga utsädesbeloppet af dessa sädesslag. Hvad det ofvan angifna skördebeloppet, uppskattadt i korntal af utsädet, beträffar, må här till jämförelse meddelas en tabellarisk öfversigt af de till länets Hushållningssällskap från de serskilda Hushållningsnämnderna ingångna årliga uppgifterna i detta afseende under åren 1866—1870, dervid likaledes utsädet icke är afdraget.

Medelafkastningen i korntal af:	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Trindsäd.	Potatis.
År 1866	6,8	6,3	7,0	6,3	6,6	4,8	3,9
» 1867	1,0	4,8	6,5	5,0	5,5	4,3	5,2
» 1868	4,7	3,7	5,0	3,8	4,7	2,2	8,0
» 1869	8,0	6,9	8,8	7,2	7,8	6,0	4,8
» 1870	8,8	7,8	6,9	6,5	6,6	6,3	6,9
Medeltal för femårsperioden	5,9	5,9	6,8	5,8	6,2	4,7	5,6

Häraf vill det åter synas, som om den ofvan angifna medelafkastningen af vårsäden (korn, hafre och blandsäd) i korntal af utsädet vore något för hög, då den uppgår till omkring 7:de kornet å landsbygden och omkring 8:de kornet i städerna, hvilket förhållande således skulle gifva en ytterligare bekräftelse åt det förut anmärkta missförhållandet i afseende på medelutsädet pr tunnland af vårsäden, såsom varande något för lågt.

	Antal vid årets slut underhållna								
	Hästar		Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.
	öfver 3 år.	under 3 år.							
<i>Å landsbygden:</i>									
År 1866	18,487	1,724	6,879	1,400	34,953	11,876	44,719	103	14,872
» 1867	18,259	1,655	6,637	1,497	35,242	11,155	44,074	104	13,247
» 1868	17,356	1,113	6,115	1,113	32,087	8,595	36,195	42	10,203
» 1869	17,849	1,384	6,272	1,237	34,121	10,506	41,014	44	11,933
» 1870	17,698	1,460	6,280	1,277	34,704	11,353	41,332	30	13,196
<i>I städerna:</i>									
År 1866	485	2	26	5	581	26	35	5	470
» 1867	410	8	25	5	370	10	20	5	360
» 1868	425	2	24	4	300	6	5	—	400
» 1869	505	10	29	6	505	20	60	5	415
» 1870	505	9	31	8	490	30	65	5	415
<i>I hela länet:</i>									
År 1866	18,972	1,726	6,905	1,405	35,534	11,902	44,754	108	15,342
» 1867	18,669	1,663	6,662	1,502	35,612	11,165	44,094	109	13,607
» 1868	17,781	1,115	6,139	1,117	32,387	8,601	36,200	42	10,603
» 1869	18,354	1,394	6,301	1,243	34,626	10,526	41,074	49	12,348
» 1870	18,203	1,469	6,311	1,285	35,194	11,383	41,397	35	13,611

A n m. Uppgift saknas om det vinterfödda kreatursantalet i Enköpings stad.

Hvad *kreatursantalet* af de serskilda husdjursslagen Tab. N:o 3 under den ifrågavarande femårsperioden vidkommer, finnas de årliga uppgifterna i detta afseende sammanställda i ofvanstående tabell, och medeltalen för hela femårsperioden angifna i Tab. N:o 3 utvisande följande allmänna förhållande.

Af *hästar öfver 3 år* underhöllos å landsbygden: 17,698 st. år 1870 mot 18,573 st. år 1865 — i medeltal under femårsperioden 17,930 st.; och i städerna 505 st. år 1870 mot 485 st. år 1865 — i medeltal under femårsperioden 466 st. Af *hästar under 3 år* underhöllos å landsbygden: 1,460 st. år 1870 mot 1,722 st. år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,467 st.; och i städerna: 9 st. år 1870 mot 2 st. år 1865 — i medeltal under femårsperioden 6 st. Af *oxar* underhöllos å landsbygden: 6,280 st. år 1870 mot 6,865 st. år 1865 — i medeltal under

femårsperioden 6,437 st.; och i städerna: 31 st. år 1870 mot 26 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 27 st. Af *tjurar* underhölls å landsbygden: 1,277 st. år 1870 mot 1,379 st. år 1865 — i medeltal under femårsperioden 1,305 st.; och i städerna 8 st. år 1870 mot 5 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 6 st. Af *kor* underhölls å landsbygden: 34,704 st. år 1870 mot 34,860 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 34,221 st.; och i städerna 490 st. år 1870 mot 581 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 449 st. Af *ungnöt* (under 2 år) underhölls å landsbygden 11,353 st. år 1870 mot 11,885 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 10,697 st.; och i städerna: 30 st. år 1870 mot 26 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 18 st. Af *får* underhölls å landsbygden: 41,332 st. år 1871 mot 44,877 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 41,467 st.; och i städerna: 65 st. år 1870 mot 35 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 37 st. Af *getter* underhölls å landsbygden 30 st. år 1870 mot 103 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 65 st.; och i städerna: 5 st. år 1870 mot 5 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 4 st. Af *svin* underhölls ändtligen å landsbygden: 13,196 st. år 1870 mot 14,844 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 12,690 st.; och i städerna: 415 st. år 1870 mot 470 år 1865 — i medeltal under femårsperioden 412 st.

Häraf visar det sig, att kreatursantalet inom länet var icke obetydligt mindre under år 1870 än det var år 1865 af alla djurslag endast med undantag af kor, i afseende på hvilkas antal vid de båda nämnda tidpunkterna skillnaden är af mindre betydelse; och detta förhållande torde åter finna sin nöjaktiga förklaring uti den betydliga minskning af kreatursantalet år 1868, som blef en nödvändig följd af detta års alltför kläna foderskörd och som icke under de båda efterföljande åren ännu kunnat fullt godtgöras annat än i det närmaste i afseende på koantalet, som å landsbygden utgjorde 34,860 st. år 1865, men nedgick till 32,087 st. år 1868, hvarefter det åter uppgått till 34,221 st. år 1870. Anmärkas bör dock, att de årliga uppgifterna rörande kreatursantalet lära befunnits ofta nog mindre noggranna och föga tillfredsställande från flere socknar inom länet, hvilken omständighet måhända icke saknat allt inflytande på det anmärkta förhållandet mellan kreatursantalet år 1865 och år 1870.

I afseende på *brukningssättet* utgör tvåskiftesbruket fortfarande det allmänaste inom länet, hvarvid dock nästan allestädes, der detta brukningssätt användes, en större eller mindre del af trädesjorden begagnas för odling af rotfrukter och baljväxter samt lin och klöfver. Vexelbruk till någon större omfattning förekommer egentligen endast inom den södra och mellersta delen af länet, hufvudsakligen å större egendomar eller herrgårdar inom Bro härad, och å stadsjorden uppgifves vexelbruk vara det öfvervägande brukningssättet, men för beräkning af den areal, hvarå detta brukningssätt för närvarande användes inom länet, saknas någorlunda fullständiga och tillförlitliga uppgifter från de enskilda socknarna. Måhända kan någon ledning för bedömandet af vexelbrukets ungefärliga förhållande till tvåskiftesbruket i allmänhet inom länet hemtas deraf, att år 1870 likasom år 1865 utgjorde trädet, såvida primär-uppgifterna må ega vitsord, omkring 35 procent och den med serskilda växtslag besädda delen af åkerjorden omkring 65 procent af den odlade jordens hela areal, då deremot år 1860 trädet beräknades utgöra 48 procent och den besädda åkerjorden 52 procent af den od-

lade jordens hela areal; och om än denna trädets förminskning från 48 till 35 procent under det senaste decenniet icke får ensamt tillskrifvas vexelbrukets utvidgning inom länet, då det ju äfven till någon del kan vara en följd af ett utsträckt begagnande af trädet vid tvåskiftesbruket för odling af rotfrukter och baljväxter samt lin och klöfver, så torde dock, såsom redan i senaste femårsberättelsen blifvit anmärkt, deraf kunna hemtas någon anledning till ett beriktigande af det då efter föregående femårsberättelse angifna procentförhållandet mellan tvåskiftesbruket och vexelbruket inom länet, enligt hvilket omkring 80 procent af den odlade jorden skulle vara förlagda i tvåskiftesbruk, 1 procent i treskiftesbruk och således endast 14 procent i vexelbruk, ehuru visserligen såsom ofvan anmärkts en säker grund ännu saknas för ett noggrannare bestämmande af detta vexelbrukets procentförhållande till tvåskiftesbruket. Sannolikt kan tvåskiftesbruket antagas år 1870 hafva utgjort omkring 75 procent af hela åker-arealsumman, då de återstående 25 procenten torde böra fördelas så, att vexelbruket upptages till omkring 23 procent och treskiftesbruket, som under de senare åren vunnit insteg hos allmogen, anslås till omkring 2 procent.

Vidden af *nyodling* å länets landsbygd är uppgifven för år 1866 till 3,510 qv.ref, för år 1867 till 6,218 qv.ref, för år 1868 till 7,431 qv.ref, för år 1869 till 12,293 qv.ref och för år 1870 till 7,483 qv.ref, utgörande tillsammans för hela femårsperioden 36,935 qv.ref eller i medeltal 7,387 qv.ref per år. Det är visserligen all anledning antaga, att primär-uppgifterna rörande den årliga nyodlingen äro i allmänhet ofullständiga och bristfälliga — ett förhållande, som äfven finnes serskildt anmärkt i afseende på uppgifterna för åren 1866 och 1870 —, men denna deras bristfällighet synes likväl icke ensamt kunna utgöra en fullt nöjaktig förklaring af det missförhållande, som här visar sig, då man går tillbaka till uppgifterna om den odlade jordens areal, hvilken enligt dessa uppgifter skulle samtidigt hafva erhållit en fortgående tillökning med omkring 25,000 qv.ref pr år, utvisande sålunda medeltalet af den dertill erforderliga nyodlingen under åren 1866—1870 — mot det här funna medeltalet å densamma af 7,387 qv.ref — såvida uppgifterna om arealen af den odlade jorden skola kunna anses vara fullt tillförlitliga. Enligt de från hushållningsnämnderna till hushållningssällskapet ingångna årliga uppgifterna om verkställda nyodlingar inom deras distrikt hvilka med bifogad anmärkning om deras ofullständighet finnas intagna i hushållningssällskapets afgifna årsberättelse, skulle de under den ifrågavarande femårsperioden verkställda nyodlingarna hafva utgjort: år 1866 464 tunnland 18 kappland, år 1867 205 tunnland 19 kappland, år 1868 770 tunnland 15 kappland, år 1869 213 tunnland 17 kappland och år 1870 395 tunnland 15 kappland, eller tillsammans för hela femårsperioden 2,049 tunnland 20 kappland, utgörande sålunda i medeltal pr år 409 tunnland 29 kappland, mot det ofvan funna medeltalet å densamma af 7,387 qv.ref eller omkring 1,300 tunnland pr år. Utan tvifvel äro uppgifterna om den årliga nyodlingen inom länet under den ifrågavarande femårsperioden alltför låga, men å andra sidan synes man äfven vara berättigad till det antagande att uppgifterna om den årliga tillökningen af den odlade jorden under samma tid äro alltför höga, så att en sådan tillökning af åkerjorden under dessa år i verkligheten icke egt rum. Om man nemligen jemför åkerarealsumman för år 1870, utgörande 1,228,894 qv.ref, med åkerareal-

summan för år 1865, uppgående till 1,186,795 qv.ref, så utvisar förhållandet mellan dessa båda summor en tillökning af åkerns areal under hela denna femårsperiod med endast 42,099 qv.ref, som åter endast obetydligt öfverstiger den ofvan angifna nyodlingssumman för hela femårsperioden, utgörande 36,935 qv.ref, och skulle således hufvudfelet i detta afseende vara att söka i uppgifterna rörande åkerns areal för åren 1866 och 1867, hvilka angifva en betydligt lägre åker-arealsumma än den, som finnes upptagen i 1865 års jordbruksstatistik och som återvinnes först i 1868 års jordbruksstatistik, såsom föregående tabell (se sid. 10) närmare utvisar.

Beträffande de under perioden inom länet verkställda eller påbörjade *sjösänkningar* och *vattenaftappningar* torde till en början redogörelse böra lemnas för de tvenne större sådana företag, som uti senaste femårsberättelsen under dess första afdelning finnas omförmälda såsom påbörjade, men då ännu icke avslutade:

1:o) Det ena af dessa företag, som omfattat utdikning af *Vänge* och *Läby träsk* samt sänkning af *Ålby* och *Ekeby sjöar* inom Läby, Vänge, Ålands, Tibble och Hagby socknar, är under denna period avslutadt, och har derigenom en areal af 7,078,4 qv.ref eller 1,264 tunnland blifvit torrlagd för en kostnad af tillhoppa 33,344 r:dr 92 öre eller i medeltal för tunnlandet efter vid uppskattningen skedd reduktion 30 r:dr 70 öre r:mt. Till företaget har beviljats statslån af 13,000 r:dr. Som rättegång angående några jordegares skyldighet att uti kostnaderna deltaga uppstått och ännu ej hunnit avslutas, kan kostnadsfördelningen möjliggen, ehuru icke i väsentlig grad, komma att rubbas.

2:o) Det andra företaget åter eller upprensningen och fördjupningen af *Olandsån* med dertill hörande vattendrag har efter den förberedelse, hvarför redogörelse uti senaste femårsberättelse blifvit lemnad, under denna period så fortskridit, att hela arbetet kunnat under den 15 Augusti 1870 af Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader afsynas och godkännas. Arealen af den mark, som derigenom vunnit mer eller mindre förbättring och till större delen blifvit odlingsbar, utgör 48,936,63 qv.ref eller 8,738 tunnland 21,8 kappland, deraf 4,971 tunnland 30,9 kappland inom Stockholms och 3,766 tunnland 22,9 kappland uti Uppsala län. Ån har från Valde qvarn genom dess grenar såväl till Ginningen, Stamsjön och Tårsjön som till Harsjön, Kärfven och Testen fördjupats omkring $4\frac{1}{2}$ fot, motsvarande höjden af det fall, ån förut gjort vid nu utrifna Valde qvarn. Ån är tjenlig för flottning men är ej segelbar. Till arbetet har erhållits i statslån 137,500 r:dr och i öfrigt åtgått 200,984 r:dr 41 öre eller tillhoppa 338,484 r:dr 41 öre. Vid fördelningen af denna kostnad å intressenterne hafva å den jord, som ansetts hafva vunnit största förbättring, belupit 60 r:dr 37 öre för tunnlandet och i medeltal för all genom företaget förbättrad jord 38 r:dr 73 öre för tunnlandet.

Öfriga under perioden avslutade vattenaftappningar, dertill jemväl kostnaden för upprättande af arbetsplan och kartor blifvit af intressenterne sjelfve bestridd, äro:

3:o) Sänkningen af *Mörtsjön*, hvars tillflöden beröra hemman inom Alunda, Ekeby och Skepthammars socknar, fullbordades år 1866 och har förbättrat en jordrymd af 4,332,48 qv.ref eller 773 tunnland 20,9 kappland. Kostnaden, som förskjutits af Österby bruksegare, har uppgått till 9,652 r:dr 58 öre eller

efter skedd fördelning på samtliga intressenterne 19 r:dr 84 öre i medeltal för hvarje tunnland.

4:o) Sänkning af *Längsjön*, *Elfgårdesjön* och *Källsjön* jemte upprensning af Kräbyån och vattendraget från Kräkängarna har torrlagt inom Alunda socken af detta län dels 1,281,70 qv.ref eller 228 tunnland 28,1 kappland vid Kräbyån och nyssberörda ängar och dels 2,735,85 qv.ref eller 488 tunnland 16,6 kappland omkring förstnämnda sjöar. Planen för detta arbete har blifvit af Eders Kongl. Maj:t i nåder fastställd den 18 December 1868, hvarjemte ett lån af allmänna medel erhållits till belopp af 18,000 r:dr, och beräknas kostnaden för företaget uppgå till omkring 43,000 r:dr.

Samma företag omfattar äfven sänkning af sjön Fladen och Löfsta Lillsjön, Hagby Lillsjön, Jönsbolsjön, Axsjön, Norrsjön, Ösby Lillsjön och Kärringesjön inom Almunge socken af Stockholms län, hvarigenom ytterligare en areal af 6,994,88 qv.ref eller 1,249 tunnland 3,5 kappland blifvit afdikade. För befrämjandet af detta företag har Herr Kabinettskamarherren och Riddaren Friherre Carl Emanuel De Geer på Leufsta efterskänkt lösen för den halfva del i utrifna och till 14,700 r:dr uppskattade vattenverket Visteby qvarn, som icke var af fideikommissnatur.

5:o) För ytterligare upprensning och sänkning af *Blackfjärds kanal*, som sträcker sig genom Blackfjärden, Mösasjön, Rudsjön och Herslingesjön till Mälaren, har bildat sig ett bolag under benämning af Blackfjärds kanalbolag. Det arbete, som af detta bolag utförts, har förbättrat sumpiga marker inom Villberga, Boglösa, Löts, Veckholms, Lillkyrka och Kungshusby socknar till en areal af 4,702,50 qv.ref eller 839 tunnland 23,5 kappland, och har arbetet i rund summa kostat 9,000 r:dr eller ej fullt 11 r:dr för tunnlandet.

6:o) För afdikning af vattenskadade marker tillhöriga byar inom Boglösa, Villberga, Löts, Hacksta och Veckholms socknar har jemväl ett bolag bildats, hvilket under namn af "*Vadsbro kanalbolag*" bekostat och bedrifvit serskilda afdikningar, hvarigenom 10,006,30 qv.ref eller 1,786 tunnland 27 kappland vunnit förbättring och till större delen blifvit odlingsbara. Kostnaderna för dessa arbeten, som förskjutits af Bruksegaren H. Tamm på Fånö, hafva uppgått till omkring 25,000 r:dr, men någon fördelning deraf på intressenterne är ännu ej verkställd, hvadan kostnaden för tunnlandet ej kan af länsstyrelsen uppgifvas.

På grund af planer, kartor och kostnadsförslag, upprättade för det af landstinget till ändamålet beviljade anslag af 10,000 r:dr, hafva följande företag blifvit utförda.

7:o) Afdikning af *Enköpingsmyran* samt andra sumpiga marker inom Vårfrukyrka socken, omfattande en ytvidd af 1,704,30 qv.ref eller 304 tunnland 10,6 kappland, af hvilka 123 tunnland 16 kappland, hörande till Skälby och Rekasta hemman, blifvit af jordegarna sjelfve genom eget arbete afdikade och 180 tunnland 26,6 kappland, tillhörande Enköpings stad och Åkerby by, afdikats efter ackord för en kostnad af 3,104 r:dr 43 öre eller 17 r:dr 17 öre tunnlandet.

8:o) Afdikning för odling af en sumpig egotrakt, som benämnes *Jungbro-dyen* eller gränisar intill densamma, omfattande 3,769,87 qv.ref eller 673 tunnland 9 kappland inom Vårfrukyrka och Hernevi socknar, har af delegarne verkställt för en kostnad af 10,000 r:dr eller omkring 14 r:dr 85 öre för tunnlandet.

9:o) Upprensning och fördjupning af *Långgänsbäcken*, som genomsär sumpiga marker inom Vårfrukyrka och Sparsätra socknar till en areal af 4,218,79 qv.ref eller 753 tunnland 11,5 kappland, har af delegarne utförts för en uppgifven kostnad af 4,691 r:dr 91 öre eller 6 r:dr 23 öre för tunnlandet förutom delegarnes på företaget nedlagda egna arbete.

10:o) Afdikning af *Åbymyrarna* inom Stafby socken, hvarigenom ofvanför belägna vattenskadade egor till en areal af 1,353,95 qv.ref eller 241 tunnland 24,9 kappland blifvit odlingsbara. Kostnaden för detta företag, som medfört inlösen och utrifning af Åby qvarn, har uppgått till 7,500 r:dr eller 31 r:dr för tunnlandet.

11:o) Sänkning af *Tomta sjö* och utdikning af sumpiga marker inom Rasbo socken och en mindre del af Lena socken, hvarigenom enligt planen en egovidd af 3,625,25 qv.ref eller 647 tunnland 11,5 kappland skulle blifva tjenlig för odling eller förbättrad. Vid utförandet af detta företag hafva 699,13 qv.ref eller 124 tunnland 27,5 kappland blifvit af egarne sjelfve för afdikning bearbetade, hvaremot 2,926,12 qv.ref eller 522 tunnland 16 kappland på gemensam bekostnad gjorts till större delen odlingsbara. Kostnaden för det gemensamt utförda arbetet har uppgått till 12,742 r:dr 40 öre eller i medeltal 24 r:dr 40 öre för tunnlandet. För att betrygga framtida underhållet af afloppskanalen från Tomta-sjön, har vid arbetets afsyning innehafvaren af Tomta säteri Kabinettskammarherren De Geer på Leufsta donerat 2,000 r:dr, hvaraf räntan skall af dertill utsedd direktion för ändamålet användas.

12:o) Torrläggning af sumpiga odlingsbara marker, som till en rymd af 2,639,35 qv.ref eller 471 tunnland 10 kappland omgifva *Husbybäcken*, hvilken upprinner från de så kallade Odens källor i Vendels socken. Detta arbete har enligt den uppgjorda planen blifvit af delegarne sjelfve genom eget arbete utfördt.

13:o) Sänkning af sjön *Bokaren*, hvarigenom sumpiga marker inom Rasbo, Stafby och Rasbokils socknar blifvit till en ytvidd af 2,656,75 qv.ref eller 474 tunnland 13,6 kappland torrlagda eller förbättrade för en kostnad af 5,388 r:dr 62 öre eller i medeltal 11 r:dr 36 öre för tunnlandet.

14:o) Upprensning och fördjupning af *Kilby-ån*, som sträcker sig genom en mindre del af Alunda och större delen af Morkarla socken, har försatt 3,377,57 qv.ref eller 603 tunnland 4,5 kappland förut vattenskadad mark inom Morkarla socken i odlingsbart skick. Arbetet, som haft till följd inlösen och raseri af Kilby såg, har kostat 18,900 r:dr 65 öre eller i medeltal 31 r:dr 52 öre för tunnlandet och har denna kostnad förskjutits af Österby bruksegare, hvilka jemväl inköpt Kilby såg och kostnadsfritt afstått densamma till delegarne i företaget. Inom Alunda socken hafva i sammanhang härmed 146,23 qv.ref eller 26 tunnland 3,4 kappland blifvit genom af delegarne utgjorda dagsverken torrlagda.

15:o) Upprensning och fördjupning af *Åbybäcken* i Morkarla socken, hvarigenom 532,10 qv.ref eller 95 tunnland blifvit utdikade till största delen genom dagsverken, utgjorda af delegarne sjelfve, hvadan beräkning af kostnaden saknas; samt

16:o) Sänkning af *Rocknöbäcken*, hvarigenom vattensjuka egotrakter inom Tolfta, Vesslands och Elfkarleby socknar blifvit till en ytvidd af 16,812,36 qv.ref eller 3,002 tunnland 6,6 kappland utdikade. För utförandet af detta arbete har Eders Kongl. Maj:t under den 16 November 1869 i nåder fastställt plan och

anvisat ett lånebidrag af 16,000 r:dr. Arbetet pågår och är ännu ej fullbordadt.

Förutom förestående dels utförda och dels under utförande varande afdikningar, hvartill arbetsplaner och förslag blifvit på landstingets bekostnad uppgjorda och hvilka omfatta en egovidd af 40,836,56 qv.ref eller 7,292 tunnland 9,6 kappland, hafva planer och kartor för de af landstinget anslagna medel upprättats för

Afdikning inom norra delen af Järlåsa s:n af	7,885,40 qv.ref eller	1,408 t:d	3,4 k:d,
» » mellersta » » » »	15,915,70 » »	2,842 »	2,9 »
och inom södra delen af Järlåsa samt en del af Tibble socken.....	4,049,52 » »	723 »	4,2 »
Afdikning af mosstrakter på Ulleråkers härads allmänning.....	6,872,44 » »	1,227 »	7,0 »
Sänkning af Dannemora-sjön m. fl. sjöar och vattendrag från Vika by i Films socken ned till Vattholma bruk, hvarigenom skola afdikas dels äng och mosstrakter.....	27,334,32 » »	4,881 »	4,2 »
samt fräkenbottnar och sjöar.....	9,439,80 » »	1,685 »	21,8 »
eller tillhopa 71,497,18 qv.ref eller 12,767 t:d 11,5 k:d.			

Till samtliga oförmälda vattenaftappningar och sjösänkningar har Förste Landtmätaren i länet och Riddaren C. Sjöholm utarbetat arbetsplaner samt upprättat kartor, och, med undantag för sistberörda förslag om sänkning af Dannemora vattendraget, jemväl kostnadsförslag. Kostnaden för utdikningen af Dannemora vattendraget är beräknad af Kaptenen vid Väg- och Vattenbyggnads-korpsen A. M. Lindgren.

Sammanlagda egoviddens af den mark, som genom samfäld ansträngning af flere delegare under femårsperioden blifvit inom länet afdikad eller hvars utdikning pågår, utgör sålunda 16,440 tunnland 20,6 kappland, hvarförutom arbetsplan, kartor och kostnadsförslag blifvit upprättade för torrläggning af ytterligare 12,767 tunnland 11,5 kappland.

Härförutom har under perioden beslutits utförandet af ett sjösänkingsarbete, som i vigt och betydenhet öfverstiger samtliga här ofvan nämnda vattenaftappningsföretag. Detta arbete, hvarom fråga ofta varit väckt, men enligt beslut icke hitintills kunnat vinnas, angår sänkning af sjön *Temnaren* samt utdikning och upprepning af dertill ledande vattendrag. Beslutet om arbetets utförande fattades den 12 Oktober 1870 på allmänt sammanträde inför Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande af vederbörande jord- och vattenverksegare, hvilka jemväl då utsågo en arbetsdirektion och åt denna uppdrogo att vidtaga åtgärder för företagens genomförande. Arbetet är innevarande år påbörjadt och synes genom sin utsträckning blifva af betydelse jemväl för andra trakter än dem, som närmast deraf beröras och i kostnaden derför deltaga.

Inom Björklinge socken har på enskild persons bekostnad sänkning af *Mjölängesjön och Långsjön* under perioden egt rum, hvarigenom omkring 2,000 tunnland blifvit odlingsbara och inom Öster-Löfsta och Hållnäs socknar har ett betydande vattenaftappningsföretag på innehafvarens af Leufsta bruk, Kabinettskammarherren De Geer, bekostnad utförts. Genom upptagande af en afloppskanal dels genom ängsmarken mellan Leufsta bruk och *Skälsjön* af 9,400 fots längd, 12 till 16 fots bottenbredd och 6 till 8 fots djup för en kostnad af 14,748 r:dr och dels från *Skälsjön* af 11,112 fots längd, 12 fots bottenbredd och från 3 till 9 fots djup för en kostnad af 8,422 r:dr 25 öre hafva omkringliggande vattensjuka marker blifvit utdikade eller

förbättrade, och för afdikning af kärtrakter på *Göksnåre bys* egor har en åsträckning upplagits till 13,764 fots längd, 10 till 16 fots bottenbredd samt omkring 5 fots medeldjup för en kostnad af 7,437 r:dr 90 öre, hvarförutom afdikning skett dels af ängsmarker hörande till *Skärsäter, Gibo, Försäter, Immundbo, Åkerby och Håkansbo* hemmans egor, hvilka till en del hafva sitt affall till förenämnda Skälsjön och för hvilkas torrläggning en kanal af 2,500 fots längd och 8 fots bottenbredd samt 6 till 9 fots djup upptagits, och dels af egor till *Zakrisbergs* hemman i Öster-Löfsta socken. Sammanlagda arealen af den mark, som genom detta företag inom Löfsta och Hällnäs socknar blifvit torrlagd, uppgår till 12,000 qv.ref eller omkring 2,140 tunnland. Då under femårsperioden tillika blifvit af *Vattholma* bruksegare torrlagda och odlade 281 tunnland för en kostnad af tillsammans 19,712 r:dr r:mt, hafva sålunda 4,421 tunnland under perioden blifvit af förenämnde trenne jordegare afdikade. Arealen af den jord, som under perioden utdikats och torrlagts, uppgår vid sammanläggning af ofvan oförmälda serskilda jordvidder till 20,861 tunnland 20,6 kappland.

Vidden af *underdikning* å länets landsbygd är uppgifven för år 1866 till 5,281 qv.ref (inom 10 härad), för år 1867 till 3,291 qv.ref (inom 12 härad), för år 1868 till 1,821 qv.ref (inom 10 härad), för år 1869 till 2,430 qv.ref (inom 12 härad) och för år 1870 till 3,507 qv.ref och 15,620 fot (inom 10 härad); utgörande således summan för hela femårsperioden 16,330 qv.ref och 15,620 fot underdikad åkerjord inom länet.

I afseende på vidden af *ängsvattning* saknas alla uppgifter under femårsperioden, ehuru sådan uppgift förekom i 1865 års jordbruks-statistik, men måhända har någon ängsvattning icke vidare förekommit inom länet under denna femårsperiod.

Vidden af *mergling* å länets landsbygd är uppgifven för år 1866 till 211 qv.ref (inom 3 härad), för år 1867 till 226 qv.ref (inom 4 härad), för år 1868 till 186 qv.ref (inom 4 härad), för år 1869 till 203 qv.ref (inom 5 härad) och för år 1870 till 143 qv.ref (inom 2 härad), utgörande således summan för hela femårsperioden 969 qv.ref merglad åkerjord inom länet.

Vidden af *skogssådd* å länets landsbygd är uppgifven för år 1866 till 101 qv.ref (inom 1 härad), för år 1867 till 182 qv.ref (inom 3 härad), för år 1868 till 185 qv.ref (inom 4 härad), för år 1869 till 227 qv.ref (inom 4 härad) och för år 1870 till 150 qv.ref (inom 2 härad); utgörande således summan för hela femårsperioden 845 qv.ref med skogsfrön besädd mark inom länet.

Vidden af *skogsplantering* å länets landsbygd är uppgifven för år 1866 till 6 qv.ref (inom 1 härad), för år 1867 till 26 qv.ref (inom 3 härad), för år 1868 till 8,000 tallplantor och 500 löftränplantor (inom 1 härad), för år 1869 till 763 qv.ref samt omkring 10,360 tall-, gran- och löftränplantor (inom 6 härad) och för år 1870 20 qv.ref (inom 1 härad), utgörande således summan för hela femårsperioden 815 qv.ref med skog planterad mark samt dessutom 18,860 utsatta tall-, gran- och löftränplantor inom länet.

Rörande *skördens beskaffenhet* och *vigt* meddela de årliga uppgifterna under femårsperioden, följande upplysningar:

År 1866 var säden i allmänhet och isynnerhet höstsäden, som under inbergningen tog mycken skada genom den ständiga nederbörden, af mindre god beskaffenhet — hvetet vägde 2,20 å 3, rågen 2,40 å 2,60, kornet 2 å 2,20 och hafren 1,40 å 1,80

centner per tunna (= 6,3 kub.f.), och utföll potatisskörden mest ofördelaktigt, då till följd af den inom länet allmänt utbredda potatissjukan knappast mer än hälften af skörden befanns användbar och missväxt inträffade inom Bro och Håbo härad. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom "medelmåttig" inom länet.

År 1867 var säden i allmänhet af temligen god beskaffenhet, med undantag af hvetet, som gaf en klen skörd af underhållig beskaffenhet, samt hafre och ärter, hvilka blifvit till en del frostsadade, — hvete vägde 2,40 å 2,80, rågen 2,40 å 2,60, kornet 2,20 å 2,40 och hafren 1,40 å 1,80 centner per tunna, och utföll potatisskörden i allmänhet öfver medelmåttan och af god beskaffenhet. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom "knappt medelmåttig" inom länet.

År 1868 var säden i allmänhet af en serdeles god beskaffenhet — hvetet vägde 3, rågen 2,80, kornet 2,60 och hafren 2 centner per tunna, och gaf potatisen inom hela länet en god skörd, hvaremot afkastningen i korntal af säden utföll i allmänhet ofördelaktigt, isynnerhet af höstsäden. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom icke obetydligt "under medelmåttan" inom länet.

År 1869 var säden i allmänhet af en temligen god beskaffenhet, med undantag af rågen och en del hafre; — hvetet vägde 2,80, rågen 2,60, kornet 2,40 och hafren 1,70 centner per tunna, och utföll potatisskörden under medelmåttan. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom "fullt medelmåttig" inom länet.

År 1870 var säden i allmänhet af en ovanligt god beskaffenhet — hvetet vägde 3, rågen 2,80, kornet 2,60 och hafren 1,90 centner per tunna; och utföll potatisskörden fullt medelmåttig, ehuru icke obetydligt skadad af torröta inom den norra delen af länet. Årets skörd uppskattades öfver hufvud taget såsom något "öfver medelmåttan" inom länet.

Och kan således skörden under femårsperioden i medeltal uppskattas såsom "medelmåttig" inom länet, betecknad genom de medeltal för skördebelpet af de olika växtslagen under femårsperioden, hvilka finnas angifna i Tab. N:o 2.

Skörden af *hö* från den *naturliga ängen*, har i allmänhet utfallit: år 1866 "temligen god", år 1867 "fullt medelmåttig", år 1868 "mycket under medelmåttan", år 1869 "mycket god" och år 1870 "något under medelmåttan"; och torde således äfven höskörden under femårsperioden i medeltal kunna uppskattas såsom "medelmåttig" inom länet.

Skörden af *halm* har enligt de ingångna uppgifterna i allmänhet utfallit: år 1866 "temligen god", men af sämre beskaffenhet, år 1867 i allmänhet, "under medelmåttan", år 1868 "mycket knapp" och "nästan otillräcklig", år 1869 "riklig" och år 1870 "fullt medelmåttig", och torde således halmtillgången under femårsperioden i medeltal kunna uppskattas såsom "knappt medelmåttig" inom länet.

Af 1868 års "otillräckliga" halmtillgång, i förening med en "mycket under medelmåttig" höskörd, förklaras, såsom redan blifvit anmärkt, den betydliga minskningen af husdjurs-antalet, som förestående tabell (se sid. 14) för sagda år utvisar.

Öfverskott till afsalu såväl af *säd och andra jordbruksalster* som af *kreatur och andra ladugårdsalster* uppgifves hafva förekommit, ehuru till olika ej närmare angifna belopp, under alla år och inom alla härad och socknar, endast med undantag af

några socknar inom norra delen af länet, der en mera talrik arbetarebefolkning finnes samlad för bergs- och bruksrörelsens behof. Vill man emellertid, med ledning af dertill nödige faktorer, sådane desse stå till buds, företaga en beräkning af det sannolika medelbeloppet af detta öfverskott under den ifrågasvarande femårsperioden, hvad säd och andra jordbruksalster beträffar, så borde detsamma blifva följande. Under femårsperioden 1866—1870 hafva enligt Tab. N:o 2 i medeltal skördats å landsbygden inom länet: 180,698 kub.f. hvete, 1,068,488 kub.f. råg, 996,838 kub.f. korn, 482,389 kub.f. hafre, 245,125 kub.f. blandsäd, 77,515 kub.f. ärter, 3,623 kub.f. bönor, 29,967 kub.f. vicker, 1,273,070 kub.f. potatis samt 130,242 kub.f. rofvor, 6,232 kub.f. kålrötter, 3,228 kub.f. morötter och 462 kub.f. hvitbetor eller tillsammans 140,164 kub.f. andra rotfrukter än potatis; och skall detta skördebelopp beteckna värdet af en "medelmåttig" skörd. Af denna medelskörd skall nu först och främst fyllas medelbehofvet till utsäde samt dernäst lemnas nödig föda åt människor och kreatur; hvad derefter återstår, utgör öfverskott till afsalu i medeltal för femårsperioden. Medelbehofvet till utsäde å landsbygden har, enligt Tab. N:o 2, under femårsperioden utgjort: 30,526 kub.f. hvete, 181,430 kub.f. råg, 147,159 kub.f. korn, 88,145 kub.f. hafre, 40,962 kub.f. blandsäd, 17,072 kub.f. ärter, 1,049 kub.f. bönor, 7,204 kub.f. vicker samt 230,765 kub.f. potatis. Beträffande åter medelbehofvet till föda åt befolkningen inom länets landsbygd, torde detsamma få beräknas efter folkmängdens antal år 1868 såsom medeltal, som uppgick till 98,879 personer, och med antagande af den årliga förbrukningen på person i medeltal till $2\frac{1}{2}$ tunna säd och ärter, eller 0,8 kub.f. hvete, 7,8 kub.f. råg, 6,3 kub.f. korn och 0,8 kub.f. ärter, samt 3 tunnor eller 14,4 kub.f. potatis, då detta medelbehof uppgår till 79,103 kub.f. hvete, 765,256 kub.f. råg, 623,938 kub.f. korn och 79,103 kub.f. ärter samt 1,423,857 kub.f. potatis. Vidkommande slutligen medelbehofvet till utfodring af kreaturen, så har, enligt Tab. N:o 3, medeltalet af hästar, kor och svin, hvilka kreatur här ensamt komma i fråga, under femårsperioden utgjort 66,308 stycken å landsbygden; och antages den årliga förbrukningen på ett kreatur i medeltal till 1 tunna säd och 1 tunna rotfrukter eller 6,3 kub.f. vårsäd och 4,8 kub.f. potatis eller andra rotfrukter, så kommer detta medelbehof att uppgå till 417,740 kub.f. säd och 318,278 kub.f. rotfrukter. Sammanläggas dessa trenne behofsposter — nemligen till utsäde, till föda åt befolkningen och till utfodring af kreaturen, så erhålles ett årligt medelbehof af 109,629 kub.f. hvete, 946,686 kub.f. råg, 771,097 kub.f. korn, 554,051 kub.f. annan vårsäd, 96,175 kub.f. ärter 1,654,622 kub.f. potatis och 318,278 kub.f. andra rotfrukter; då det återstående öfverskottet till afsalu skulle å länets landsbygd under denna femårsperiod i medeltal hafva årligen utgjort: 71,069 kub.f. hvete, 121,802 kub.f. råg, 225,741 kub.f. korn och 339,741 kub.f. annan vårsäd (hafre, blandsäd och vicker); men deremot skulle brist för fyllandet af det beräknade medelbehofvet hafva egt rum i afseende på ärter och rotfrukter — uppgående denna brist till 18,660 kub.f. ärter, 381,552 kub.f. potatis (ehuru sådan icke blifvit beräknad till kreaturs utfodring), och 178,114 kub.f. andra rotfrukter. Då emellertid någon sådan brist icke blifvit under något år serskildt anmärkt, så kan detta förhållande icke anses vara med verkligheten öfverensstämmande; och torde detsammans förklaring, hvad potatis och andra rotfrukter beträffar, böra sökas, dels uti en

måhända väl hög beräkningsgrund för konsumtionsbehofvet, dels och isynnerhet uti primär-uppgifternas fortfarande bristfällighet i detta afseende, hvilken redan i senaste femårsberättelsen blifvit anmärkt med hänseende till primär-uppgifterna för år 1865, hvilka angåfvo en brist af 90,902 tunnor eller 436,329 kub.f. potatis.

Vanliga årslönen uppgifves hafva varit år 1866 — för dräng 100 å 150 r:dr, för piga 30 å 80 r:dr; år 1867 — för dräng 75 å 150 r:dr, för piga 30 å 80 r:dr; år 1868 — för dräng 60 å 120 r:dr, för piga 30 å 60 r:dr; år 1869 — för dräng 75 å 100 r:dr, för piga 30 å 60 r:dr, och år 1870 — för dräng 75 å 100 r:dr, för piga 30 å 60 r:dr r:mt; alltså i medeltal för femårsperioden för dräng 100 r:dr, för piga 50 r:dr r:mt.

Värdet af *stat och lön* har uppskattats: år 1866 för dräng till 250 å 300 r:dr, för piga till 150 å 200 r:dr; år 1867 för dräng till 250 å 350 r:dr, för piga till 150 å 250 r:dr; år 1868 för dräng till 250 å 350 r:dr, för piga till 150 å 200 r:dr; år 1869 för dräng till 250 å 350 r:dr, för piga till 150 å 200 r:dr; och år 1870 för dräng till 250 å 350 r:dr, för piga till 150 å 200 r:dr r:mt; alltså i medeltal under femårsperioden: för dräng 300 r:dr, för piga 175 r:dr r:mt.

Dagsverksprisen hafva uppgifvits som följer: år 1866 för mansdagsverke under sommaren 1 å 2 r:dr och under vintern 0,75 å 1,25 r:dr, för qvindsdagsverke under sommaren 0,50 å 1 r:dr och under vintern 33 å 50 öre; år 1867 för mansdagsverke under sommaren 0,75 å 1,75 r:dr, och under vintern 0,50 å 1 r:dr, för qvindsdagsverke under sommaren 33 å 75 öre och under vintern 25 å 50 öre; år 1868 för mansdagsverke under sommaren 1 å 1,50 r:dr och under vintern 0,50 å 1 r:dr, för qvindsdagsverke under sommaren 33 å 75 öre och under vintern 25 å 50 öre; år 1869 för mansdagsverke under sommaren 1 å 1,50 r:dr och under vintern 0,50 å 1 r:dr, för qvindsdagsverke under sommaren 50 å 75 öre och under vintern 25 å 50 öre; och år 1870 för mansdagsverke under sommaren 1 å 1,50 r:dr och under vintern 0,50 å 1 r:dr; för qvindsdagsverke under sommaren 33 å 75 öre och under vintern 25 å 50 öre riksmünt; alltså i medeltal under femårsperioden för mansdagsverke under sommaren 1 r:dr 30 öre och under vintern 80 öre, för qvindsdagsverke under sommaren 60 öre och under vintern 38 öre riksmünt.

Antalet af *planterade frukträn* har uppgifvits: år 1866 till 1,823 stycken (inom 26 socknar och städerna); år 1867 till 2,160 (inom 46 socknar); år 1868 till 2,699 (inom 42 socknar och Enköpings stad); år 1869 till 3,485 (inom 46 socknar och städerna); och år 1870 till 4,043 (inom 51 socknar och Uppsala stad); uppgående alltså, oaktadt de högst ofullständiga uppgifterna i detta afseende, hela antalet af de under denna femårsperiod planterade frukträn till 14,210 stycken inom de delar af länet, som uppgifterna omfatta.

Trägårdsskötseln bedrifves såsom binäring egentligen endast vid de större egendomarna, ehuru äfven undantagsvis vid en och annan mindre lägenhet; men till följd af laga skiftena hafva mindre trägårdsanläggningar börjat att blifva mera allmänna äfven vid allmogens gårdar, likasom anläggningar af trägårdar vid folkskolorna inom länet under de senare åren icke obetydligt befordrats genom det anslag, som landstinget för detta ändamål ställt till hushållningssällskapets disposition, äfvensom genom af hushållningssällskapet kostnadsfritt lemnade trän och buskar för folkskoleträgårdarnes behof.

Slutligen må anmärkas, att hushållningssällskapet har under femårsperioden fortfarande sökt verksamt befrämja icke mindre jordbrukets förbättrande, än ladugårdsskötselns höjande inom länet; och har af hushållningssällskapet för detta ändamål vinnande, bland annat, anordnats årliga *utställningar* af såväl hästar som hornboskap, med en jemförelsevis icke obetydlig prisutdelning, dels allmänna för hela länet, dels serskilda för hvarje enskildt hushållningsdistrikt, vid hvilka senare utställningar, med hvilka täffingsplöjningar varit förenade, endast allmogen tillhöriga djur till täffan mottagits, äfvensom serskilda utställningar af jordbruksalster och ladugårdsalster med åtföljande prisutdelning.

Tab. N:o 4. C) **Skogshushållning.** De uti Tab. N:o 4 meddelade uppgifter om arealen af länets skogar grundar sig på serskilda, af vederbörande skogstjenstemän år 1870 lemnade upplysningar i anledning af en utaf landstinget nedsatt komité för utarbetande af förslag till åtgärder för skogarnes inom länet vård och förbättring, hvadan samma uppgifter, ehuru något skiljaktiga från de uti senaste femårsberättelsen lemnade, torde närmare än dessa angifva det verkliga förhållandet. Genom samma komité's arbete är Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande satt i tillfälle att jemväl uppgifva arealen, häradsvis fördelad, å ej mindre kronoparker, häradsallmänningar, kungsgårdars samt andra kronan omedelbart förbehållna hemmans och lägenheters skogar samt allmänna inrättnings- och boställens skogar, än äfven skogar till hemman, som med stadgad åborätt innehafvas, samt de enskilde skogarne i länet. Uppgifterna uti dessa hänseenden äfvensom om förhållandet af häradens skogsareal till duglig mark och folkmängd inom häraden äro sammanförda uti följande tabeller.

Häradens namn.	Skogsareal.	Areal duglig mark.	Antal ref skog på 100 ref duglig mark.	Innevårnarnes antal år 1868.	Skogsvidd på hvar person.
	Qv.ref.	Qv.ref.			Ref.
Håbo	141,519	250,653	56,0	4,724	30,0
Bro	101,603	164,984	61,5	2,724	37,3
Trögd	162,876	424,846	38,0	8,801	18,5
Åsunda	84,166	266,476	31,5	5,688	14,8
Lagunda	78,533	225,613	34,5	4,899	16,0
Hagunda	223,135	369,793	60,0	4,821	46,3
Ulleråker	158,075	275,998	57,0	3,796	41,6
Bälinge	154,353	289,896	53,0	3,739	41,3
Vaksala	56,348	164,227	34,0	3,431	16,4
Rasbo	182,822	303,537	60,0	4,100	44,6
Örbyhus	763,583	1,232,428	61,5	15,219	50,2
Norunda	239,374	400,663	59,5	5,220	45,9
Oland	905,190	1,404,074	64,0	18,806	48,1
Summa	3,251,577	5,773,188	56,0	85,968	37,8

Å *kronoparkerna*, hvilka förvaltas och bevakas af skogsstaten, sker afverkning årligen medelst traktuggning enligt fastställda planer, dervid fröträn kvarlemnas för skogens återväxt och, der sjelfsådden ej gått till, skogssådd i rutor och plantering egt rum. Den under perioden å kronoparkerna sålunda med skogsfrö besådda marken utgör 730 qv.ref och den planterade 150 qv.ref. Plantskolor äro anlagda och underhållas å samtliga kronoparkerna, och för utklängning af barrtränsfrö medelst solvärme finnes å hvarje kronopark, med undantag af Tierps, en s. k. frökläng-

Häradens namn.	Kronoparker.	Häradsallmänningar.	Kungsgårdar samt andra kronan omedelbart förbehållna eller utarrenderade hemmans och lägenheters skogar.	Skogar å allmänna inrättnings hemman.	Boställsskogar.	Skogar å de allmänna hemman, som innehafvas med stadgad åborätt.	Enskildes skogar.	Summa.
								Q v a d r a t r e f.
Håbo	—	15,383	—	1,533	10,552	3,809	110,242	141,519
Bro	—	2,912	972	—	4,888	62	92,769	101,603
Trögd	—	25,506	—	1,335	8,245	931	126,859	162,876
Åsunda	—	—	386	2,167	2,742	656	78,215	84,166
Lagunda	—	11,575	3,582	1,455	3,217	2,049	56,655	78,533
Hagunda	—	4,804	279	5,492	12,288	2,440	197,832	223,135
Ulleråker	2,575	30,714	911	17,437	20,112	642	85,684	158,075
Bälinge	9,291	—	2,788	21,769	3,344	1,337	115,824	154,353
Vaksala	562	—	1,043	7,123	1,209	331	46,080	56,348
Rasbo	—	22,632	—	11,877	7,500	1,215	139,598	182,822
Örbyhus	6,878	4,332	9,048	—	9,980	4,359	728,986	763,583
Norunda	—	49,124	327	5,668	13,065	772	170,418	239,374
Oland	7,161	22,578	10,674	34,609	27,150	305	802,713	905,190
Summa	26,467	189,560	30,010	110,465	124,292	18,908	2,751,875	3,251,577

ningslafve. Å Tierps kronopark är anlagd en fröklängningsstuga, der genom eldning åstadkommes utklängning af barrtränsfrö i större mängd.

Af de till *kungsgårdar*, *kungsladugårdar* och *andra kronan omedelbart förbehållna* eller *utarrenderade hemman och lägenheter* hörande skogar, hvilka förvaltas af jordinnehafvare, men stå under skogsstatens uppsigt, äro endast Ryda och Elfkarleby kungsgårdars samt Ultuna kungsladugårds skogar till ordnad hushållning indelade.

Några till kyrkor hörande skogar finnas ej i länet, men eger Uppsala akademi 69,440 qv.ref, Uppsala central-hospital 4,496 qv.ref och prins Gustafs folkskola i Uppsala 2,906 qv.ref skog inom länet, hvilken skog till största delen eller 75,383 qv.ref är för ordnad hushållning indelad, hvaremot för boställsskogarna, hvilka sammanlagda areal uppgår till 124,292 qv.ref, afverkningsplaner ännu ej, utom för några få, hunnit uppgöras.

Häradsallmänningarne, med undantag af de inom Bro härad, hafva under perioden varit ställda under skogsstatens vård och förvaltning.

Bro härads allmänning åter bevakas och skötes från och med året 1870 af delegarne sjelfve. Reglementen för samtliga häradsallmänningarne, utom Norunda allmänning, äro af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i enlighet med nådiga förordningen angående hushållningen med de allmänne skogarne i riket den 29 Juni 1866 fastställda. Afverkningen å desse allmänningar sker genom traktuggning och återväxten betryggas medelst kvarlemnande af fröträn samt, der så behöfves, handsådd och plantering. Under perioden hafva 2,100 qv.ref blifvit besådda ur hand och 200 qv.ref planterade, och finnas plantskolor och fröklängningslafvar anlagda å hvarje allmänning. Efter anställda gallringar och rensningshyggen hafva å häradsallmänningarne af delegarne under perioden afhemtats omkring 7,000 lass skatar, vindfällen och ris samt 16,000 kärffvar asp- och björklöf, till

beräknadt värde af tillhoppa 4,300 r:dr r:mt. Dikningar för torrläggning af vattendränkta marker å allmänningar äro flerstädes under perioden började och lära komma att under de närmaste åren i större skala fortsättas. Serskildt hvad Norunda härads allmänning angår, har under perioden fullständig undersökning egt rum för sänkning af sjöarna Velången, Jerngården, Ramsjön, Näfvergården och Mårsaren, hvarigenom blifvit utrönt, att en areal af 23,935,9 qv.ref eller 4,274 tunnland skulle kunna torrläggas för en kostnad af 14,430 r:dr eller 3 r:dr 37 öre för tunnlandet.

Allmänningsskassornas behållning vid 1870 års slut utgjorde för

Bro härads allmänning	264 r:dr 37 öre,
Håbo d:o	4,755 » 64 »
Trögds d:o	13,422 » 47 »
Lagunda d:o	3,000 » »
Hagunda d:o	36 » 89 »
Ulleråkers d:o	2,540 » 70 »
Norunda d:o	6,390 » 04 »
Tierps södra d:o	2,602 » 61 »
Rasbo d:o	928 » 04 »
Olands d:o	3,689 » 07 »

eller tillhoppa 37,629 r:dr 83 öre.

Inom länet finnes icke någon *sockenallmänning* eller något *flygsandsfält*; och har någon ekplantering, värd att omtala, icke under perioden egt rum, likasom försök med mullbärsplanteringar icke skett, sedan äldre sådana i följd af klimatiska förhållanden utgått.

Hvad de *enskilde skogarne* angår, så, ehuru med stöd af de uti båda förestående tabeller meddelade uppgifter skäligen torde kunna antagas, att Uppsala län inom sig innesluter en för länets behof tillräcklig skogsmark, om skogen å densamma omsorgsfullt vårdas och planmessig afverkning af densamma eger rum, framgår dock af den utredning i frågan, som af ofvanomförmälde komité åstadkommits, att afverkningen af skog inom länet, sådan densamma nu bedrifves, och med hänsyn till den vård, som egnas skogarne, och det tillstånd, hvori de sig befinna, är större än hvad med deras bestånd står tillsammans.

Den minskning uti de private och isynnerhet allmogens skogars omfång och grundmassa, som serskildt under de 10 sista åren inom länet gjort sig skönjbar, skall enligt sakkunniges yttranden hafva sin hufvudsakliga grund i uraktlåten skogsliqvitation vid laga skiften, i stället för hvilken mest total afverkning skett; i fullständig saknad af all omtanke för skogens skyddande eller befordrande af dess återväxt hos de fleste skogsegare inom länet och med undantag allenast af några få större egendoms- och bruksegare, samt i stegrad efterfrågan af virke, deraf minskad tillgång och stegrade pris och deraf åter ökad frestelse att allt hastigare realisera befintligt skogskapital utan att i fråga sättes att vidtaga några åtgärder för detta kapitals vårdande och bibehållande åt efterkommande.

Början till ett bättre förhållande uti dessa hänseenden har dock inträdd. Redan är af de enskilde skogarne en areal af 311,500 qv.ref, till största delen dock tillhörande bruk och större egendomar, indelad för *ordnad hushållning*. Äfven egare af mindre skogar hafva vidtagit åtgärder för sina skogars vård, och omsorgen för skogens återväxt synes blifva allmänare. Härtill hafva utan tvifvel bidragit ej mindre hushållningssäll-

skapets oförtröttade bemödanden om befrämjande af en bättre skogsvård, än äfven den uppmärksamhet, landstinget egnat denna fråga. Under innevarande år har landstinget anvisat ett anslag af 1,000 r:dr till premier för verkställd skogssådd och plantering inom länet samt för åtnjutande af dylik premie stadgat föreskrifter, hvilka otvifvelaktigt skola i sinom tid än ytterligare befordra insigten i skogsskötseln och öfvertygelsen om gagnet af en god skogsvård.

Enligt den af Eders Kongl. Maj:t den 10 December 1865 i nåder beslutade organisation af *skogsstaten* tillhör från och med år 1870 Uppsala län det fjerde inspektionsdistriktet, som jemväl omfattar Stockholms, Södermanlands, Östergötlands och Gotlands län, och är länet indeladt uti 4 revierer eller jägmästaredistrikt, nemligen: Örbyhus, Olands, Uppsala och Enköpings med hvar sin jägmästare och tillhoppa 5 kronojägare, hvarförutom under loppet af sistberörda år 2 extra jägmästare blifvit antagne. För bevakningen å häradsallmänningarne finnas 19 ordinarie och 5 extra kronoskogvaktare anställda. Kronojägarna bevaka kronoparkerna och de extra jägmästarna tienstgöra inom viss del af ett revier på ordinarie jägmästarens ansvar.

Endast en af jägmästarna har boställe, hvars behållna afkastning är uppskattad till 42 r:dr 98 öre; för öfrigt utgå de 4 jägmästarnes löner i reda penningar till sammanlagdt belopp af 6,957 r:dr 2 öre, deraf 800 r:dr beräknas såsom reseersättning. Extra jägmästarna tjena utan lön.

Kronojägarna, hvilka alla hafva boställen, åtnjuta hvar och en i löneinkomst 300 r:dr, deruti inberäknade afkastningen af bostället och 50 r:dr tienstgöringspenningar, och uppgår deras kontanta aflöning sammanlagd till 1,272 r:dr 10 öre r:mt.

Af kronoskogvaktarne, hvilka jemväl samtliga innehafva boställen, äro 5 i saknad af kontant lön, men 14 åtnjuta sådan från allmänningsskassorna till ett sammanräknadt belopp af 1,265 r:dr eller i medeltal icke mera än hvardera omkring 90 r:dr.

Den å statens bekostnad anlagda *skogsskolan* å Tierps kronopark har under perioden fortsatt sin gagnande verksamhet. Undervisningen handhafves af tvenne lärare, hvaraf förste läraren, som är skolans föreståndare och derjemte jägmästare i Örbyhus revier, åtnjuter, förutom sin jägmästarelön, 1,000 r:dr, och andra läraren 800 r:dr i årlig lön. Såväl lärare som läringar hafva bostad vid skolan och af staten utgå årligen stipendier, hvardera å 150 r:dr, som tilldelas 10 af de vid skolan anställda läringar, äfvensom 300 r:dr till skolans underhåll. Under femårsperioden hafva 50 skogsläringar blifvit utexaminerade, hvaraf de fleste erhållit anställning såsom skogvaktare dels å enskildes skogar och dels å häradsallmänningarne.

Någon synnerlig *handel* med länets skogsprodukter drifves icke. Endast från skogar i norra delen af länet hafva timmer aflåtits till der anlagda sågverk. I mellersta och södra delarne af länet är skogstillgången i allmänhet tillräcklig allenast för husbehof, hvadan endast undantagsvis någon handel dermed kan ega rum. Till bruken afsättas dock från allmogens skogar icke obetydligt kol, en handel, som på skogsskötseln menligt inverkar genom frestelsen att afverka större virkesmassa än som med skogens bestånd är förenligt samt genom det felaktiga sätt, hvarpå kolningen lærer af allmogen bedrifvas, och hvarigenom i allmänhet en förlust af omkring 900 famnar ved för kolning af 12,000 nylåster skall uppkomma.

I afseende å *tjåru-, kalk-, pottaske- och hartstillverkningen* i länet äfvensom *stängselsättets* olägenheter åberopar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hvad i senaste femårsberättelsen blifvit derom andraget.

Svedjande begagnas numera ytterst sällan inom länet, och *skogseldar* hafva icke under perioden i större omfång skadat skogarne i länet. En sådan eld öfvergick den 19 Juli 1868 90 qv.ref af Norunda härads allmänning och en annan den 12 Juni 1870 12 qv.ref af Hagunda härads allmänning. Deremot rasade under hösten 1867 inom norra delen af länet en svår snöstorm, som kullkastade en betydlig mängd skog. Någon anmärkningsvärd insekthärjning har ej under perioden drabbat länets skog.

Brännortsmossar uppgifvas vara, ehuru högst obetydligt, begagnade inom Tibble socken af Håbo härad, inom Rasbokils socken af Rasbo härad och inom Lena socken af Norunda härad. Stenkol och cokes användas numera i större utsträckning än tillföre.

Skogsprodukternas pris hafva under femårsperioden i medeltal utgjort:

inom södra delen af länet:

för sågblock pr stycke	r:dr r:mt 3.
» byggnadstimmer	» » 2,50 à 3,
» famnved à 75 kubikfot	» » 6 à 9,
» gårdsel pr 100	» » 4,
» stör pr 100	» » 2,50 à 3,
» kol pr läst à 12 tunnor	» » 6 à 8,
samt inom norra delen af länet:	
» sågblock pr stycke	» » 1,50 à 2.
» byggnadstimmer	» » 1,25 à 2,
» famnved à 75 kubikfot	» » 3 à 6,
» gårdsel pr 100	» » 2,50,
» stör pr 100	» » 1,50,
» kol pr läst à 12 tunnor	» » 5 à 6.

Prisen å förutnämnde effekter torde sedan senaste femårsperiod hafva ökats med 12 till 15 procent och sedan femårsperioden dertillföregående med omkring 33 procent med undantag för pris å ved och kol, som under perioden 1866—1870 helt obetydligt förhöjts mot de under nästföregående period gällande och i förhållande till de der förut gångbara ökats med allenast omkring 15 procent.

D) Jagt och djurfångst. Rofdjursjagten inom länet idkas hufvudsakligen genom begagnandet af saxar, förgiftade lockbeten samt jagt för hund, och hvad dödandet af vargar angår, har under perioden sådant i de flesta fall skett genom tillfälliga skytten utan skall. Sedan genom nådiga kungörelsen af den 29 Januari 1869 blifvit bestämdt, att belöningar för dödande af råfvar och roffoglar efter den 1 Juni samma år icke komma att af statsmedel utbetalas, har fällandet af dessa djur i betydlig mån aftagit, på samma gång deras antal tillväxt, hvilket förhållande jemväl föranledt länets landsting att utfästa premier för dylika djurs dödande att utgå från och med år 1872.

Tabb. N:is 5 o. 6. Då tillförlitliga uppgifter angående antalet dels af *dödade råfvar* och *roffoglar* under senare hälften af året 1869 och hela året 1870, och dels af *husdjur, dödade af roffdjur*, under perioden icke kunnat från samtliga socknar inom länet vinnas, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter att hafva meddelat skogstjenstemännen de inkomna uppgifterna för granskning och

ifyllning, med ledning af serskilda, utaf tjenstemännen gjorda sannolikhetsberäkningar fullständigt Tab. N:is 5 och 6, hvilka sålunda icke kunna antagas vara uti berörda hänseende fullt exakta.

På tillgången af det matnyttiga villebrådet inom länet har den nya jagtstadgan haft synnerligen god inflytelse, enär denna tillgång i märklig mån skall hafva ökats.

För skyddandet af *fisket* har på grund af vederbörande fiskvattenegares öfverenskommelser länsstyrelsen dels den 10 September 1867 fastställt stadgar för fiskets bedrivande i Tegelsmora sjö, innefattande bestämmelser i afseende å fiskebragdernas beskaffenhet och förbud för notfiske och ljustring vid eld under lektider, dels ock gemensamt med Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms, Nyköpings och Vesterås län under den 17 Oktober 1870 utfärdat stadgar för fisket i sjön Mälaren, hvilka stadgar likaledes innehålla bestämmelser om fiskeriredskapens beskaffenhet och storlek samt om ansvar för öfverträdelse af stadgarnas föreskrifter. Beträffande laxfisket i Dalelfven hafva arrendatorerne af kronans laxfisken och fiskevattens-egarne blifvit hörde öfver ett af statens fiskeri-intendent uppgjort förslag till ordningsföreskrifter, men har detta ärende icke under perioden blifvit slutligen behandladt.

E) Bergs- och brukshandtering. Ut i bilagde Tab. N:o 7 a Tab. N:o 7 äro summariska uppgifter meddelade angående länets *grufvor* och *jernverk*, deras antal, drifkraft, egare, arbetare, tillverkning m. m., men torde med afseende å denna bruksdrifts omfattning och vigt för länet några närmare upplysningar om de serskilda verken och inrättningarna tillika böra af länsstyrelsen lemnas.

Hvad nu först angår *jernmalmsuppfördringen*, bedrifves denna i sin största utsträckning inom länet vid Dannemora grufvor samt dessutom vid Brunna och Salsta grufvor i Lena socken, vid Österby bruks enskilda grufvor inom Films socken samt vid de till ett inom Gefleborgs län beläget jernbruk, Kilafors, hörande Ramhälls grufvor eller Hammarinsfältet inom Alunda socken, utgörande samtliga dessa grufvor ett antal af 30.

Dannemora grufvor tillhöra fortfarande ett bolag bestående af 17 bruk, deraf 9 inom detta län: Leufsta med Carlholm, Åkerby och Tobo, Österby, Strömsberg med Ullfors, Elfkarleö, Söderfors, Vattholma och Gimo; 4 inom Stockholms län: Rånäs, Forssmark, Schebo och Harg samt 4 inom Gefleborgs län: Gysinge, Ljusne, Strömbacka och Hedvigsfors. Salsta och ena hälften af Brunna grufvor egas af Vattholma bruk, den andra hälften af sistnämnda grufvor är icke med någon bruksegendom förenad.

Vid länets grufvor har malmvinsten under de serskilda åren af perioden uppgått till de uti följande tabell upptagna belopp.

	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	Summa.
	C e n t n e r.					
Malmuppfördringen vid:						
Dannemora malmfält.....	459,648	467,088	530,212	615,516	560,127	2,632,591
Hammarinsfältet och Ramhälls grufvor	71,052	57,472	89,980	117,055	91,500	427,059
Salsta malmfält	66,394	35,800	44,263	46,017	48,775	241,249
Österby enskilda grufvor....	22,046	29,521	27,893	39,079	26,272	144,811
Brunna Norrgrufva.....	15,522	19,108	20,484	19,492	18,920	93,526
Summa	634,662	608,989	712,832	837,159	745,594	3,539,236

Malmprocenten har i medeltal utgjort vid Dannemoraverken 55,92 proc. och vid Salsta och Brunna grufvor 67 proc.

Uti Dannemora grufvor har brytningen oafbrutet och utan tillfälligheter, som hindrat arbetets jemna bedrivande, fortgått. Malmtillgången inom det s. k. Mellanfältets grufvor läser dock för närvarande ej lemna synnerliga förhoppningar för framtiden, enär en förtryckning afskurit fyndigheten, utan att man ännu lyckats under densamma erhålla malm, men genom de under de senaste åren anställda undersökningar uti de norra och södra fältens grufvor, har visshet vunnits att i dessa fält finnas stora och mäktiga, ej förut kända, malmtillgångar, hvadan Dannemorabrukens behof af malm från grufvorna för en lång framtid skall vara betryggadt. Till brott- och vattenuppfordringen från dessa grufvor hafva under perioden användts 4 fasta ångmaskiner om tillhoppa 58 hästkrafter, och för arbetarnes bekvämlighet samt vinst af tid och kostnad hafva stegvägar uti alla grufvor under de trenne senare åren af perioden blifvit byggda, hvilka stegvägar inbespara kostnaden för omkring 8,000 till 9,000 kördagsverken, som förut erfordrades för arbetarnes upp- och nedfraktning. För upptagande af en omkring 5,000 fot lång kanalledning från den s. k. Karmens dam till gruffältet, hvarigenom vattenkraft beredes för uppfordringen ur grufvorna, hafva under perioden användts 61,920 r:dr 87 öre; för ombyggnad af dammarne kring Harvikssjön, hvarigenom uti denna sjö kan upp-dämmas vatten till 3 fots högre höjd än tillföre, hafva under samma tid åtgått 19,215 r:dr 56 öre, och uti försöksarbeten för upptäckande af malmledningar hafva under hvardera af åren 1868, 1869 och 1870 nedlagts omkring 14,000 r:dr. Grufveförlaget eller kostnaden för malmens brytning och uppfordring har i medeltal under perioden årligen uppgått i reda penningar till 227,567 r:dr samt i spanmål till 11,562 kub.f. råg och 12,551 kub.f. korn, och i material till 153 centner sprängämne, deraf 63 centner dynamit och ammoniakkrut, 1,706 stycken timmer, 916 tolfter plank och bräder samt 5,348 tunnor stenkol. Brytningskostnaden har i medeltal under perioden utgjort 35 öre pr centner. För fattigunderstöd och gratialer till arbetare och tjenstemän hafva i medeltal årligen utgifvits 11,517 r:dr 49 öre. Antalet arbetare vid Dannemora grufvor uppgår i medeltal till 359 personer och den vid grufvorna mantalsskrifna befolkningen till 1,505 personer. Arbetet vid grufvorna aflönas, så vidt sig göra låter, efter beting och uti reda penningar med tillägg af ett visst mått spanmål i månaden för hvarje minderårigt barn; och då genom användandet af stålredskap vid brytningen och s. k. enmansborrning arbetet vunnit i lättnad och tillfälle lemnats den flitige att bereda sig större inkomst framför den late, har ock det missnöje bland grufarbetarne, som vid förändringen af aflönningen från ersättning för dag till godtgörelse för utgjordt arbete först visade sig, allt mera öfvergått till belåtenhet med den vidtagna anordningen. Arbetarnes behof hafva ock blifvit af grufveförvaltningen med stor omsorg tillgodosedda. Så har under år 1869 på grufvebolagets förlag och för dess räkning vid grufvefältet öppnats en handelsrörelse, som mot kontant betalning för måttliga pris förser arbetarne med goda varor. Oaktadt de flere landthandlande i närheten, hvilka lemna varor på kredit, har bolagets rörelse vunnit sådant förtroende bland arbetarne, att omsättningen redan år 1870 uppgick till 40,000 riksdaler. Likaledes har medikamentsförsäljning vid grufvorna år 1870 anordnats jemte det läkare af gammalt funnits på platsen.

Vid Salsta och Brunna grufvor har arbetets aflönning numera blifvit stäldt på beting för borrfoten i stället för centnern malm. Arbetarnes antal har i medeltal under perioden utgjort 32 personer årligen. Malmvärdet beräknas till 35 öre pr centner vid fältet, och den malmexport, som från dessa grufvor öfver Uppsala bedrifvits, har utgjort år 1866 103,320 centner, år 1867 66,886 centner, år 1868 70,064 centner, år 1869 69,780 centner och år 1870 91,145 centner.

För *tackjernstillverkning* användes vid det till Leufsta- Tab. Litt. I. verken hörande Tobo bruk en masugn med tre-cylindriskt blåsverk, som vid knapp vattentillgång drifvits af en ångmaskin, eldad med gas från masugnen, äfvensom krossverk med gaslokomobil och gasrostugn; vid Söderfors en masugn med krossverk och tvenne s. k. Vestmanska gasrostugnar; vid Harnäs en masugn med tillhörande verk; vid Österby en masugn med dubbelverkande tre-cylindrisk blåsmaskin samt gasrostugn, malmkrossningsverk och stampverk; vid Gimo en masugn med rostugn; vid Strömsberg en masugn med vedrostugn, krossverk och en-cylindrisk blåsmaskin samt vid Elfkarleö en masugn med rostugn. Förbrukningen af malm och kol samt tillverkningen af tackjern utvisas för periodens serskilda år af Tab. Litt. L. Till beskickning vid förberörda masugnar har användts enbart Dannemora malm, med undantag endast för Harnäs, som år 1868, förutom sin tillverkning af Dannemora jern, användt 10,356 centner malm från Jonsgrufve Rörbergsgrufvan för tillverkning af 4,505 centner gjuttackjern. Dannemora-malmen lemnar i medeltal 51 å 52 proc. jern, och dess forsling från grufvorna till de serskilda verken betingar en forlön af 5 till 7 öre pr centner för milen. Från Österby bruks enskilda grufvor försändes malmen till Strömbacka-verken i Helsingland. Brukens behof af kol förses i allmänhet af egne skogar och köpkolen hafva i medeltal årligen uppgått för Leufsta-verken till 13,485 läster, deraf 2,278 läster sågverkskol från Norrland, från Söderfors till 13,000 läster, hvilka till större delen tagits från Vesterås och Gefleborgs län, för Österby till endast 2,883 läster, för Gimo bruk till 827 läster, för Vattholma bruk till mellan 200 och 500 läster samt för Elfkarleö, Strömsberg och Ullfors till ringa mängd, hvars belopp dock icke af länsstyrelsen kan uppgifvas.

Träkolens pris har vexlat mellan 3 r:dr 84 öre och 4 r:dr 80 öre inom vestra delen af länet samt 4 r:dr 50 öre och 5 r:dr 60 öre invid gränsen till Stockholms län för lästen om 12 tunnor.

För *stångjernstillverkningen* finnas: vid Söderfors bruk en smedja, hvarest tillverkningen bedrifves dels uti 4 vallonhårdar med tvenne hammare och dels, efter en år 1869 vidtagen förändring, uti 4 lancashire-hårdar och en gasvällugn med 5 hammare, deraf 1 om 130 centners tyngd; vid Leufsta-verken 4 smält- och 4 räckhårdar med 4 hammare och 1 ångmaskin, som användes till blästerns drifvande vid knapp vattentillgång; vid Österby bruk 2 smedjor, innehållande hvardera 1 smälthärd, 1 räckhärd, 1 enkelt verkande tre-cylindrisk blåsmaskin och 1 hammare, samt en smedja, inrymmande 2 smälthårdar, 2 räckhårdar, 1 dubbelverkande en-cylindrisk blåsmaskin och 2 hammare, hvilka verk drifvas med trenne ångmaskiner, hvardera om 16 hästars kraft samt tvenne små pumpmaskiner om $\frac{1}{2}$ hästkraft hvardera; vid Elfkarleö bruk 2 smedjor med 2 smält- och 2 räckhårdar samt 2 hammare; vid Gimo 3 hårdar med 2 hammare för vatten och 1 ånghammare samt dessutom 2 ångmaskiner och 1 blåsmaskin; vid Vattholma bruk 2 hårdar med 1 hammare och 1

enkelt verkande tre-cylindrisk blåsmaskin; vid Ullfors 2 härdar med 2 hammare och 1 blåsverk samt vid Strömsberg 2 härdar med 1 hammare och 1 blåsverk.

Tab. Litt. M. Förbrukningen och tillverkningen vid de serskilda verken framgå af nedanstående Tab. Litt. M.

Metoden vid tillverkningen är den s. k. helvallonska vid Leufstaverken, Österby, Gimo, Ullfors, Strömsberg och till hufvudsaklig del vid Söderfors och Elfkarleö. Vid dessa båda senare bruk idkas dock jemväl Lancashire-smide, och lärare erfarenheten vid Söderfors visat, att Lancashire-jernets behandling i väll-ugn för gas väl åstadkommit omkring 3 procents större afbränning å jernet än vid bearbetning i vanlig vallonhård, men att bränsleåtgången deremot minskats med omkring 30 proc. och att produkten blifvit af betydligt renare, homogenerare och jemnare beskaffenhet, hvarförutom synnerlig tidsbesparing vunnits.

Manufaktur- och ståltillverkning förekomma allenast vid Tab. Litt. N Elfkarleö, Österby, Söderfors och Åkerby, och hafva under de serskilda åren fortgått på sätt af Tab. Litt. N inhemtas. Verk och inrättningar för stål- och manufakturstillverkningen utgöras vid Elfkarleö af 2 smedjor med 3 knipp- och 2 spikhammare; vid Österby af en stålugn för stångjernets cementering, en smedja, innehållande en knipphammarstock med 2 knipphammare samt tillhörande räckugn och 1 väll-ugn för stenkolk samt en smedja innehållande 2 knipphammare och 2 räckugnar; vid Söderfors en smedja, inrymmande 3 härdar och 1 hammare för tillverkning af ankare, stångjernshamar, städ och dylikt gröfre smide, och 1 smedja innehållande 2 härdar, 1 knipphammare och 1 spikhammare för spik och finare smide för brukets eget behof samt vid Åkerby en stålugn och 1 vattenslägga.

För forsling af tackjern och stångjern utgör legan 6 till 8 öre milen för centnern jern och fullgöres sådan forsling dels

Tab. Litt. L.

Tackjernstillverkningen.

Stället.	År 1866.			År 1867.			År 1868.			År 1869.			År 1870.			Summa tillverkad tackjern under perioden. Ctr.
	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	
	Malm. Ctr.	Kol. Läster.	Tackjern. Ctr.	Malm. Ctr.	Kol. Läster.	Tackjern. Ctr.	Malm. Ctr.	Kol. Läster.	Tackjern. Ctr.	Malm. Ctr.	Kol. Läster.	Tackjern. Ctr.	Malm. Ctr.	Kol. Läster.	Tackjern. Ctr.	
Leufsta med Tobo	54,595	4,738	28,863	89,959	7,633	47,006	50,133	4,237	26,128	92,885	8,548	48,360	81,510	6,855	42,518	192,875
Söderfors	31,565	2,482	15,131	50,046	3,592	24,704	57,933	4,004	28,872	105,728	7,529	52,200	67,248	4,714	32,236	153,143
Harnäs	94,597	5,946	50,213	—	—	—	84,691	5,939	38,270	—	—	—	87,937	6,083	45,262	133,745
Österby	—	—	—	56,179	6,132	28,462	—	—	—	36,243	4,064	18,587	84,003	8,242	43,444	90,493
Gimo	48,998	4,016	24,334	25,377	2,256	12,744	—	—	—	54,897	4,335	26,960	49,605	3,400	24,224	88,262
Strömsberg	—	—	—	72,537	5,980	37,667	—	—	—	—	—	—	87,417	8,580	45,590	83,257
Elfkarleö med Hyttö masugn	—	—	—	75,731	5,952	37,377	—	—	—	—	—	—	61,906	6,061	29,520	66,897
Summa	229,755	17,182	118,511	369,809	31,545	187,960	192,757	14,180	93,270	259,753	24,476	146,107	519,626	43,935	262,794	808,672

Tab. Litt. M.

Stångjernstillverkningen.

Stället.	År 1866.			År 1867.			År 1868.			År 1869.			År 1870.			Summa tillverkad stångjern under perioden. Centner.
	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	
	Tackjern. Ctr.	Kol. Läster.	Stångjern. Ctr.	Tackjern. Ctr.	Kol. Läster.	Stångjern. Ctr.	Tackjern. Ctr.	Kol. Läster.	Stångjern. Ctr.	Tackjern. Ctr.	Kol. Läster.	Stångjern. Ctr.	Tackjern. Ctr.	Kol. Läster.	Stångjern. Ctr.	
Söderfors	33,989	11,697	28,035	33,090	11,853	27,226	37,171	12,798	29,938	41,085	10,903	31,625	55,863	15,984	43,832	160,656
Leufsta med Carlholm o. Åkerby	33,105	12,128	25,480	36,151	13,898	27,525	32,937	11,317	25,113	38,698	12,549	29,777	34,150	11,710	25,397	133,292
Österby	18,579	6,204	14,597	18,639	5,454	14,557	20,043	5,760	15,597	21,000	6,610	16,493	20,802	6,114	16,089	77,333
Elfkarleö	14,326	5,062	11,603	14,966	5,098	11,945	12,214	4,228	9,895	14,689	5,201	12,013	14,677	4,870	11,658	57,114
Gimo	12,700	5,500	10,295	12,500	4,300	9,911	12,850	4,964	10,460	12,900	5,100	10,519	12,950	5,125	10,538	51,723
Vattholma	9,953	2,944	7,977	10,944	3,012	8,699	10,110	2,699	8,338	11,207	3,283	9,148	10,828	2,482	8,714	42,876
Ullfors	12,290	4,262	9,709	9,530	3,680	7,393	8,677	3,688	6,968	8,757	2,796	6,768	12,776	4,044	10,009	40,847
Strömsberg	9,920	3,306	8,253	9,142	5,100	7,413	8,865	3,133	7,402	9,351	2,731	7,574	12,322	4,500	10,135	40,777
Summa	144,862	51,103	115,949	144,962	52,395	114,669	142,867	48,587	113,711	157,687	49,173	123,917	174,368	54,829	136,372	604,618

emot lega af ortens allmoge, dels emot och dels utan lega af brukens egna landtbönder och torpare.

Stångjernet afsättes på England och utskeppas från brukens serskilda lastningsplatser, hvilka äro för Söderfors Skutskär på 3¼ mils afstånd från bruket, för Leufsta Ångskär på 1¼ mils och Karlholm på 2 mils afstånd från Leufsta, för Österby bruk Kallerö i Börstils socken på 3¼ mils afstånd från bruket, för Elfkarleö Skutskär på 1½ mils afstånd, för Gimo Husbacka på 1¼ mils afstånd, för Vattholma Uppsala på 1¼ mils afstånd, för Ullfors Snatrabodarna i Vesslands socken på 3 mils och för Strömsbergs bruk likaledes Snatrabodarna på 1½ mils afstånd från bruket.

Dannemora-jernet, levererad i Stockholm, läser under perioden betalts med 10 r:dr 33 öre till 12 r:dr för centnern.

Ståltillverkningen försäljes inom landet och till Finland till pris af omkring 27 r:dr för centnern.

Tab. Litt. O. För öfversigt af rörelsens gång och vaxlingarne deruti under perioden får länsstyrelsen åberopa nedanstående Tab. Litt. O, utvisande tillverkningen å de serskilda grenarne, åtgången af kol samt antalet verk och arbetare.

Nyssnämnda tabell antyder väl långt ifrån någon afmatning uti länets jernindustri, och med de resurser, som stå länets bruksegare till buds, är någon sådan icke heller att vänta, men å andra sidan torde med skäl kunna sägas, att länets jernhandtering svårligen kan vinna synnerlig vidare utveckling utan lätt-

nad i den tunga transporten af malm, kol och jern. Detta hafva ock herrar bruksegare sjelfve varit de främste att inse. Efter noggranna förberedande undersökningar har ett aktiebolag för anläggning af jernväg mellan Uppsala och Gefle eller annan plats vid Gefle—Dala-jernvägen, med ledning öster om Vendelsjön och bibanor till Dannemora gruffält och Söderfors bruk, blifvit bildadt, hvilket bolag den 16 December 1870 af Eders Kongl. Maj:t erhållit nådig fastställelse af sin bolagsordning. Uti detta företag, bragt till fullbordan, torde ligga icke blott häfstången för utveckling af bruksdriften och jordbruksnäringen inom norra delen af länet, utan jemväl vilkoret för en tidsenlig omdaning af länets jernhandtering. Att alltjemt till utläningen afstå landets bästa jern i så ringa grad förädladt, som nu är fallet, kan icke i längden vara med sann fördel öfverensstämmande, och länets bergslag eger utan tvifvel i sina rika tillgångar af malm af såväl bästa art som mindre god, dock ännu icke använd sådan, af skog och vattenkraft, samt uti sin vid jernhandteringen under generationer invanda arbetarebefolkning inom sig tillräckliga krafter för en utvecklad industri, som åt landet förbehölle de frukter, hvilka nu genom produktens förädling utom riket till hufvudsaklig del tillfalla utländingen.

F) **Fabriker, manufaktur och handverk.** Beträffande Tab. N:o 7a. Tab. N:o 7a angående de år 1870 inom länet befintliga verk och inrättningar för bergs- och bruksrörelsen samt fabriks- och

Tab. Litt. N.

Manufaktur- och Ståltillverkningen.

Stället.	År 1866.			År 1867.			År 1868.			År 1869.			År 1870.			Summa tillverkad stål och manufakturjern under perioden. Ctr.
	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	Förbrukning.		Tillverkning.	
	Ämnesjern. Ctr.	Kol. Läster.	Manufaktur o. stål. Ctr.	Ämnesjern. Ctr.	Kol. Läster.	Manufaktur o. stål. Ctr.	Ämnesjern. Ctr.	Kol. Läster.	Manufaktur o. stål. Ctr.	Ämnesjern. Ctr.	Kol. Läster.	Manufaktur o. stål. Ctr.	Ämnesjern. Ctr.	Kol. Läster.	Manufaktur o. stål. Ctr.	
Elfkarleö	467	75	462	1,248	108	1,219	1,245	194	1,207	1,199	118	1,167	1,594	163	1,594	5,649
Österby	1,350	218	1,284	1,370	327	1,313	896	189	845	850	227	802	1,061	171	1,010	5,254
Söderfors	1,029	1,127	614	919	1,016	554	838	848	462	909	901	492	821	890	485	2,607
Leufsta med Åkerby....	—	—	—	209	49	209	—	—	—	—	—	—	200	48	200	409
Summa	2,846	1,420	2,360	3,746	1,500	3,295	2,979	1,231	2,514	2,958	1,246	2,461	3,676	1,272	3,289	13,919

Tab. Litt. O. Jernmalmsbrytningen samt tillverkningen af tackjern, stång- och ämnesjern samt manufaktur och stål, dervid använde arbetare samt åtgången af kol.

År	Malmuppfordringen.					Masugnsvärlden.			Stångjernstillverkningen.					Manufaktur- och stål-tillverkningen.			Åtgången af kol. Läster.	
	Antal grufvor.	Arbetare.				Centner malm.	Antal masugnar.	Antal arbetare.	Ctr tackjern och gjutgods.	Antal verk.	Antal hårdar.	Antal vällugnar.	Antal arbetare.	Ctr stångjern.	Antal verk.	Antal arbetare.		Ctr manufaktur och stål.
		stån-dige.	tillfällige.	qvin-nor och barn.	summa.													
År 1866	36	464	19	87	570	634,662	4	83	118,541	9	32	—	222	115,949	5	28	2,360	80,182
» 1867	33	439	19	70	528	608,989	6	135	187,960	9	32	—	220	114,669	4	20	3,295	91,294
» 1868	30	398	21	70	489	712,832	3	77	93,270	9	32	—	221	113,711	4	20	2,514	72,417
» 1869	31	465	17	11	493	837,159	4	91	147,216	9	33	1	233	123,917	4	20	2,461	82,717
» 1870	30	406	13	11	435	745,594	7	175	262,794	9	30	1	232	136,372	4	21	3,289	100,940

manufakturproduktionen, personalen dervid, tillverkningen och dess värde samt egarens bevilling i och för rörelsen, skola de deruti meddelade uppgifter vid jämförelse med de för samma år till Kongl. Kommers-kollegium ingångna uppgifter om länets industri finnas icke obetydligt derifrån afvika. Denna skiljaktighet förklaras väl till en del deraf att uti länsstyrelsens tabell redogörelse blifvit lemnad jemväl för åtskilliga industrigrenar, som uti de till Kommers-kollegium ingående primäruppgifter icke upptagas, men äfven i afseende å produktionsgrenar, som för Kongl. Kommers-kollegii och länsstyrelsens behandling äro gemensamma, återstå icke oväsentliga olikheter. Då emellertid Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom infordrande af serskilda upplysningar i de fall, der skiljaktigheten varit anmärkningsvärd, öfvertygat sig om den större sannolikhet, som borde tillkomma de till länsstyrelsen inkomna uppgifter framför de till Kongl. Kommers-kollegium afgifna, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke tvekat att uti sin tabell upptaga de förra, hvilka i de flesta fallen angifva högre tal än primäruppgifterna till K. Kommers-kollegium.

Tab. N:o 7b. Tab. N:o 7b rörande *handtverkerien* inom länet utvisar äfvenledes ett från uppgifterna i ämnet till Kongl. Kommers-kollegium skiljaktigt förhållande, men denna skiljaktighet är dock mera skenbar än verklig, enär, åtminstone hvad landsbygden angår, den högre siffran å antalet handverkare förklaras deraf, att uti länsstyrelsens tabell upptagas 393 handverkare å landet, hvilka, enär de bedrifvit sitt handverk utan biträde eller endast med tillhjälp af hustru eller hemmavarande barn, icke hos myndighet gjort anmälan om handverkets utöfvande, under det att uti uppgifterna till Kongl. Kommers-kollegium endast omförmälas dem, som gjort sådan anmälan. Sammanlagda antalet handverkare och deras biträden å landsbygden, hvilket år 1860 utgjorde 593, har under det följande decenniet ökats till 683. I städerna vill det synas, som om antalet af dem, hvilka idka handverk till sjelfförsörjning, under denna femårsperiod något nedgått. År 1860 skulle detta antal utgjort 493, och, ehuru uti senast afgifna berättelse icke meddelats uppgift å ifrågavarande slag af handverkare, anmärkes dock deruti, att antalet af sådane år 1865 snarare ökats än minskats mot hvad det år 1860 varit. För år 1870 uppgifves antalet af dylika handverkare till allenast 172 män och 6 kvinnor, och minskningen i samma antal infaller sålunda under den senast förflutna perioden. Deremot har antalet af dem, som i städerna anmält sig att med biträde af andra än hustru eller hemmavarande barn utöfva handverk, sedan år 1865 stigit med 53 personer.

Bland de uti Tab. N:o 7a upptagna verk förtjenar serskildt omnämnas det under år 1869 inom Elfkarleby socken invid *Skutskärs* lastageplats uppförda *ängsågverk*, inrymmande 11 ramar, 5 cirkelsågar, 3 ståfsågar och 3 hyffel- och listmaskiner. Egarne af detta storartade etablissement hafva, under öfvertygelse att Dalarnes skogstillgång med största fördel skulle kunna tillgodogöras genom att på Dalelfvarne och dessas bifoder till den förenade elfvens utlopp i hafvet framflotta timret, fullbordat den från längre tid tillbaka började rensningen af den omkring 16 mil långa flottleden från Torsång till Skutskär, anskaffat tvenne ångbåtar för timmerbogsering på Dalelfvens lugnvatten i Fernebo och Hedesunda-sjöarna och för undvikande af kollision med kronans och enskildes laxfisken vid Elfkarleby från Elfkarleö brukshålldam grävt en omkring 43,000 fot lång flottningsränna eller kanal ned till sågverket vid Skutskär. Kostnaden för

etablissementets grundande anslås af egarne till minst 1,500,000 r:dr, och det för rörelsen nödiga driftkapitalet uppskattas till 2,000,000 r:dr, förutom det högst betydliga belopp, som för verkets framtida bestånd sedan år 1869 nedlagts uti inköpta skogar i Dalarne. Verkets maskiner, som drifvas af ånga och uppeldas med sågspån, kunna af 300,000 timmer under de 9 till 10 månader af året, då köld ej hindrar sågningen, uppsåga och delvis hyfla omkring 3,000,000 kubikfot plank, bräder, lister m. m. Exporten för året uppgår i plank och bräder till 1,500,000 r:drs värde och i hyflade bräder, stäfver, läkt och lister till värde af 200,000 r:dr. Af sågaffallet tillverkas för närvarande träkol, deraf under året försålt för 45,000 r:dr, men lärer egarnes uppmärksamhet vara riktad på framtida användandet af sågspån och sågaffallet för beredning af trämassa. Under detta år hafva för export af trävaror och jerneffekter, hvilka senare finna en billig utförselväg såsom ballast under trälasterna, Skutskärs hamn besökts af 130 fartyg om tillhoppa 11,652,5 nyläster. Af dessa fartyg voro 39 svenska, 43 norska, 20 engelska, 11 finska, 4 danska, 10 nordtyska, 1 belgiskt och 2 franska. Vid sågverket äro uppförda 26 bostäder af trä med tillsammans 248 rum för tjenstemän och arbetare, och uppgick befolkningen innevarande år under pågående sågning till 1,387 personer och efter sågningens afslutande till 835 personer, deraf 327 män, 225 kvinnor och 283 barn. Arbetet betalas efter beting, och vexlar arbetslönen för 11 timmars arbete mellan 4 r:dr och 2 r:dr om sommaren samt 2 r:dr 25 öre och 1 r:dr 25 öre om vintern. För sjukvård och husrum afdragas å arbetslönen från 10 till 20 öre för hvarje vecka, och är serskildt sjukhus med plats för 12 patienter vid sågverket uppfördt. Skolundervisning bekostas af sågverkets egare och meddelas af en utaf skolrådet i Elfkarleby antagen lärare uti en för ändamålet inrättad lokal.

För ordningens upprätthållande har uppå ansökan af sågverksegarne och på deras bekostnad en extra länsman på platsen blifvit af länsstyrelsen förordnad.

Sedan Eders Kongl. Maj:t den 25 Maj sistlidna år förklarar innehafvarne af Skutskärs hamn och lastageplats berättigade att såsom bidrag till underhåll af derstädes till sjöfartens säkerhet och bekvämlighet genom anbringande af duc d'alber och moringar samt anläggning af en vågbrytare och en ledfyrt m. m., vidtagna anstalter intill slutet af år 1873 af hvarje fartyg, som i Skutskärs hamn inlöper samt derstädes lossar och lastar, såsom grundpenningar uppbära en afgift af 50 öre för hvarje full nyläst af fartygets dräktighet samt hälften deraf för ångbåt, som under reguliera turer mellan andra orter anlöper hamnen, har länsstyrelsen utfärdat hamnordning och i öfrigt vidtagit åtgärder för tillsynen öfver iakttagande af de gifna ordningsföreskrifterna. För utväxlande af post med Tierps postkontor samt kontoren i Gefle och Uppsala är poststation vid Skutskär från den 1 Juli 1870 inrättad, och aflöna sågverksegarne föreståndaren för såväl detta kontor som för de vid hamnen tillika inrättade telegraf- och tullstationer.

I Uppsala har under perioden blifvit af förre bruksegaren Henrik Gahn börjad en tillverkning af ett förvaringsämne, af uppfinnaren kalladt i torr form "*Aseptin*" och i flytande sådan "*Amykos*", hvilken tillverkning är afsedd att, efter det ny fabrikslokal derför anordnats, betydligt utvidgas. Under året 1870 uppgick försäljningen till 19,509 r:dr, och bedrefs tillverkningen med tillhjälp af allenast 3 kvinnor.

Likaledes under ifrågavarande femårsperiod har här i staden blifvit anlagd en *snickerifabrik*, hvilken drifves med vattenkraft

förmedelst en vid Fyrisåns södra fall inrättad turbin med utvändigt tillopp och kraftledning genom järntrådslinor till 800 fots längd. Denna turbin, som kan utveckla ända till 35 hästkrafter, drifver icke blott flere sågar och hyfvelmaskiner uti nämnda snickeri, utan jemväl 1 slipverk samt 6 manglar, 1 vedsåg, 2 vridmaskiner och 1 pump för stadens tvättinrättning samt är afsedd att utgöra drifkraften uti ett större mejeri, som innevarande år blifvit af ett bolag här i staden anlagdt.

Bränvinsbränning har under perioden fortgått: året 1866—1867 vid 9 brännerin, af hvilka 2 drifvits under en bränningstermin, 1 under 2, 1 under 2½, 2 under 3, 1 under 4, 1 under 4½ och 1 under 5 terminer, hvar termin räknad till 1 månad;

år 1867—1868 vid 6 brännerin, af hvilka 1 drifvits under 1½ termin, 1 under 2½, 1 under 3, 1 under 3½ och 2 under 6 terminer, räknade likaledes hvar till 1 månad;

år 1868—1869 vid 9 brännerin, af hvilka 2 drifvits under 2 terminer, 1 under 3, 2 under 5, 2 under 6 och 2 under 14 terminer, hvar termin räknad till 15 dagar;

år 1869—1870 vid 8 brännerin, af hvilka 1 drifvits under 2 terminer, 1 under 4, 1 under 5, 1 under 6, 1 under 7, 1 under 8, 1 under 9 och 1 under 14 terminer, hvar af 15 dagars längd; samt

år 1870—1871 vid 9 brännerin, deraf 2 drifvits under 5 terminer, 1 under 6, 1 under 8, 1 under 9 och 4 under 14 terminer om 15 dagar hvardera.

För *tillverkningsbeloppet* och *afgifterna* samt *kontrollkostnaden* redogöres i följande tabell, hvilken utvisar, att i medeltal för hvardera af åren 1866—1870 inom länet tillverkats 539,632,8 kannor bränvin samt erlagts i tillverkningsafgift 367,863 r:dr 23 öre, hvarjemte kontrollkostnaden i medeltal utgjort 6,571 r:dr 97 öre.

	Antal brännerin.	Största tillverkningen vid ett bränneri.	Minsta tillverkningen vid ett bränneri.	Sammanlagda beloppet tillverkad bränvin.	Sammanlagda afgifterna.	Kontrollkostnad.
		Kannor.	Kannor.	Kannor.	R:dr R:mt.	R:r R:mt.
År 1866—1867.	9	112,545,0	5,408,5	568,665,5	341,227,27	7,718,10
» 1867—1868.	6	181,313,0	8,448,5	345,035,5	241,612,70	4,360,55
» 1868—1869.	9	199,172,0	8,307,5	456,803,5	327,114,55	6,090,52
» 1869—1870.	8	194,781,5	30,727,5	741,698,0	519,188,60	7,442,39
» 1870—1871.	9	191,249,0	16,813,0	585,961,5	410,173,05	7,248,30
Summa	—	—	—	2,698,164,0	1,839,316,17	32,559,86

Binärningarna och *husslöjden* äro i allmänhet af mindre betydelse inom detta län. Inom den södra, mera skogfattiga delen af länet saknas råämne för slöjd, och jordbruket sysselsätter befolkningen jemväl under vintern genom försling af dels säd för försäljning å andra orter, dels grus, ved och virke, som ofta måste hemtas från aflägsna trakter. I länets norra del upp-

tages allmogens tid under vintern af malm- och kolforsling samt kolning för brukens behof, och i allmänhet saknas hos länets befolkning lust och fallenhet för bisysslor eller annan slöjd än den, som erfordras för underhållet af redskapen och förfärdigandet af några enkla husgeråd till eget behof. Af serskilda under femårsperioden insamlade uppgifter angående husslöjd och binärningar inom länet framgå dock följande faktiska upplysningar. I de länets socknar, som beröra Mälaren, idkas fiske, och beräknas den för afsalu afsedda fångsten till omkring 5 å 10 lispund årligen för hvarje mantal af de hemman, som ega fiskevatten. I Sko socken byggas ekstockar för närmaste ortens behof. I Vestra Ryd, Håtuna och Tibble tillverkas tegel och förfärdigas tråg och laggkärl samt takspån och säljas räf- och mårdskinn. I Bro och Lossa socknar förfärdigas borstar samt svin- och nöthårsrep. Inom Nysätra och Järlåsa socknar göres takspån och idkas någon kolning. I Bälunge och Skuttunge socknar idkas slöjd af åkerbruksredskap, möbler och laggkärl, förfärdigas rep af hår och tagel, äfvensom borstar och rotkorgar, klyfves spiller och samlas videbark samt tillverkas något salpeter. I Björklinge socken bedrivs tjäru- och salpetertillverkning. I Rasbo och Viksta socknar förfärdigas möbler och borstar. I Alunda, Stafby och Tegelsmora socknar tillverkas spinnrockar och laggkärl samt brännes tjära, kol, kalk och pottaska. Inom Morkarla, Skepshammar och Dannemora utgör kolningen den enda binärningen. I Öster-Löfsta förfärdigas liar, byggas skötbåtar och bindas nät och notar, hvarförutom äfven idkas tjärubränning, kolning och malmforsling. I Hållnäs utgör strömmingsfisket hufvudnäring för minst halfva socknens befolkning. År 1870 användes dertill 190 skötbåtar (mot 160 år 1866) med en beräknad fångst af 20 å 25 tunnor på hvarje båt. Under året 1869 uppgick fångsten till sammanlagdt nära 5,000 tunnor strömming. År 1870 blef fångsten allenast 1,000 tunnor. Inom Elfkarleby socken idkas strömmings-, lax- och nejonögonfiske, och uppskattas laxfisket vid kronans till ett bolag af hemmansägare och brukare utarrenderade fisken till omkring 4,000 lisp. Denna fisk upptages på stället af fiskhandlare, hvilka utskeppa densamma, förvarad färsk i islådor, till England. I Vendels socken kolas och brännes kalk samt förfärdigas borstar, näfverdosa och rep. I Söderfors socken byggas båtar och göras träskor och i Vesslands socken tillverkas liar, knifvar, skärar, hästskor, kör- och åkerredskap, möbler, laggkärl och korgar.

Biskötsel bedrivs endast obetydligt och hufvudsakligen inom den södra och mellersta delen af länet. År 1870 funnos inom 41 socknar 1,102 stycken bistöckar.

För husslöjdens utvecklande söker länets hushållningssällskap fortfarande verka genom belöningsars utdelande vid distriktsmöten och genom beredande af kostnadsfri undervisning i halm- och korgflätning.

4. Kommunikations-anstalter och varubyten.

Tab. N:o 8. A) **Landkommunikationer.** Uppgifterna uti Tab. N:o 8 angående lands- och häradsvägars inom länet längd skilja sig från de uti senaste femårsberättelsen meddelade enahanda uppgifter derutinnan, att det förra slaget vägar nu finnes vara af omkring 6 mil kortare väglängd än år 1865, hvaremot häradsvägarnes längd ökats i motsvarande grad. Orsaken till skiljaktigheten är

den, att till länsstyrelsens förra berättelse från femte fögderiet uppgifvits 6 mil landsväg, som enligt hvad numera blifvit upplyst rätteligen bort till häradsvägar räknas.

Under femårsperioden har *ny landsväg* blifvit anlagd från slottskällan vid Uppsala öster om det nyuppförda akademiska sjukhuset genom sandåsen å kronoparken Åsen till stora lands-

vägen mellan öfre slottstullen och Flottsund, under det vägen mellan nyssnämnde tull ned till Slottskällan blifvit intagen till sjukhusets tomt och från allmänt begagnande aflyst. Denna vägomläggning är till största delen bekostad af Kongl. akademien, men har Uppsala stad jemväl tillskjutit den uti tabellen upptagna summan 4,280 r:dr 64 öre.

Af *häradsvägar* har under perioden blifvit nyanlagd vägen från Heljesta by till Ribbingebäckes gård i Tibble socken, till hvilken väganläggning ett statsbidrag af 1,500 r:dr erhållits. Den nya vägen har till ändamål befordrande af samfärdseln mellan Hagby, Tibble och Ålands socknar å ena samt Österunda och Thorstuna socknar af Vestmanlands län å andra sidan.

Den sträcka af häradsväg, som omlagts, utgöres af den s. k. Lurbo backe i Näs socken, hviiken backe blifvit sänkt hufvudsakligen på bekostnad af någre enskilde gårdsegare i trakten, men med bidrag af 300 r:dr allmänna medel.

För öfrigt hafva endast några *sockenvägar* inom tredje fögderiet till sammanlagd längd af 1,02 mil blifvit omlagde.

Till åtydande af Eders Kongl. Maj:ts föreskrift uti nådiga kungörelsen af den 25 Maj 1869 har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter landstingets hörande bestämt tiden för de allmänna vägarne inom länet *fyllning* och *grusning* till första hälften af Oktober månad samt förordnat, att allmän vägsyn skall förrättas hvarje år under samma tid och att serskild vägsyn skall af länsman och fjerdingman hållas årligen under tiden från den sista Maj till den 8 Juni. Härjemte har länsstyrelsen uti en utfärdad stadga meddelat närmare föreskrifter om sättet och ordningen för väglagningen och vägunderhållet samt genom bestämmelser i afseende å syneprotokollens insändande till kronofogde och serskilda rapporters afgifvande dels från länsman till kronofogden och dels från denne till länsstyrelsen angående vidtagna åtgärder för afhjelpande af de vid vägsyn anmärkta brister sökt åstadkomma kontroll öfver iakttagandet af de uti stadgan meddelade föreskrifter. Vägarne, som i allmänhet befinna sig i godt och farbart skick, böra genom den omsorg och ordning uti grusning och lagning af uppkomna fel, som stadgan är afsedd att befrämja, ytterligare vinna i godhet, på samma gång underhållstungan genom större påpasslighet vid bristers afhjelpande och en jemnare eftersyn bör för de underhållnings-skyldige hemmansegarne och innehafvarne lättas.

Statens norra *jernvägs-stambana* emellan Stockholm och Uppsala, som genomlöper Danmarks socken inom detta län, öppnades till begagnande den 19 September 1866. Från härvarande station hafva fortskaffats

År 1866: 18,954 passagerare för en afgift af	27,978,76
samt gods för frakt af	10,845,15
	eller tillhopa 38,823,91.
År 1867: 51,723 passagerare	77,628,18
samt gods	43,885,60
	eller tillhopa 121,513,78.
År 1868: 52,976 passagerare	78,269,58
samt gods	54,466,89
	eller tillhopa 132,736,47.
År 1869: 49,306 passagerare	80,081,10
samt gods	54,878,34
	eller tillhopa 134,959,44.

År 1870: 49,761 passagerare	79,436,52
samt gods	55,126,68
	eller tillhopa 134,563,20,

förutom ersättningen från postverket för bref och pakettransporter samt hvad å mellanstationerna influtit i afgift för passagerare och fraktgods.

Med *postdiligenserna* hafva å linien Uppsala—Gefle med dagliga turer under vintermånaderna och 4 gånger i veckan under sommaren från Uppsala färdats:

År 1866: 357 resande, motsvarande i det närmaste 37 procent af hela antalet disponibla platser,
» 1867: 545 resande eller 51 proc. af platserna,
» 1868: 371 resande eller 50 proc. af d:o,
» 1869: 424 resande eller 58 proc. af d:o,
» 1870: 472 resande eller 60 proc. af d:o,
samt på linien Uppsala—Vesterås, som endast under de 3 sista åren af perioden varit af postdiligens befaren:
År 1868: 29 resande eller 41 proc. af platserna,
» 1869: 109 resande eller 35 proc. af d:o,
» 1870: 91 resande eller 40 proc. af d:o.

För *åkare* inom Uppsala stad hafva taxa och reglemente blifvit af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande under perioden fastställda, och uppgick antalet af dem, som vid 1870 års utgång inför stadens magistrat anmält sig till åkareyrkets utöfvande, till 15.

Af *broar* inom länet hafva blifvit ombyggda 1 af sten öfver Temnareån vid Fors i Tierps socken för 3,000 r:dr och 1 vid Vesslands bruk i Vesslands socken likaledes af sten för omkring 20,000 r:dr. Öfriga brobyggnader hafva varit af mindre betydelse, ehuru allmänt å landsbygden de mindre broarna af trä utbyttas mot sådane af sten.

Bropenningar uppbäras fortfarande, enligt fastställda taxor, vid Ekolsunds bro i Husby-Sjutolfts socken, hvilken bro underhålles af egaren till Ekolsunds gård, vid Flottsunds bro öfver Fyrisån vid dess utlopp i Mälaren och vid Carl XIII:s bro öfver Dalelfven i Elfkarleby socken, hvilka båda sistnämnda broar egas af enskilda bolag. Färjepenningar erläggas vid länets tvenne *färjor*, den vid Hjulsta i Enköpings-Näs socken och den vid Erikssund i Håtuna socken.

Af de å allmänna lands- och häradsvägarne inom Åsunda, större delen af Trögds, Bälinge, Vaksala, Rasbo och Norunda härad samt Tierps tingslag uppförda *grindar* har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande med stöd af nådiga kungörelsen af den 11 Oktober 1864 utdömt 191 grindar, hvarjemte inom Lagunda, Hagunda och Ulleråkers härad till borttagande föreslagits 98 grindar. Ehuru länsstyrelsen icke kunnat vinna tillförlitlig upplysning om antalet af grindar å lands- och häradsvägarne inom länet, torde dock med ledning af uppgifter dels från ofvanomförmälda härad, der i allmänhet hvar tredje grind blifvit borttagen, dels jemväl från andra delar af länet antalet grindar å lands- och häradsvägarne inom länet kunna anses icke understiga 1,000 stycken eller i medeltal en grind på hvar 726 famn af väglängden.

Tabellen N:o 8 upplyser vidare om antalet *gästgifverin* vid periodens slut samt under hvarje år till kungs- och krono- eller gästgifveriskjuts utgångna hästar.

Något nytt gästgifveri har ej blifvit anlagdt, hvadan dessa fortfarande äro till antalet 28; men deremot har vid Bergs-

brunna jernvägsstation år 1866 inrättats en skjutsstation för fortskaffande af resande till eller från jernvägen.

Antalet till gästgifveriskjuts utgångne hästar, som under perioden 1856—1860 steg ända till 150,331, har nedgått till 58,950 och sålunda under senaste 10 åren minskats med öfver 60 procent.

Skjutslegan utgår vid 16 af länets gästgifvaregårdar med 1 r:dr 20 öre, vid 10 med 1 r:dr, vid 1 med 1 r:dr 50 öre och vid 1 med 80 öre milen. Uti den sålunda förhöjda skjutslegan äfvensom de lättade utvägarne för ångbåts-, jernvägs- och postdiligens-fart samt den utveckling, formanskapet i länets städer vunnit torde anledningarne finnas till den fortgående nedsättningen i skjutshästarnes antal.

Skjutsen är nu vid länets samtliga gästgifvaregårdar med undantag af allenast Hjulsta färja upplåten på entreprenad. Vid Hjulsta färjeställe, der resande befordras öfver till Aspön i Nyköpings län, utgöres skjutsen i tur inom Näs socken efter budning, men har under femårsperioden från denna station utgått allenast 2 hästar till gästgifveriskjuts. Beloppet af de *bidrag till entreprenadskjutsen*, som från vederbörande skjutslag årligen utgått, har endast inom tvenne skjutslag öfverskridit 16 r:dr på helt förmedladt mantal och utgjorde år 1870 vid Bålsta gästgifvaregård i Bro härad 18 r:dr 45 öre från 101 mantal och vid Elfkarleby gästgifvaregård i Elfkarleby socken 17 r:dr från 75 mantal. Vid öfrige gästgifvaregårdar å landet utgingo skjutsbidragen af hvarje förmedladt mantal med följande belopp, nemligen 13 r:dr från 33 mantal, 12 r:dr från 60, 10 r:dr från 40, 9 r:dr från 49, 8 r:dr från 328, 5 r:dr 50 öre från 211, 5 r:dr från 353, 4 r:dr från 180, 3 r:dr 60 öre från 42, 3 r:dr från 110, 2 r:dr 82 öre från 208, 2 r:dr 75 öre från 125, 2 r:dr 55 öre från 32, 2 r:dr 17 öre från 208, 1 r:dr 50 öre från 148 och 1 r:dr 25 öre från 299 mantal. Fördeladt på samtliga skjutsningsskyldiga mantal inom länet uppgår det årliga bidraget till entreprenadskjutsen i medeltal till 5 r:dr 24 öre för hvarje mantal, hvaraf framgår, att skjutsningstungan numera icke kan anses för länet synnerligen tryckande.

Postskjutsen bestrides numera af därför utaf general-poststyrelsen antagne entreprenörer.

Den anordning i afseende å sättet för *kronobrefbärings-skyldighetens* utgörande, som uti senaste femårsberättelsen förmäles hafva blifvit i Lagunda härad vidtagen, har under perioden tillämpats jemväl inom Hagunda och Ulleråkers härad och funnits befrämja en jemnare fördelning af detta onus. På sätt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande då anförde, består denna anordning deruti att, efter det den väglängd, som beräknas böra från hvarje brefbäringsstation årligen tillryggaläggas, blifvit till visst miltal uppskattad, varder å anställd entreprenaduktion brefbärings-skyldighetens utgörande upplåten åt den, som fordrar lägsta afgiften för hvarje mil af den uppskattade väglängden, hvarefter entreprenadsumman å de brefbärings-skyldige uttaxeras. Det utdebiterade beloppet har utgjort för hvarje mantal 1 r:dr 60 öre till 2 r:dr af innehafvare utaf krono- och kronoskattehemman samt hälften deraf af innehafvare utaf frälsehemman.

Varuforsling såsom näringsgren förekommer utom i norra delen af länet för brukens behof endast inom Åsunda härad, der någre af allmogen forsla plank och bräder m. m. från Enåkers och Usansbo ångsågverk, Starfors samt Skattmansö och Molnebo bruk inom Vestmanland till lastageplatsen i Enköping.

B) Sjökommunikationer. Den för jernbrukens och sågverkens räkning vid länets Östersjökust drifna sjöfart berör förutom Skutskärs hamn, hvarom förut blifvit i denna berättelse vidlyftigare ordadt, *lastageplatserna* Snatrabodarna inom Vesslands socken, Ångskär i Hållnäs socken samt Kärringön, Svartham och Ledskär i Löfsta socken. Å Vafds och Ångskärs byars område har Leufsta bruksegare under åren 1869 och 1870 anlagt en ny lastageplats, hvarifrån 13 till 14 fots djupgående fartyg kunna utlöpa i Öregrundsgrepen. Till denna lastageplats är på brukets bekostnad anlagd ny väg, hvilken genom utfyllning i hafvet och en bro sammanbinder ett skär, "Klubben" kalladt, med fasta landet. Härifrån utskeppar Leufsta bruk stångjern medelst tvenne fartyg af tillsammans 55,18 lästers dräktighet. Från Svartham och Kärringön utskeppas malm till Harnäs och Skebo m. fl. bruk. År 1870 öppnades kommunikation medelst ångfartyget "Leufsta" om 20 hästars kraft tvenne gånger i veckan mellan Ledskär, som alltmera ordnas och inrättas till hamn, och Gefle med anlöpande af Karlholms bruk, Östanå by och Skutskär.

Å *Mälaren* göras *dagliga turer* mellan Uppsala och Stockholm af tvenne ångfartyg, "Upsala" om 12 läster och "Garibaldi" om 7 läster, hvardera med maskin af 30 hästars kraft; mellan Örsundsbro och Stockholm af ångfartyget "Mälaren" om 3 ny-läster och 15 hästars kraft; mellan Stockholm och Brogård i Bro socken af ångfartyget "Brage" om 20 läster och 25 hästars kraft; mellan Stockholm och Ekholmens gods i Veckholms socken af ångfartyget "Ekholmen" om 6 läster och 20 hästars kraft; mellan Stockholm och Ekolsunds gods i Husby-Sjutolfts socken af ångfartyget "Runan" om 8 läster och 30 hästars kraft; mellan Stockholm och Kalmarsand i Kalmar socken af ångfartyget "Kalmarsand" om 3 läster och 15 hästars kraft samt mellan Stockholm och Enköping af ångfartygen "Enköping" om 9 läster och 20 hästars kraft samt "Ivar Blå" om 7 läster och 25 hästars kraft, af hvilka tvenne senast nämnda fartyg "Enköping" går den s. k. södra Mälarevägen och "Ivar Blå" den norra vägen. Alla dessa ångfartyg anlöpa mellanliggande stationer vid herregårdar och andra med bryggor försedda ställen utefter Mälarens stränder.

År 1866 bestreds ångbåtsfarten mellan Uppsala och Stockholm af 5 fartyg, hvaraf 2 dagligen gjorde turer från de båda ändpunkterna. Frakten för personer och gods uppgick för de 4, Uppsala ångbåtsbolag tillhöriga, fartyg då till 95,459 r:dr 63 öre. Åren 1867 och 1868 uppehöllos dagliga turer af trenne ångbåtar, och åren 1869 och 1870 hafva endast tvenne ångfartyg gått eller de förut nämnda "Upsala" och "Garibaldi", af hvilka det Uppsala ångbåtsbolag tillhöriga fartyget "Upsala" år 1870 inbringade i frakt 29,835 r:dr 99 öre r:mt.

Segelleden å *Fyrisån* har varit *öppen*:

År 1866	från och med den	18 April	till och med den	17 Nov.
» 1867	»	»	»	22 Maj
» 1868	»	»	»	27 April
» 1869	»	»	»	21
» 1870	»	»	»	27
				I Dec.

Under åberopande af den uti länstyrelsens senast afgifna berättelse gjorda framställning om ändamålet med *Uppsala stads hamn- och grundpenningskassa* och dertill anvisade inkomster, får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande nu endast meddela,

att kassans inkomster uti hamn- och grundpenings-afgifter uppgått till:

År 1866.....	13,258,52.
» 1867.....	8,087,50.
» 1868.....	7,483,50.
» 1869.....	7,073,50.
» 1870.....	8,132,50.

hvarförutom i räntor och extra inkomster influtit:

År 1866.....	2,025,00.
» 1867.....	2,437,48.
» 1868.....	2,261,50.
» 1869.....	2,233,00.
» 1870.....	2,281,19.

Inkomsterna hafva sålunda under de 5 åren utgjort sammanlagdt..... 55,273,69.

Kassans utgifter åter hafva uppgått till:

År 1866.....	9,577,02.
» 1867.....	14,966,28.
» 1868.....	11,545,80.
» 1869.....	7,716,12.
» 1870.....	7,789,57.

eller tillhoppa r:dr r:mt 51,594,79,

utgörande alltså kassans tillväxt..... 3,678,90.

Ehuru kassans utgifter, uppgående i medeltal till 10,318 r:dr 96 öre årligen, öfverskjutit inkomsterna i afgifter, hvilka i medeltal uppgått till endast 8,807 r:dr 10 öre, har dock genom räntor och extra inkomster kassans behållning stigit från 40,920 r:dr 37 öre år 1865 till 44,600 r:dr 27 öre år 1870.

Å *trafikleden Enköping—Stockholm* hafva *regelbundna turer* 3 gånger i veckan gjorts år 1866 af ångfartyget "Ivar Blå", åren 1867 och 1868 af "Ivar Blå" och ångfartyget "Mälaren" samt åren 1869 och 1870, på sätt förut berördt är, af "Ivar Blå" och ångfartyget "Enköping".

Den kanaliserade delen af *Enköpings-ån* har varit till fart *öppen*:

År 1866 från den 21 April till den 16 November.
» 1867 » » 10 Maj » » 4 »
» 1868 » » 23 April » » 20 December.
» 1869 » » 16 » » » 24 »
» 1870 » » 24 » » » 12 »

Kostnaden för underhållet af denna segelled samt hamnbryggan bestrides af de afgifter, hvilka under namn af hamn-afgifter för fartyg samt bro- och kajafgifter för varor för segelfarten erläggas i öfverensstämmelse med af Eders Kongl. Maj:t den 21 Februari 1868 fastställd taxa, som skall tjena till efter rättelse till slutet af år 1872. Dessa afgifter ingå till en särskild kassa "*hamn- och grundkassan*", hvilken förvaltas i enlighet med föreskrifterna i Eders Kongl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för segelfartens begagnande i Enköpings å den 5 Februari 1851.

Denna kassas inkomster uppgingo till:

År 1866.....	1,344,71,
» 1867.....	1,798,03,
» 1868.....	2,385,30,
» 1869.....	2,678,11,
» 1870.....	3,010,95,

eller i medeltal hvarje år 2,243 r:dr 42 öre, hvaremot sammanlagda utgifterna stego till:

År 1866.....	560,44,
» 1867.....	243,21,
» 1868.....	148,97,
» 1869.....	3,268,17,
» 1870.....	2,609,22,

eller i medeltal hvarje år 1,366 r:dr. Inkomsterna hafva öfverskjutit utgifterna med 4,287 r:dr 9 öre, och kassans behållning utgjorde vid 1870 års slut 4,503 r:dr 14 öre r:mt.

I afseende å hamn- och grundpenings-afgifter för segelfarten på *Örsundså* och för begagnandet af *Österby lastbrygga* hafva förnyade taxor och reglementen blifvit af Eders Kongl. Maj:t under femårsperioden utfärdade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de grunder, hvarför redogörelse uti senaste femårsberättelsen blifvit lemnad.

Telegrafstationerna äro fortfarande tvenne eller en i Uppsala och en i Enköping förutom den telegram-expedition, som vid jernvägsstationerna uppehålls. *Postinrättningar* funnos vid periodens början i Uppsala, Enköping, Tierp, Ekolsund och Österby samt hafva sedermera anordnats dels vid Bergsbrunna jernvägsstation för direkt utväxling af post med den å linien framgående kupé-expeditionen, dels vid Leufsta bruk för utväxling af post med Gefle och Österby, dels vid Skutskär, hvarom här förut blifvit ordadt, och dels vid Örsundsbro, som utväxlar post med Uppsala, Enköping och Stockholm.

C) **Sjöfart och handel.** Af Tab. N:o 9 a inhemtas, att Tab. N:o 1 antalet *seglande fartyg* öfver 3 nyläster, tillhöriga personer inom länet, hvilket antal år 1860 utgjorde 39 om 719 läster och år 1865 nedgått till 22 om 197 läster, vid 1870 års slut åter stigit till 24 om 438,20 läster. Denna förhöjning tillkommer kustfarten å Östersjön, ty på Mälaren synas ångbåtarna allt mera uttränga de seglande fartygen, hvilka på andra trakter måst söka sin befraktning. Af de för landsbygden upptagna 5 *ångfartygen* utgöras 4 af smärre slupar med maskin af 10 till 15 hästars kraft, hvilka bogsera timmer och prämar i Dalelven.

Länets städer hafva årligen i medeltal *besökts* af 131 *fartyg* af tillhoppa 1,780 lästers dräktighet, hvilka intagit last 178 gånger och aflemnat sådan 161 gånger, utvisande följande tabell *vexlingarna* uti detta afseende under de serskilda åren under perioden för såväl Uppsala som Enköping.

Segelfartyg, som besökt länets städer.	Antal fartyg.	Dräktighet i nyläster.	Antal gånger, då last i staden intagits.	Antal gånger, då last aflemnats.
<i>Uppsala:</i> År 1866.....	135	1,890	156	151
» 1867.....	109	1,417	144	169
» 1868.....	92	1,288	118	113
» 1869.....	92	1,290	80	124
» 1870.....	103	1,470	140	105
<i>Enköping:</i> År 1866.....	19	272	46	24
» 1867.....	16	195	43	12
» 1868.....	27	346	40	42
» 1869.....	26	323	61	31
» 1870.....	34	411		32

Under femårsperioden har vid länets Östersjökust någon *sjöskada* af större betydhet ej timat.

Tab. N:o 9 b. Antalet *handlande* och deras betjening, derfor redogörelse är lemnad i Tab. N:o 9 b, och hvilket antal år 1865 uppgick till 345, deraf 110 husbönder och 142 biträden i städerna samt 80 husbönder och 13 biträden å landsbygden, hade vid slutet af år 1870 stigit ända till 605 eller med öfver 75 procent. Af detta antal utgjorde i städerna husbönder 176 och betjening 202 samt å landsbygden husbönder 204 och betjening 23. Husböndernes antal har sålunda under åren 1866—1870 ökat å landet med 155 procent och i städerna med 60 procent. Uti de till Kongl. Kommers-kollegium ingångna uppgifter å handlande å länets landsbygd år 1870 är deras antal uppgifvet till allenast 102, men bland desse finnas icke upptagna de, som omedelbart hos länsstyrelsen anmält sig vilja drifva handel å landet och hvilkas antal under de senaste 7 åren uppgått till 102 stycken.

Tab. Litt. P. Att nu anmärkta tillväxt i de handlandes inom länet antal framkallats af verkligt behof, torde kunna med skäl betvivlas. Också förspörjes klagan dels från Uppsala stad, der handlande husböndernes antal under femårsperioden ökat från 92 till 153 eller med öfver 66 procent, att handeln ej lemnar så god vinst som förr, och dels isynnerhet från landsbygden, att täflan mellan de många serskilde handlande ofta betager de handlande sjelfve möjligheten att af handeln bereda sig sin utkomst och tvingar dem att på *öl-* och *vinförsäljning* till förtäring på stället söka sin hufvudsakliga förtjenst. Efter hvad för länsstyrelsen blifvit uppgifvet, bedrifves också sådan försäljning i de flesta om icke alla landthandelsbodas, hvadan och då antalet af dem, som anmält sig för försäljning af vin och öl å landet med hvarje år stigit, skäl icke torde saknas för den allmänt nog i länet hörda klagan öfver mängden af dessa s. k. ölkrogar, hvilka till frestelse för ungdom och tjenstfolk uppvuxit vid de allmänne vägarne. Till upplysning om fördelningen af dessa vin- och ölförsäljningar på länets 5 fögderin är nedanstående Tab. Litt. P intagen, som utvisar att af sådana finnas inom första fögderiet 42 eller 1 på hvar 253:dje mansperson, inom 2:dra fögderiet 53 eller 1 på hvar 124:de, inom 3:dje fögderiet 23 eller 1 på hvar 236:te, inom 4:de fögderiet 107 eller 1 på hvar 96:te och inom 5:te fögderiet 132 eller 1 på hvar 71:sta manliga person.

Utaf det uti tabellen upptagna sammanlagda antalet anmälda *landthandlande* samt vin- och ölförsäljare torde väl någre hafva vid 1870 års utgång slutat sin försäljning, ty bristen på förlagskapital och saknaden af nödig insigt vid näringens bedrifvande leda snart nog till ett snöpligt slut på rörelsen, men då möjligen en och annan utan anmälan idkar ölförsäljning, är skillnaden mellan det uppgifna och det verkliga antalet sannolikt icke synnerligen stor.

Bland de för Uppsala stad upptagne handlande finnas tvenne kommissionshandlande.

Uti städerna bedrifves *källare-, schweitzeri-* och *krogrörelse* af det antal idkare med betjening och för rörelsen åsatt bevilling, som utvisas af följande tabell.

	Idkare.		Betjening.		Bevilling för rörelsen.
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	R:dr.
Källarmästare	7	—	26	58	190
Schweitzare.....	3	2	3	21	100
Krogföreståndare	9	2	3	32	54
Utskänkning å ångbåtar ...	—	2	—	6	7
Summa	19	6	32	117	351

Marknader inom länet hållas i Uppsala i Februari under 6 dagar, i Juni under en dag och i Oktober under 2 dagar samt uti Enköping i Mars och i September, hvardera under 3 dagar. Den marknad, som i Oktober månad af gammalt hållits i Elfkarleby, har på ansökan af socknens kommunalnämnd blifvit indragen. Länsstyrelsen har uppå vederbörandes hemställen bestämt sista helgfria lördagen i hvarje månad till dag för kreaturs- och spanmålshandel i Enköping äfvensom ock förordnat, att möte för försäljning och utbyte af kreatur må hållas en dag i Oktober månad vid Films kyrkoby i Films socken. Inom Uppsala stad har länets hushållningssällskap sökt genom uppmaning till jordbrukare inom länet anordna 2:dra och 4:de helgfria Onsdagen i hvarje månad till *torgdagar* för försäljning af mjölk- och slagtkreatur, men har denna uppmaning ännu icke blifvit allmännare följd, likasom icke heller i öfrigt några

Tab. Litt. P.

Landthandlande samt vin- och ölförsäljare å länets landsbygd.

År.	Antal af dem, som anmält sig till handel inom						Antal af dem, som af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande erhållit tillstånd till försäljning af vin att förtäras på stället, inom						Antal af dem, som efter anmälan hos kommunalnämndens ordförande vid 1870 års slut försålt öl m. fl. drycker inom						Summa antal handlande samt vin- och ölförsäljare å landsbygden.											
	1:sta fög.	2:dra fög.	3:dje fög.	4:de fög.	5:te fög.	summa.	1:sta fög.	2:dra fög.	3:dje fög.	4:de fög.	5:te fög.	summa.	1:sta fög.	2:dra fög.	3:dje fög.	4:de fög.	5:te fög.	summa.	1:sta fög.	2:dra fög.	3:dje fög.	4:de fög.	5:te fög.	Summa s:arum.						
1864 och 1865	8	5	7	9	19	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	7	9	19	48
1866.....	3	6	1	9	6	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	1	9	6	25
1867.....	8	2	4	5	6	25	—	1	—	9	14	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	3	4	14	20	49
1868.....	2	3	1	12	14	32	1	1	2	1	9	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	3	13	23	46
1869.....	1	1	4	5	13	24	—	—	—	2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	7	14	27
1870.....	7	3	2	7	8	27	—	—	—	3	4	7	12	31	2	45	38	128	19	34	4	55	50	162	19	34	4	55	50	162
Summa	29	20	19	47	66	181	1	2	2	15	28	48	12	31	2	45	38	128	42	53	23	107	132	357	42	53	23	107	132	357

vissa torgdagar i Uppsala iakttagas, utan är tillförseln hufvudsakligen enahanda alla söcknedagar i veckan.

De vid markegångssättningarna inom länet årligen bestämda s. k. *årspris* å några af länets hufvudsakligaste produkter äro sammanställda i följande tabell, och framgår vid jmförelse af prisens medeltal under denna period med samma medeltal under nästföregående period, sådant detta medeltal uti senaste berättelse återgifves, att med undantag för hö en allmän förhöjning i prisen egt rum.

Årspris enligt markegångstaxorna å	1866.		1867.		1868.		1869.		1870.		I medeltal för de 5 åren.
	R:dr	R:t.	R:dr	R:t.	R:dr	R:t.	R:dr	R:t.	R:dr	R:t.	
Hvete 1 kubikfot.....	3,16	3,20	5,05	4,00	2,78	3,64					
Råg 1 »	2,14	2,20	4,05	3,07	1,91	2,67					
Korn 1 »	1,90	1,60	2,92	2,59	1,50	2,10					
Smör 1 centner.....	62,50	59,00	58,49	60,00	61,50	60,29					
Härdvallshö 1 centner .	2,36	1,74	1,69	2,45	1,18	1,88					

Under femårsperioden hafva inom länet funnits *försäljningsställen för spirituösa drycker* till det antal, som Tab. Litt. Q närmare angifver, och äro i samma tabell upptagna beloppen för hvarje år af de för denna försäljning influtna afgifter jemte det uppskattade kannetalet, äfvensom fördelningen af afgifterna mellan landstinget, städerna, socknarna och länets hushållnings-sällskap tillika med uppbördsprovisionen. Af de för åren 1866 och 1867 influtna försäljningsavgifter hafva dock blifvit afkortade år 1866 7,886 r:dr 49 öre och år 1867 10,350 r:dr i följd af nedsättning uti åsatt beskattning af försäljningsrörelse. I länets städer har under ifrågavarande år all den minuthandel med och utskänkning af spirituösa drycker, som eljest bort å auktion utbjudas, varit öfvertagen af bolag, och har i Uppsala den behållna vinsten å rörelsen blifvit af bolaget till staden öfverlemnad med 19,223 r:dr 81 öre år 1866, 36,435 r:dr 17 öre år 1867, 33,994 r:dr 81 öre år 1868, 67,422 r:dr 12 öre år 1869 och 60,556 r:dr 96 öre år 1870 eller för hela perioden med tillhopa 217,632 r:dr 87 öre, hvilka för kommunala ändamål blifvit använda.

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:o 10a. Tab. N:o 10a, som lemna redogörelse för *hemmantal, brukningsdelar, torp och andra lägenheter* å landsbygden samt deras *taxeringsvärde* vid periodens slut, angifver det oförmedlade mantalet till 4,276,677 eller 12,625 mantal högre än hvad därför uti den senast afgifna femårsberättelsen antecknats. Denna skiljaktighet beror på ett vid anställd jmförelse mellan häradskrifvarnes uppgifter till tabellen och den vid senast uti landskontoret verkställda jordeboks-sammandrag erhållna jordebokssumma funnet fel uti berörda uppgifter. Det nuvarande mantalet å länets jord uppgår till 3,560,487 eller 0,497 mera än det år 1865 uppgifna. Då under perioden någon skattläggning icke egt rum, måste grunden till denna skiljaktighet ligga uti förfaringssättet vid sammanräkandet af de serskilda summorna, och då Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sökt att denna gång med ledning af länets jordeboks-sammandrag ernå det möjligast tillförlitliga talet, torde det nu uppgifna mantalet få anses närmare angifva verkliga förhållandet än det uti senaste femårsberättelse meddelade.

Skatteköp hafva blifvit beviljade å följande hemmansdelar och lägenheter emot nedanstående belopp:

År 1866 Rickomberga N:o 3, 4½ öresl. emot 101 r:dr 25 öre.
 » » Rickomberga N:o 4, 4½ » » 101 » 25 »
 » 1867 Krogsta inhägnad » 4 » 71 »
 » 1868 Vesterberga N:o 1, om ¼ mantal » 62 » 87 »
 » 1869 Nontuna N:o 3 om ½ » » 77 » 51 »

Antalet *brukningsdelar* har nedgått från 6,395 till 6,250, hvilket möjligen beror på ett strängare fasthållande vid begreppet brukningsdel såsom det samma person uti mantalslängden påförda jordområde inom mantalsskrifnings-distriktet. Mindre sannolikt torde det nemligen vara, att brukningsdelarnes antal under ifrågavarande period inom länet minskats.

Hemmansskyfvingar hafva inom länet öfvergått 10,59 mantal, på sätt å nästa tida intagna tabell närmare utvisar:

Tab. Litt. Q.

Försäljningen af spritdrycker och afgifter derför.

År.	Antal utminuteringsställen		Antal utskänkningsställen				Uppskattadt kannetal vid		Influtna utminuterings- och utskänkningsavgifter.					De influtna afgifternas fördelning.				
	i städerna.	på landet.	i städerna		på landet		utminuter.	utskänkn.	Utminuteringsavgifter		Utskänkningsavgifter		Summa influtna försäljningsavgifter.	Uppbördsprovision.	Landstingets andel.	Städernas andel.	Socknarnas andel.	Hushållningssällskapets andel.
			för hela året.	för kortare tid.	för hela året.	för kortare tid.			i städerna.	på landet.	i städerna.	på landet.						
1866—1867	5	1	26	10	9	1	94,294½	57,416½	14,404,48	1,282,74	19,606,67	3,360,00	38,653,89	45,62	7,728,30	20,366,04	2,785,64	7,728,29
1867—1868	5	1	26	7	8	1	140,900	54,049½	23,950,00	925,00	19,346,67	2,273,20	46,494,87	65,43	9,292,52	25,926,04	1,918,36	9,292,52
1868—1869	5	—	24	7	8	1	59,200	46,753½	14,800,00	—	16,428,35	2,273,20	33,501,55	42,41	6,698,12	18,699,54	1,363,36	6,698,12
1869—1870	5	1	23	8	8	1	66,728	54,746½	15,800,00	882,00	18,758,68	3,140,00	38,580,68	74,94	7,701,14	20,693,56	2,409,90	7,701,14
1870—1871	5	1	23	6	8	1	62,950	42,911½	14,700,00	1,037,50	14,364,68	2,800,00	32,902,18	65,72	6,567,29	17,403,98	2,297,95	6,567,29

	Antal.	Mantal nuvarande.	Antal del-egare		Summa skiften.	Arealen af den klufna jorden i qv.ref.					Summa.
			qvar-boende.	ut-flytade.		Åker.	Äng.	Od-lingsmark.	Afrösningsjord.	Im-pedi-menta.	
År 1866 ..	1	0,50	1	1	5	94	74	--	225	--	393
» 1867 ...	5	1,97	7	7	26	843	1,347	--	3,187	--	5,377
» 1868 ...	5	3,72	13	5	31	1,086	1,109	--	3,001	16	5,212
» 1869 ...	3	1,65	3	3	12	856	144	--	659	--	1,659
» 1870 ...	3	2,75	6	9	26	917	393	28	1,369	12	2,719
Summa	17	10,59	30	25	100	3,796	3,067	28	8,441	28	15,360

Följande *jordafsöndringar* hafva i och för fastställande af afgäld blifvit hos länsstyrelsen under perioden anmälda, nemligen: år 1866 för alltid 7 tunnland 23,8 kappland från N:o 3 Brunsta i Öfver-Grans socken, 7 t:d 22,5 k:d från N:o 4 Vafd i Hållnäs socken, 6 t:d 15,6 k:d från N:o 1 Tuna i Tuna socken, och 12 t:d från N:o 4 Gyllby i Tegelsmora socken; år 1867 på 50 års tid 1 t:d 3,6 k:d från N:o 3 Kungs-Husby by och socken; år 1868 för alltid 3 t:d 25,1 k:d från N:o 6 i Kungs-Husby; år 1869 för alltid 23 k:d från N:o 1 i Yrsta hed, Rasbo socken, och 5 t:d från N:o 3 Skjerplinge, Öster-Löfsta socken samt på 50 års tid 25,1 k:d från N:o 4 Enögla i Vårfrukyrka socken och slutligen år 1870 för alltid 2 tunnland från N:is 1 & 2 Berg i Vallby socken; på 50 års tid, 1 t:d 16 k:d från N:o 2 Tengby i Löts socken, 2 t:d 16 k:d från Krägga N:o 1 Öfver-Grans socken; samt 5 kappland från N:o 2 Viksjö i Häggeby socken; på 40 års tid 10 t:d 14 k:d från N:o 2 Brunnby i Sparrsätra socken, på 30 års tid 4 k:d från N:o 1 Valla i Teda socken; på 21 års tid 1 t:d 5 k:d från N:o 3 Myrby i Tillinge socken och på innehafvarens lifstid 16 k:d från N:o 1 Svind i Hacksta socken.

Taxeringsvärdet å fastigheter inom länet, som år 1865 utgjorde för hemman och lägenheter på landet 55,031,479 r:dr, för hus och tomter i städerna 12,224,985 r:dr samt för städerna tillhörig jord 914,858 r:dr eller sammanlagdt 68,171,322 r:dr, hade år 1870 för hemman och lägenheter på landet nedsatts till 52,143,607 r:dr, men höjts för hus och tomter i städerna till 13,777,810 eller med 1,552,825 r:dr, och för städerna tillhörig jord till 923,420 eller med 8,562 r:dr.

Sammanlagda *taxeringsvärdet* år 1870, eller 66,844,837 r:dr understiger sålunda 1865 års *taxeringsvärde* med 1,326,485 r:dr. Då år 1860 *taxeringsvärdet* inom länet uppgick till allenast 28,346,173 r:dr, och den ansenliga förhöjning af samma värde, som redan år 1865 inträdt, berott på tillämpningen af de från år 1862 nya grunderna för bevillningstaxeringen, torde den sänkning, som nu egt rum, föranledts af en nödig befunnen rättelse och jemkning i de från början nog högt tilltagna *taxeringsvärdena*.

För *skiftesverkets* fortgång lemnas upplysning i Tab. N:o 11, och hafva, enligt samma tabell, under åren 1866—1870 afslutats 76 skiften å 182,64 skiftade mantal, då under förra femårsperioden skiftenas antal uppgått till 104 å 250,35 skiftade mantal och under åren 1856—1860 151 skiften å 472,18 mantal blifvit afslutade. Af länets hela hemmantal, 3,560,487 mantal, äro från laga skiftenas början år 1828 intill och med 1870 års slut skiftade 2,057,53 mantal eller nära 58 procent.

K. Mits Befallningshafvandes femårsberättelser 1866—1870. Uppsala län.

För *kronouppbörden* är redogörelse lemnad i Tab. N:o 12. Beträffande länets *kommunala utskylder* och *finanser* har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande sökt inhemta de upplysningar, som under nuvarande förhållanden i afseende å räkenskaperna och sättet för deras förändring inom kommunerna varit möjligt att från samtliga kommunerna erhålla. Sedan länets landsting under innevarande år vidtagit åtgärder för beredandet af frågan om införandet af ett likformigt räkenskapsätt inom länets kommuner, har utsigt öppnats att i en framtid kunna lemna både fullständigare och tillförlitligare uppgifter uti ifrågasvarande hänseende.

Länskommunens representation, landstinget, har under perioden 1866—1870 icke begagnat sin rätt att beskatta länets innevånare. Dess kassabehållning, som vid 1866 års början utgjorde 11,049 r:dr 69 öre, har jemte influten årlig andel i brännvinsförsäljningsavgifterna, uppgående för femårsperioden till sammanlagdt 37,626 r:dr 38 öre, samt årets räntor varit tillräcklig för bestridande af beslutade anslag och förvaltningskostnader. Vid 1870 års slut utgjorde kassabehållningen 7,406 r:dr 73 öre, deraf dock dels 1,471 r:dr 79 öre utgjorde en af de till landstinget aflemnade jagtkassemedel bildad serskild fond, hvilken till underhåll af länets jagttyg och bestridande af andra utgifter, som kunna ega sammanhang med åtgärder för utrotande af rofdjur, bör användas, samt dels 5,620 r:dr 11 öre blifvit af landstinget reserverade för inköp af målskjutningsgevär till utdelning bland länets frivilliga skarpskytteföreningar.

Landstingets inkomster och utgifter under de serskilda Tab. Litt. R. åren under perioden samt utgifternas fördelning efter olika ändamål äfvensom årets kassabehållning utvisas af Tab. Litt. R.

Den från länet utgående kurhusavgiften, om hvars användande upplysning meddelas i sammanhang med redogörelse för helso- och sjukvården, har uppgått år 1866 till 13,037 r:dr 75 öre, år 1867 till 15,123 r:dr, år 1868 till 13,037 r:dr, år 1869 till 12,870 r:dr 66 öre och år 1870 till 12,715 r:dr 50 öre.

Häradens inkomster utgöras allenast af häradets lott i treskiftesböter jemte den häraden och tingslagen inom länets norra domsaga tillerkända ersättning af statsmedel för den genom strafflagens införande dem fråugångna andel af böter; och hafva dessa bötesandelar och ersättningsmedel uppgått år 1866 till 116 r:dr 85 öre, år 1867 till 169 r:dr 45 öre, år 1868 till 125 r:dr 76 öre, år 1869 till 120 r:dr 8 öre och år 1870 till 7 r:dr 83 öre. Dessa medel redovisas af vederbörande domhafvande inför häradsrätten och användas till smärre för häradet gemensamma behof såsom häradshäktes och arkivs underhåll, milstolpars uppresande, m. m.

De *häradsviss utgående utskylderna* åter hafva varit de Tab. Litt. S. i Tab. Litt. S upptagna.

På sätt tabellen utvisar hafva några af dessa utskylder utgått af alla häraden, en del åter endast af vissa bland dem. Hvad serskildt *snöplogningsavgiften* angår, bestrides snöplogningsbesväret inom Håbo, Bro, Lagunda, Ulleråkers, Rasbo och Vaksala härad samt Tierps tingslag in natura af samtliga häradborne efter fördelning i ploglag. Uti öfriga häraden fullgöra de närmast vägen boende häradborne den nödiga plogningen och skottningen emot bidrag af de från vägen aflägsset boende. Inom Bälunge härad samt Ekeby och Alunda socknar är denna tunga uppskattad i penningar och fördelad på mantalet, utgörande den på mantalet belöpande andelen i Bälunge härad 90

öre, i Ekeby socken 8 r:dr 5 öre och uti Alunda socken 8 r:dr 17 öre.

Beloppen af skjutslagens *bidrag* till *entreprenadskjutsen* hafva under perioden vid flere gästgifverin minskats såsom, bland andra, vid Tibble och Bålsta från 25 r:dr pr mantal år 1866 till 12 r:dr för den förra och 18 r:dr för den senare skjutsstationen år 1870, vid Långtora från 6 r:dr år 1866 till 4 r:dr år 1870, vid Tunalund från 4 r:dr år 1866 till 2 r:dr 75 öre år 1870, vid Litslena från 3 r:dr år 1866 till 1 r:dr 25 öre pr mantal år 1870. Vid Yfre, der år 1866 bidraget utgjorde 3 r:dr för mantalet, har sedan 1867 något skjutsbidrag icke utgått. Endast vid Rocknö, Haberga och Öster-Edinge gästgifvaregårdar har

bidraget blifvit under periodens sista år höjdt öfver dess belopp under de första åren af perioden.

Kronobrefbäringen skall inom länets första fögderi af kronobetjeningen föga anlitas, och fullgöres den såväl der, som inom andra kommuner inom länet af socknarnas fjerdingmän, hvilke därför åtnjuta någon liten förhöjning å deras aflöning, hvidan serskild afgift för brefbäringsskyldighetens utgörande icke inom dessa kommuner utdebiteras.

Nya *tingshus* hafva under perioden blifvit uppförda af Rasbo härad vid Hofs gästgifvaregård samt af Vaksala och Ulleråkers häraden ett gemensamt sådant här i staden. Till tingshuset i Rasbo har tillgång funnits uti en häradets allmäningskassa,

Tab. Litt. B.

Landstingets inkomster och utgifter samt kassabehållning.

	Inkomster.			U t g i f t e r										Behållning vid årets slut.
	Andel i brännvinsförsäljningsmedlen.	Infutna räntor och diverse medel.	Summa.	för jordbruket.	för industrien.	för elementarläroverket.	för folkskolan.	för skarp-skytteväsendet.	för utdelning af länskungörelser.	för utgiftvande af tidskrift för Sveriges lands-ting.	för pensioner.	för förvaltningskostnader och diverse.	Summa.	
År 1866.... R:dr R:mt	7,698,38	565,42	8,263,75	2,000	500	3,000	—	—	100	—	—	1,273,38	6,873,38	12,440,06
» 1867.... » »	8,952,00	462,42	9,414,42	3,000	1,000	3,000	—	—	100	—	187,50	1,388,22	8,675,72	13,178,76
» 1868.... » »	7,248,87	498,72	7,747,59	2,000	1,000	4,155	—	—	100	—	450,00	1,431,63	9,186,63	11,789,72
» 1869.... » »	6,125,15	846,74	6,971,89	2,000	—	4,140	450	—	100	125	450,00	1,229,77	8,494,77	10,266,84
» 1870.... » »	7,602,03	658,62	8,260,65	2,000	—	3,960	950	1,833,96	100	100	337,50	1,839,80	11,120,76	7,406,73
Summa	37,626,38	3,031,92	40,658,30	11,000	2,500	18,255	1,400	1,833,96	500	225	1,425,00	7,162,30	44,301,26	—

Tab. Litt. S.

Häradsviis utgående utskylder.

Häradens och tingslagens namn.	Utskylder under år 1870.						Utskylder år 1869.	Utskylder år 1868.	Utskylder år 1867.	Utskylder år 1866.
	I bidrag till entreprenadskjuts.	I kronobrefbäringsafgift.	I snöplogningsafgift.	I tingshusbyggnads- eller hyresafgift.	I häradstjenarelönen.	Summa.				
Håbo.....	1,872,67	—	—	17,81	40,00	1,930,48	1,515,48	1,930,48	2,324,48	1,617,48
Bro.....	844,50	—	—	—	46,25	890,75	896,96	1,457,20	1,841,54	1,826,59
Trögds.....	378,35	—	1,383,66	—	—	1,762,01	2,283,50	2,283,50	2,283,50	2,283,50
Åsunda.....	1,075,33	—	189,02	—	—	1,264,35	1,411,82	1,411,82	1,411,82	1,411,82
Lagunda.....	558,53	243,48	—	—	36,06	838,07	1,083,15	1,083,15	1,083,15	1,083,15
Hagunda.....	980,00	262,69	1,446,75	—	60,28	2,749,72	2,856,05	2,856,05	2,856,05	2,856,05
Ulleråkers.....	883,98	104,12	—	758,00	fri bostad	1,746,10	1,753,10	1,792,10	1,630,10	4,151,10
Bälinge.....	435,36	117,15	209,70	—	27,96	790,17	790,17	790,17	790,17	747,17
Rasbo.....	792,00	131,03	—	—	24,00	947,03	947,03	1,047,03	1,047,03	1,047,03
Vaksala.....	836,98	87,12	—	758,00	fri bostad	1,682,10	1,689,10	1,728,10	1,566,10	4,087,10
Norunda.....	1,117,00	366,00	312,00	—	30,00	1,825,00	1,825,00	1,808,00	1,755,00	1,445,00
Vendels.....	451,00	100,00	162,00	—	30,00	743,00	716,00	685,00	685,00	681,00
Tierps.....	333,00	208,00	—	—	30,00	571,00	571,00	571,00	564,00	632,00
Vesslands och Elfkarleby.....	1,632,00	130,00	255,00	746,68	30,00	2,793,68	1,608,00	1,631,00	1,377,00	1,394,00
Olands.....	919,60	292,75	1,603,33	—	140,00	2,955,68	2,845,68	2,845,68	2,650,43	2,650,43
Films och Dannemora.....	371,20	145,00	242,19	—	40,00	798,39	798,39	798,39	798,39	716,79
Löfsta.....	489,00	—	316,75	75,00	30,00	910,75	835,75	835,75	835,75	835,75
Summa R:mt R:dr	13,970,50	2,187,34	6,120,40	2,355,49	564,55	25,198,28	24,426,18	25,554,43	25,499,51	29,465,96

deraf till ändamålet användts 6,000 r:dr. De båda öfriga häraden hafva för uppförande af sitt tingshus upptagit ett lån å 15,000 r:dr, som af häraden årligen amorteras.

Beträffande socknarnas utgifter för dels kyrka, oberäknadt de för kleresistatens underhåll erforderliga, om hvilkas belopp tillförlitlig upplysning icke kunnat anskaffas, dels folkskolan och dels fattigvården, äfvensom kyrko-, skol- och fattigkassornas inkomster och de båda förstnämnda kassornas behållning eller brist år 1870, har länsstyrelsen upprättat Tab. Litt. T, som för hvar af länets socknar utvisar medeltalet under femårsperioden af ifrågasvarande kassors utgifter och inkomster äfvensom kyrko- och skolkassornas behållning eller brist år 1870 samt socknarnas folkmängd och egovidd.

Af vikt hade varit att jemväl kunna vinna upplysning om ställningen af landtkommunernas öfriga kassor, der sådana finnas, men med den olikhet i räkningsföringen, som inom de serskilda kommunerna förefinnes, har tillförlitlig kännedom derom icke denna gång kunnat länsstyrelsen beredas, hvadan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande måst inskränka framställningen till förenämnda hufvudkassor under förhoppning att kommunerna med ledning af nu lemnade medeltalsuppgifter för framtiden lättare skola kunna redovisa för kommunens finansiella förhållanden i deras helhet.

Sammanförda för hvarje serskildt år under perioden uti vidstående tabell, utvisa dessa uppgifter, hvad skolkassorna angår, en jemn stegring uti utgifterna från periodens första till dess sista år och, hvad beträffar fattigkassorna, en anseelig förhöjning af utgiftsbeloppen under åren 1868 och 1869 och en derefter inträdd sjunkning under året 1870.

I fråga om tillförlitligheten af de meddelade uppgifterna har kontroll endast kunnat vinnas angående skolkassornas utgifter. Af den rörande folkundervisningen i riket för år 1868 af chefen för ecklesiastik-departementet meddelade officiella berättelse samt efter en, med ledning af de uti Uppsala domkapitel förvarade primäruppgifter till samma berättelse, anställd fördelning af de uppgifna beloppen å länets församlingar i stället för å de uti berättelsen kontraktvis sammanställda distrikten, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande inhemtat, att beloppet af de från församlingarne inom länet till folkskolelärares aflönning under år 1868 utgångna medel efter afdrag af värdet för kofoder och vedbrand, hvilka uti uppgifterna till länsstyrelsen icke inräknats, utgjort en summa af 32,961 r:dr 14 öre. Vidstående tabell utvisar väl att för samma år utgifterna till skollärarne skulle hafva uppgått till 36,237 r:dr 57 öre, men skillnaden mellan båda dessa uppgifter är icke större än att den lätteligen kan förklaras af olika beräkningsgrunder vid de serskilda uppgifternas meddelande.

Utgifterna inom länets församlingar för skolhus och materiel utgöra för samma år, enligt de till domkapitlet meddelade uppgifter i förra afseendet 5,797 r:dr 19 öre och i det senare 2,542 r:dr 19 öre, samt enligt de till länsstyrelsen lemnade uppgifter för skolhus 5,850 r:dr 49 öre, och för skolmateriel 2,320 r:dr 25 öre, en samstämmighet, som synes berättiga till förhoppning att uppgifterna jemväl i öfriga hänseenden icke allt för mycket afvika från de verkliga förhållandena.

De till folkskolorna utgående statsbidrag, dels till belopp motsvarande den personliga skyddsafgiften inom länet, dels till

Sammandrag af socknarnas kyrko-, skol- och fattigkassors årliga inkomster och utgifter samt kyrko- och skolkassornas behållning eller brist år 1870.

År	Kyrkokassan.			Skolkassan.										Fattigkassan.			
	Inkomster.	Utgifter.	Behållning.	Inkomster.					Utgifter.					Skuld.	Behållning.	Inkomster.	Utgifter.
				Personebidrag.	Afgifter för barn i skolåldern.	Debitering.	Räntor eller andra medel.	Summa.	till skolläraren.	till skolhus.	till mätertel.	till andra ändamål.	Summa.				
1866	29,422,78	34,194,89	—	8,319,23	1,517,44	12,547,57	15,868,45	38,252,69	33,150,00	5,821,88	3,330,05	3,024,86	45,325,79	—	—	63,163,98	64,188,07
1867	29,484,09	21,187,35	—	7,176,64	1,685,49	15,055,58	16,842,51	40,760,17	34,839,00	10,842,79	3,194,74	3,278,51	52,155,04	—	—	70,731,76	74,646,69
1868	26,802,32	19,336,97	—	7,136,87	1,930,35	15,354,15	17,385,57	42,356,94	36,237,57	5,850,49	2,320,25	3,549,52	47,957,83	—	—	85,503,44	89,857,88
1869	30,249,20	20,406,88	—	7,000,41	1,857,71	17,186,27	19,919,84	45,963,73	37,231,96	9,613,71	3,168,16	3,626,48	53,640,31	—	—	84,216,56	87,182,89
1870	28,813,96	43,981,95	197,814,16	793,98	7,934,14	1,724,16	20,202,12	17,887,40	47,747,82	38,939,48	11,247,24	3,416,98	4,495,91	58,099,56	40,669,14	76,617,12	79,737,18
Summa	146,772,95	139,107,54	197,814,16	793,98	37,567,29	8,715,15	80,345,64	88,453,27	215,081,95	180,397,96	43,375,61	15,430,18	17,974,76	257,178,53	40,669,14	380,232,86	395,612,21
I medeltal	29,354,47	27,821,51	—	7,513,46	1,748,08	16,069,13	17,690,65	43,016,27	36,079,59	8,675,12	3,086,03	3,594,96	51,485,70	—	—	76,046,57	79,122,44

folkskolelärarnes affönande och dels till folkskoleväsendets utveckling och förbättring i allmänhet hafva utgjort de uti efterföl-

jande tabell antecknade belopp och uppgå i medeltal under perioden till 23,715 r:dr 11 öre årligen.

Tab. Litt. T. Socknarnas kyrko-, skol- och fattigkassors inkomster och utgifter i medeltal för åren 1866—1870 samt kyrko- och skolkassornas behållning eller brist år 1870 äfvensom socknarnas folkmängd och egovidd.

	Folkmängd år 1870.	Egovidd efter rikets ekonomiska karteverk. Qv.ref.	Kyrkokassan.				Skolkassan.				Fattigkassan.	
			Inkomster.	Utgifter.	Behållning år 1870.	Brist år 1870.	Inkomster.	Utgifter.	Behållning år 1870.	Brist år 1870.	Inkomster.	Utgifter.
Kalmar socken	627	42,924	361,81	125,35	182,13	—	375,01	472,86	505,35	—	731,38	744,87
Öfver-Gran d:o	1,186	77,785	196,72	355,89	—	—	185,60	446,02	—	188,51	864,65	796,42
Ytter-Gran d:o	250	13,800	271,00	109,92	3,090,30	—	180,09	357,13	—	—	239,40	434,20
Häggeby d:o	476	30,143	98,47	119,09	—	138,10	367,39	152,49	1,798,11	—	299,60	489,80
Skokloster d:o	496	44,081	161,58	197,16	581,22	—	343,67	86,12	—	—	396,13	349,81
Håtuna d:o	894	56,998	193,44	172,64	1,153,08	—	1,425,89	1,058,09	769,57	—	701,00	1,215,40
Tibble d:o	783	46,667	311,30	149,10	3,965,61	—	1,141,42	951,79	—	—	743,80	760,60
Bro och Lossa socknar	1,444	144,130	330,40	231,10	1,202,32	—	1,690,67	1,302,45	8,380,00	—	2,012,00	1,969,20
Vestra Ryds socken	710	58,157	247,13	363,18	—	41,31	343,29	507,80	1,613,89	—	852,80	868,80
Näs (Stockholms) d:o	607	60,281	169,45	377,57	1,293,59	—	313,19	547,71	241,38	—	858,47	705,76
Hacksta d:o	474	26,052	269,06	126,71	3,370,23	—	374,80	520,30	44,28	—	410,60	410,60
Löts d:o	679	30,814	282,61	230,19	—	—	391,66	475,07	213,32	—	258,80	258,80
Veckholms d:o	1,217	92,248	472,38	337,96	5,605,34	—	643,06	643,06	—	—	1,340,20	915,82
Torsvi d:o	298	51,645	59,80	74,60	—	—	274,22	274,22	—	4,63	201,60	112,20
Kungs-Husby d:o	616	48,720	131,04	150,51	447,31	—	152,32	246,67	104,34	—	321,80	326,40
Litslena d:o	1,277	72,591	468,84	429,55	4,997,30	—	410,36	459,56	167,15	—	811,60	980,00
Husby-Sjutolft d:o	690	33,761	238,79	360,71	636,60	—	273,19	293,33	59,08	—	414,80	263,80
Lillkyrka d:o	430	18,684	92,21	91,18	178,78	—	441,65	474,87	—	188,76	285,60	314,27
Boglösa d:o	821	57,642	160,19	168,89	563,67	—	959,26	959,26	—	292,64	576,00	560,20
Vallby d:o	726	47,742	176,81	141,04	496,32	—	54,59	233,07	—	—	618,20	618,20
Arnö d:o	231	48,718	143,93	86,99	495,98	—	473,14	473,14	716,34	—	272,95	272,95
Villberga d:o	798	30,892	315,57	320,63	338,37	—	217,39	267,12	251,51	—	397,40	879,80
Herkeberga d:o	438	16,816	189,24	215,84	1,273,92	—	296,97	440,22	2,42	—	222,80	222,80
Vårfrukyrka d:o	1,265	45,333	861,31	451,07	11,343,53	—	632,61	968,57	35,02	—	2,090,48	2,106,48
Tillinge d:o	1,474	72,863	901,20	941,78	1,785,91	—	538,15	538,15	1,515,07	—	1,418,91	1,202,37
Svinnegarn d:o	520	24,711	252,95	163,73	3,171,29	—	351,80	351,80	381,20	—	214,26	214,26
Näs (Enköpings) d:o	746	54,492	275,64	91,11	3,214,58	—	232,48	407,79	1,876,04	—	870,00	821,00
Teda d:o	533	27,141	269,83	141,14	2,118,37	—	304,15	443,66	18,29	—	375,20	393,00
Sparrsätra d:o	725	35,578	376,00	438,23	4,093,96	—	332,03	469,34	78,93	—	551,41	445,79
Breds d:o	685	32,397	608,07	575,05	134,00	—	332,69	327,17	—	72,84	1,055,40	992,20
Långtora d:o	675	31,744	330,97	549,31	—	25,11	522,67	659,72	—	—	492,40	470,60
Biskopskulla d:o	666	28,740	581,56	844,05	6,578,61	—	393,60	399,71	—	17,13	596,20	596,20
Fröjeslunda d:o	485	18,429	266,13	218,99	2,615,37	—	1,073,80	1,073,80	552,17	—	792,20	792,20
Nysätra d:o	870	70,749	269,07	125,53	153,39	—	294,42	473,37	120,39	—	484,60	484,60
Hjelsta d:o	459	23,621	247,43	130,98	2,249,82	—	402,73	418,05	109,95	—	73,27	162,15
Holms d:o	260	14,381	341,58	272,26	3,896,17	—	211,75	248,71	89,07	—	476,80	476,80
Kulla d:o	429	17,808	111,99	39,44	944,62	—	249,00	274,36	113,38	—	189,20	188,48
Fitja d:o	322	13,640	182,33	60,91	1,122,71	—	459,54	423,85	54,49	—	206,00	206,00
Giresta d:o	524	22,103	178,05	141,28	896,28	—	244,10	303,48	—	—	733,92	733,92
Gryta d:o	729	41,399	241,84	138,69	2,049,96	—	272,10	476,85	212,52	—	423,87	536,00
Balingsta d:o	574	26,273	1,099,10	3,211,04	6,562,30	—	85,42	178,11	225,21	—	291,20	291,20
Hagby d:o	417	27,269	100,58	99,21	147,58	—	86,70	302,28	2,50	—	248,80	250,40
Ramsta d:o	462	23,835	239,64	252,64	1,486,80	—	84,71	300,26	20,41	—	332,72	319,75
Åkers d:o	228	13,382	275,17	89,02	2,221,64	—	281,65	267,02	60,00	—	127,00	427,00
Dalby d:o	496	33,336	140,01	140,86	722,69	—	243,83	243,83	819,68	—	506,95	806,95
Tibble d:o	849	77,410	1,226,54	96,37	16,659,76	—	346,01	467,80	36,33	—	1,396,21	1,400,80

År	R:dr	R:mt	Folkskoleafgift mot-svarande den per-sonliga skyddsaf-giften.	Till folk-skolelä-rares af-lönande.	Till folk-skolevä-sendets utveck-ling i all-mänhet.	Summa.
År 1866			15,066,87	3,739	916	19,721,87
» 1867	»	»	15,046,87	5,875	3,143	24,064,87
» 1868	»	»	14,977,02	6,355	3,143	24,475,02
» 1869	»	»	14,979,67	6,636	3,143	24,758,67
» 1870	»	»	15,099,12	7,313	3,143	25,555,12
Summa			75,169,55	29,918	13,458	118,575,55

Ur kyrkokassorna hafva uti större tillfälliga utgifter utgått för annan förbättring af kyrkobyggnad än som till underhåll af densamma bör räknas 10,480 r:dr 96 öre; för anskaffande af nytt orgelverk inom trenne af länets kyrkor 10,938 r:dr 17 öre samt för omgjutning af klockor 2,252 r:dr 73 öre r:mt.

Till bestridande af de kommunala utgifterna hafva Tab. Litt. U. 75 af länets socknar egt en större eller mindre tillgång uti afkastningen af deras sockenmagasins spanmåls- eller penninge-fonder. Enligt hvad af Tab. Litt. U inhemtas, voro år 1870 endast 11 af länets socknar i saknad af sockenmagasin eller genom realisation af den till sådant magasin hörande spanmål vunnen penningefond, hvaremot öfriga socknars behållning uti

(Fortsättning af tabell Litt. T).

	Folkmängd år 1870.	Egovidd efter rikets ekonomiska karteverk. Qv.ref.	Kyrkokassan.				Skolkassan.				Fattigkassan.	
			Inkomster.	Utgifter.	Behållning år 1870.	Brist år 1870.	Inkomster	Utgifter.	Behållning år 1870.	Brist år 1870.	Inkomster.	Utgifter.
Ålands socken	441	42,269	71,98	108,10	190,77	—	237,15	429,79	—	9,93	662,01	662,01
Järlåsa d:o	786	106,074	163,65	196,09	—	152,73	326,54	604,79	15,91	—	634,00	664,90
Bondkyrko d:o	1,172	47,122	1,100,04	1,049,87	5,255,05	—	739,28	673,38	—	442,23	1,820,00	1,820,00
Börje d:o	806	53,393	257,57	259,61	1,735,87	—	92,78	606,39	15,56	—	512,20	480,70
Näs (Uppsala) d:o	484	34,417	218,38	137,00	2,585,97	—	483,44	703,67	143,59	—	650,60	1,098,35
Vänge d:o	833	62,242	398,98	86,54	4,574,80	—	152,03	424,32	—	204,00	767,41	765,56
Läby d:o	220	15,594	397,33	50,48	6,841,17	—	305,30	235,45	1,797,27	—	368,66	376,97
Jumkils d:o	666	95,934	197,59	151,36	88,33	—	427,03	648,39	173,04	—	322,00	301,80
Åkerby d:o	308	15,539	265,01	239,66	2,851,03	—	311,74	549,28	—	46,77	148,89	148,89
Bälinge d:o	2,039	163,654	300,19	249,24	—	352,98	399,68	1,020,78	—	—	2,303,60	2,303,60
Skuttunge d:o	1,083	89,105	359,22	766,35	674,00	—	804,14	761,90	86,37	—	1,523,00	1,523,00
Rasbo d:o	2,042	134,374	340,84	347,98	1,103,00	—	1,542,27	1,547,27	—	—	1,397,20	1,397,20
Rasbokil d:o	683	85,687	147,59	76,31	1,003,22	—	556,19	259,22	—	—	378,40	394,00
Funbo d:o	1,205	67,953	1,367,51	1,406,02	5,870,00	—	641,09	693,00	3,480,47	—	1,683,91	1,343,78
Gamla Uppsala d:o	986	40,248	244,09	258,29	915,13	—	297,13	703,49	268,80	—	1,254,70	1,239,48
Vaksala d:o	1,200	53,588	307,22	255,41	—	—	1,047,80	53,02	1,429,40	—	1,714,12	1,721,50
Danmarks d:o	1,116	61,587	367,81	337,27	580,00	—	472,27	971,84	573,98	—	1,313,51	1,340,94
Tierps d:o	5,490	426,456	432,57	572,13	1,389,92	—	728,22	831,10	357,94	—	2,608,94	2,802,74
Söderfors d:o	768	99,126	44,40	45,17	—	—	662,15	920,25	2,330,11	—	1,156,16	1,414,69
Vendels d:o	2,692	192,066	789,63	1,202,66	7,925,78	—	1,141,40	1,239,22	1,826,49	—	1,373,10	1,363,30
Vesslands d:o	2,045	209,282	451,39	872,93	96,75	—	560,33	612,27	—	340,96	1,085,00	1,094,80
Tolfta d:o	1,373	139,622	131,73	111,81	213,84	—	222,28	290,11	147,46	—	—	—
Elfkarleby d:o	3,345	261,350	656,37	367,31	9,115,22	—	3,413,60	3,935,17	—	—	1,226,65	1,366,72
Tensta d:o	1,368	111,563	206,55	243,28	440,00	—	81,28	119,75	123,52	—	643,80	749,10
Viksta d:o	961	78,164	330,57	130,50	3,438,68	—	549,44	625,05	100,67	—	499,71	479,76
Björklinge d:o	1,361	116,654	315,21	184,35	904,10	—	923,56	844,89	310,52	—	1,364,61	1,366,30
Lena d:o	1,167	84,539	516,41	813,81	6,371,23	—	222,89	587,83	165,05	—	835,65	835,65
Erentuna d:o	753	32,712	182,88	155,29	1,203,44	—	400,00	91,79	494,63	—	793,18	717,60
Tuna d:o	1,111	64,524	1,380,01	460,03	22,334,74	—	929,16	1,146,95	—	58,58	942,98	868,09
Stafby d:o	878	75,157	190,97	170,61	1,493,97	—	917,73	1,103,12	77,18	—	885,84	821,48
Alunda d:o	2,895	168,481	1,141,95	1,035,01	30,00	—	1,109,28	1,716,51	—	71,49	1,623,25	1,623,25
Morkarla d:o	1,029	104,722	83,06	120,39	74,86	—	386,12	576,13	117,38	—	318,00	295,75
Ekeby d:o	1,214	90,726	130,64	170,38	407,00	—	246,96	263,87	—	36,01	780,25	780,25
Skepthammars d:o	785	49,263	210,76	52,12	2,541,62	—	413,37	92,70	87,12	—	265,93	258,65
Danuemora d:o	1,102	85,645	93,48	93,76	25,71	—	169,45	208,37	25,66	—	196,25	217,75
Films d:o	2,348	149,511	254,03	300,52	925,91	—	186,58	790,35	206,58	—	11,059,80	11,251,00
Tegelsmora d:o	1,209	126,446	109,76	135,50	—	83,75	330,08	557,08	1,241,08	—	840,00	395,75
Löfsta d:o	3,683	312,740	375,00	334,52	473,67	—	687,80	1,246,71	39,54	—	1,501,17	3,070,00
Hållnäs d:o	2,810	266,660	103,04	125,35	97,97	—	593,96	1,094,47	3,846,93	—	813,51	978,28
Summa	87,018	6,342,114	29,354,47	27,821,50	197,814,16	793,98	43,016,37	51,435,70	40,669,14	1,974,48	76,046,57	79,122,44

spannmål och dylik penningfond uppgick till öfver en fjerdedels million.

Tab. Litt. V. Endast uti 44 socknar har ock *utlebitering* för andra ändamål inom socknen än till kyrka och presterskap, skola och fattigvård under år 1870 ifrågakommit, hvaremot uti 42 socknar sådan serskild skatt icke behöft upptagas. Tab. Litt. V lemnar upplysning om beloppet af denna serskilda uttaxering och de ändamål, hvartill den utgått, och skall denna uttaxering under periodens serskilda år hafva varit af ungefär enahanda beskaffenhet.

Tab. Litt. X. För *städernas inkomster* och *utgifter* under femårsperioden är redogörelse lemnad uti Tab. Litt. X.

Äfven här förmärkes en icke obetydlig stegring af utgifterna, hufvudsakligen för fattigvården under åren 1868 och 1869 och en återgång till någon mån under året 1870. De direkta kommunalutskylderna, hvilka under perioden 1861—1865 i medeltal årligen utgjorde i Uppsala 52,174 r:dr 79 öre och i Enköping 5,770 r:dr 9 öre, hafva under denna period i medeltal för året uppgått i Uppsala till 65,461 r:dr 59 öre, och i Enköping till 8,937 r:dr 85 öre, och sålunda ökats i Uppsala med öfver 25 procent och i Enköping med nära 55 procent. Hvad Uppsala stads serskilda utgifter angår, torde böra anmärkas, att bland de för år 1867 anmärkta förekommer jemväl en post å 100,000 r:dr, hvilka jemte en jordrymd af omkring 20 tunnland staden det året öfverlemnad till statens jernvägsbyggnads-styrelse såsom

bidrag till norra stambanans anläggning mellan Stockholm och Uppsala för anordnandet af station vid staden. Uti 1869 års utgifter äro inräknade 18,671 r:dr 60 öre, hvilka blifvit af staden utgifna för expropriation af jord till tomt åt den här i staden uppförda nya elementarläroverksbyggnaden. Mot in-teckning uti det nya akademiska sjukhuset har staden till härvarande Kongl. akademi för sjukhusbyggnaden försträckt 40,000 r:dr, hvilka utan ränta af akademien innehafvas.

För öfversigt af *samtliga* de för *kommunala* behof Tab. Litt. Y o. Z inom länet *inflytna* och *utgifna medel* hafva Tab. Litt. Y och Z blifvit upprättade, utvisande dessa tabeller för länet i dess helhet samma förhållande i afseende å utgifternas stegring under åren 1868 och 1869 och deras minskning under året 1870, som förut blifvit omordad. Utgifterna hafva öfverskjutit inkomsterna år 1866 med 25,790 r:dr 22 öre, år 1868 med 4,856 r:dr 28 öre, år 1869 med 4,378 r:dr 26 öre och år 1870 med 18,687 r:dr 57 öre, hvaremot inkomsterna för år 1867 lemnat ett öfverskott af 15,457 r:dr 84 öre.

Till betäckande af den brist uti de kommunala finanserna, som sålunda förefunnits, hafva under perioden *upplånats* af länets landsting år 1867 22,000 r:dr för bidrag till elementarläroverksbyggnaden i Uppsala, af hvilket lån, som amorteras med 3,000 r:dr om året, vid 1870 års slut återstodo oguldne 13,000 r:dr; af Ulleråkers och Vaksala härad år 1866 15,000 r:dr för uppförande af gemensamt tingshus i Uppsala stad, hvilket lån skall

Tab. Litt. U.

Sockenmagasinens antal, behållning och användning.

Häradens namn.	Antal socknar, hvarest finnes				Magasinsfondens behållning år 1870						Antal socknar, der afkastningen användes till					
	genomrealisation af magasinnumera penningfond.	endast spannmål.	både pennin-gefond och spannmål.	hvar-ken penning eller spannmål.	i endast penningbelopp.	i spannmål eller spannmål och penningar.				i sammanlagdt värde i penningar, då spannmålen beräknats efter årets markgång.	fattigvården.	skolväsendet.	barnmor-skas aflöning.	fjerdingsmans aflöning.	orgel-nists, kyrko-vaktares, post-buds m. fl. aflöning.	kom-munala utgif-ter i allmän-het.
						Råg.	Korn.	Summa spannmål.	Penni- gar jemte spannmål.							
Håbo	—	6	1	—	—	4,065,20	2,672,50	6,737,70	251,74	13,573,56	4	3	—	—	—	2
Bro	—	—	2	2	—	466,20	466,20	932,40	1,000,00	2,808,85	1	1	1	—	—	1
Trögds	5	4	2	2	9,802,16	7,151,15	5,507,95	12,659,10	12,182,14	46,838,73	5	6	2	1	—	6
Åsunda	4	2	—	1	7,768,12	1,180,43	1,140,30	2,320,73	—	12,277,55	4	2	2	—	—	—
Lagunda	1	2	1	2	10,344,43	1,122,90	2,107,10	3,230,00	—	16,433,48	4	2	2	1	—	3
Hagunda	1	5	3	—	900,00	4,886,35	4,538,55	9,424,90	5,226,50	24,473,42	7	6	5	2	1	1
Ulleråkers	3	2	1	—	4,089,29	999,80	1,810,90	2,810,70	800,00	10,196,05	2	5	3	—	1	2
Bälinge	—	—	2	1	—	1,840,30	980,50	2,820,80	9,518,60	15,145,72	—	1	—	—	1	1
Rasbo	—	—	3	—	—	3,547,50	2,426,90	5,974,40	9,513,36	21,305,40	1	1	—	—	1	2
Vaksala	1	1	1	—	3,000,00	3,583,20	995,40	4,578,60	242,98	12,591,27	2	—	—	1	—	1
Norunda	3	1	1	—	6,963,87	1,514,71	1,368,22	2,882,93	1,743,45	14,326,57	—	—	—	—	—	—
Vendels	1	—	—	—	4,507,15	—	—	—	—	4,507,15	—	—	—	—	—	1
Tierps	—	—	1	1	—	2,422,40	3,515,80	5,938,20	3,766,59	15,089,89	—	—	—	—	—	1
Vesslands och Elfkarleby	1	—	—	2	8,125,00	—	—	—	—	8,125,00	1	—	—	—	—	—
Olands	2	—	2	—	9,592,61	242,10	177,00	419,10	2,801,40	13,218,78	—	—	1	—	—	3
Films och Dannemora	—	3	2	—	—	4,466,60	1,206,00	5,672,60	1,242,80	12,834,55	—	—	—	—	—	5
Löfsta	—	2	—	—	—	2,859,20	1,667,90	4,527,10	—	8,997,00	1	1	1	—	—	—
Summa	25	28	22	11	65,092,63	40,348,04	30,581,22	70,929,26	48,289,56	252,742,97	32	28	17	5	4	29

genom årliga sammanskott återbetalas på 20 års tid; af Alunda församling år 1867 5,000 r:dr på 15 års amortering för reparation af kyrka och iståndsättande af der befintliga orgelverket; af Danmarks församling år 1867 4,000 r:dr på 10 års amorteringstid för uppförande af ett skolhus; af Vestra Ryds församling år 1868 1,000 r:dr att amorteras inom 10 år, för utvidgning af kyrkogård och anordnande af planteringsland vid församlingens folkskola; af Järlåsa församling år 1868 2,600 r:dr på 3 års återbetalning för beredande af arbetslöner åt behöfvande medlemmar af kommunen och uppköpande af spannmål till utsäde; af Kulla församling år 1868 1,500 r:dr att återbetalas genom årlig amortering under 10 år för uppförande af ett skolhus; af Uppsala-Näs församling år 1868 1,000 r:dr på 10 års återbetalning för inredning af skolsal och åtskilliga å

gamla skolhuset verkställda reparationer; af Biskopskulla församling år 1869 3,500 r:dr på 9 års amorteringstid för anskaffande af nytt orgelverk i sockenkyrkan; samt af Uppsala stad år 1867 150,000 r:dr såsom bidrag till kostnaden för norra stambanan och dess station i Uppsala, deraf vid 1870 års slut återstodo oguldne 144,000 r:dr; hvarförutom af städernas inom länet före denna period upptagna lån vid nämnda års utgång voro obetalde dels af Uppsala stads, uti näst sista femårsberättelse omförmälda lån för anläggning af gasverk, 221,100 r:dr, och dels af Enköpings stads lån för elementar- och läroverksbyggnad 19,500 r:dr; utgörande sålunda städernas skuld vid periodens slut 384,600 r:dr och landtkommunernas under perioden åsamkade skuld 29,577 r:dr 78 öre.

6. Politi.

Vid *Ultuna landbruks-institut* och derstädes inrättade *mejeri-skola* har undervisning meddelats år 1866 åt 30 landbrukselever, 25 lärlingar och 6 mejerielever; år 1867 åt 29 landbrukselever, 25 lärlingar och 6 mejerielever; år 1868 åt 36 landbrukselever, 24 lärlingar och 6 mejerielever; år 1869 åt 37 landbrukselever, 24 lärlingar och 6 mejerielever samt år 1870 åt 23 landbrukselever, 25 lärlingar och 6 mejerielever.

För den å Tierps kronopark anlagda *skogsskolans* verksamhet är redogörelse lemnad uti afdelningen om skogshushållningen.

Andra större tillämpningsskolor för landtbruk, husslöjd eller andra föremål finnas icke inom länet, men bland uppfostrings-

anstalter, som, ehuru de icke tillhöra de egentliga folkskolornas klass, likväl närmast hafva egenskap af sådana skolor och tillika kunna anses som mindre tillämpningsskolor för husslöjd, må här anmärkas följande. I Uppsala stad en *söndagsaftonskola*, der undervisning hvarje Söndagsafton kostnadsfritt meddelats i kristendom, historia, geografi, grunderna för kommunallagstiftning rörande städerna, räkning, skrifning, ritning, bokhålleri och sång, och hafva lärjungarne utgjort under 1870 års vårtermin 267 och under höstterminen 205 ynglingar. En annan *aftonskola* här i staden, der undervisning meddelats hvarje Måndag, Tisdag, Torsdag och Fredag mellan kl. 7 och 9 eftermiddagen uti skönskrif-

Tab. Litt. V. Upptagen kommunalskatt för andra ändamål inom socknen än kyrka, skola och fattigvård.

Häradens namn.	Antal socknar, der sådan skatt utgått.	Antal socknar, der sådan skatt ej upptagits.	Väg- och brounderhåll.	Fjerdingsmans aflöning.	Barnmorskas aflöning.	Vaccinators och postbuds aflöning.	Underhåll af läkarebostad.	Bidrag till veterinärläkarens aflöning.	Byggande och underhåll af socknens gemensamma hus.	Brandstodsväsendet.	Sockenbibliotek.	Varggård.	Skarp-skytteväsendet.	Kommunalförvaltningen.	Summa.
Håbo	6	1	—	477,76	493,37	7,50	154,53	—	50,00	—	10,00	—	—	113,20	1,306,46
Bro	2	2	—	89,00	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89,00
Trögd	3	10	20,00	50,00	—	—	—	80,00	—	—	—	—	—	58,32	208,32
Åsunda	3	4	—	165,00	125,00	10,00	—	—	—	—	—	—	—	202,00	502,00
Lagunda	5	4	—	318,50	50,00	—	—	19,06	70,00	—	—	—	—	15,00	472,56
Hagunda	6	3	338,04	—	80,00	—	—	—	—	—	—	50,00	—	—	468,04
Ulleråker	2	3	—	—	—	—	—	—	1,351,01	—	—	—	—	—	1,351,01
Bälinge	3	1	—	185,00	50,00	—	—	—	1,400,00	—	100,00	—	—	—	1,735,00
Rasbo	1	2	—	168,00	40,43	4,00	—	—	—	—	—	—	—	50,00	262,43
Vaksala	3	—	—	191,00	205,00	—	—	—	250,00	—	—	—	—	118,48	764,48
Norunda	1	4	2,120,45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,120,45
Vendels	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tierps	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vesslands och Elfkarleby	1	2	—	75,00	100,00	—	—	—	—	56,00	—	—	—	225,00	456,00
Olands	4	2	—	100,00	261,06	—	—	—	2,000,00	—	50,00	—	—	50,00	2,461,06
Films och Dannemora	2	1	—	150,00	175,00	—	—	—	—	—	—	—	—	150,94	475,94
Löfsta	2	—	—	120,00	180,00	—	—	—	—	—	54,00	—	333,44	120,00	807,44
Summa	44	42	2,478,49	2,069,26	1,759,86	21,50	154,63	99,06	5,121,01	56,00	214,00	50,00	333,44	1,102,94	13,480,19

ning, rättskrifning, frihandteckning, linearteckning, bokhålleri oeh räkning samt Onsdagar och Lördagar under samma tid i sång. Undervisningen, som jemväl afsett mindre kurser uti naturlärens grunder, svensk historia och kommunallagstiftning, har fortgått från den 15 Januari till den 15 April och från den 15 September till den 15 December hvarje år samt ledes af 9 till 10 lärare under hvarje timma. År 1870 hafva 180 elever

under vårterminen och 120 under höstterminen besökt skolan, som åtnjuter ett anslag af staden, för innevarande år af 2,200 rdr och står under ledning af en styrelse, utsedd af stadsfullmäktige.

Mot slutet af perioden bildades här i staden en undervisningsanstalt, hvilken under benämning "Uppsala praktiska kommunalskola" har till uppgift att bibringa sina elever en för det

Tab. Litt. X.

Städernas inkomster och utgifter.

	I n k o m s t e r .							U t g i f t e r .					
	År 1866.	År 1867.	År 1868.	År 1869.	År 1870.	Summa.		År 1866.	År 1867.	År 1868.	År 1869.	År 1870.	Summa.
<i>Uppsala stad.</i>							<i>Uppsala stad.</i>						
Tomtören, afrads- och dagsverkpenningar	2,518,19	2,310,77	2,332,93	3,106,77	2,512,77	12,781,43	Afföningar och pensioner till stadens tjänstemän och betjente	27,136,04	28,728,63	32,597,36	38,026,32	37,693,48	164,181,83
Afrads- och arrendespannmål	20,069,85	21,065,98	32,609,03	24,028,06	15,284,39	113,057,31	Afföning åt presterskap och kyrkobetjente	5,645,00	5,180,00	10,821,32	10,761,64	12,042,38	44,450,34
Hyor och penningarrenden	1,782,97	1,517,00	1,488,50	1,508,50	1,570,00	7,866,97	Afföning åt stadens polis	8,810,61	8,601,32	8,600,00	8,339,32	8,399,79	42,751,04
Ståndshyor och afgifter vid marknader	3,443,45	3,466,25	3,094,12	3,412,00	3,544,10	16,959,92	Anslag till fattigvården	13,500,00	20,000,00	32,550,00	44,185,71	32,266,08	142,501,79
Auktionsverket	1,492,66	3,028,66	3,022,05	1,899,25	1,544,71	10,987,33	» » skolväsendet	6,100,00	8,300,00	8,250,00	10,833,82	12,333,82	45,817,64
Andel i brännvinsförsäljningsafgiften	13,335,29	19,303,32	12,412,14	14,603,02	11,896,70	71,550,47	» » sundhetsvården	2,407,35	1,500,00	2,450,00	2,350,00	1,550,00	10,257,35
Brännvinsbolagets öfverlemnade vinst	19,223,81	36,435,17	33,994,81	67,422,12	60,556,96	217,632,87	» » träplantering	800,00	1,200,00	1,000,00	1,000,00	1,000,00	5,000,00
Uttaxerade kommunalmedel	57,795,88	60,666,51	60,103,71	74,106,17	74,636,39	327,308,66	» » välgörenhetsinrättningar o. fattige	4,546,77	4,096,60	6,833,66	6,110,20	4,000,00	25,592,23
Diverse inkomster	6,674,63	23,318,96	31,262,46	12,440,09	11,757,17	85,453,31	Gatulyshållningen	7,262,77	7,747,03	7,698,54	7,955,60	8,033,03	38,696,97
Balans: utgifter öfver inkomster	212,53	64,378,90	—	—	—	64,591,43	Gators anläggning och underhåll	23,432,35	5,591,13	18,825,85	2,769,50	2,794,75	53,413,58
							Allmänna landsvägsunderhållet	2,500,00	1,500,00	3,000,17	3,000,00	2,700,00	12,700,17
Summa R:dr R:mt	126,549,26	235,491,52	180,319,75	202,525,98	183,303,19	928,189,70	Brandväsendet	2,500,00	2,500,00	2,500,00	5,000,00	5,500,00	18,000,00
<i>Enköpings stad.</i>							Fångars underhåll	234,58	258,36	404,78	203,53	190,81	1,292,06
Tomtören och afgift för jord	380,81	373,28	374,97	382,46	472,09	1,983,61	Utgifter för marknader	613,00	850,44	571,30	799,33	835,41	3,669,48
Arrenden för jord och hyror	1,958,59	2,591,44	3,370,38	4,471,28	3,805,82	16,197,51	Ersättning för nedlagda brännvinsförsäljningsrättigheter	—	2,585,00	3,330,56	3,725,00	3,312,50	12,953,06
Tullfrihetsmedel	76,78	76,78	76,78	76,78	76,78	383,90	Utskylder och tiondelösen	2,111,60	2,127,19	2,172,37	2,347,29	2,411,14	11,169,59
Mätarepenningar	54,49	24,83	29,22	28,47	24,79	161,80	Afkortningar å kommunalutskylder	1,429,98	2,017,16	2,134,03	2,565,37	2,457,07	10,603,61
Inkomster af marknaden	1,807,09	1,676,34	1,470,77	1,473,01	1,474,56	7,901,77	Bidrag till jernvägsanläggningen	—	100,000,00	—	—	—	100,000,00
Andel i brännvinsförsäljningsafgiften	7,030,75	6,622,72	6,287,40	6,090,54	5,507,23	31,538,64	Räntor och amortering å upptagna lån	6,916,44	15,691,33	14,796,27	16,008,03	14,137,30	67,549,37
Uttaxerade kommunalmedel	8,845,00	5,709,22	10,843,38	8,732,82	10,558,82	44,689,24	Diverse utgifter	10,602,77	17,017,33	13,843,39	35,414,45	9,537,48	86,413,42
Diverse inkomster	324,45	237,90	2,805,89	291,57	190,28	3,850,09	Balans: inkomster öfver utgifter	—	—	7,935,15	1,130,87	22,108,15	31,174,17
Balans: utgifter öfver inkomster	—	6,168,95	—	—	—	6,168,95							
Summa R:dr R:mt	20,477,96	23,481,46	25,258,79	21,546,93	22,110,37	112,875,51	Summa R:dr R:mt	126,549,26	235,491,52	180,319,75	202,525,98	183,303,19	928,189,70
<i>Enköpings stad.</i>							<i>Enköpings stad.</i>						
Tomtören och afgift för jord	380,81	373,28	374,97	382,46	472,09	1,983,61	Afföning åt stadens tjänstemän och betjente	3,325,33	3,107,54	3,792,00	3,792,00	3,892,00	17,908,87
Arrenden för jord och hyror	1,958,59	2,591,44	3,370,38	4,471,28	3,805,82	16,197,51	Afföning åt presterskap och kyrkobetjente	1,531,11	1,521,55	1,239,54	3,293,37	3,560,76	11,146,33
Tullfrihetsmedel	76,78	76,78	76,78	76,78	76,78	383,90	Anslag till fattigvården	4,659,21	5,909,33	6,050,00	4,938,36	3,600,00	25,156,90
Mätarepenningar	54,49	24,83	29,22	28,47	24,79	161,80	» » folkskolan	704,19	1,416,00	995,04	871,47	940,59	4,927,29
Inkomster af marknaden	1,807,09	1,676,34	1,470,77	1,473,01	1,474,56	7,901,77	» » träplantering	193,77	631,29	302,78	273,71	116,23	1,517,78
Andel i brännvinsförsäljningsafgiften	7,030,75	6,622,72	6,287,40	6,090,54	5,507,23	31,538,64	Gatulyshållningen	692,45	792,14	600,22	493,50	632,26	3,210,57
Uttaxerade kommunalmedel	8,845,00	5,709,22	10,843,38	8,732,82	10,558,82	44,689,24	Gators anläggning och underhåll	1,296,39	2,502,38	1,418,55	1,834,09	1,142,04	8,193,45
Diverse inkomster	324,45	237,90	2,805,89	291,57	190,28	3,850,09	Fångars underhåll och vård	26,36	13,34	30,07	57,47	9,66	136,90
Balans: utgifter öfver inkomster	—	6,168,95	—	—	—	6,168,95	Utgifter för marknaden	397,20	335,25	303,30	286,40	308,80	1,630,95
Summa R:dr R:mt	20,477,96	23,481,46	25,258,79	21,546,93	22,110,37	112,875,51	Båtsmansvakans-afgift	198,15	191,72	225,74	266,37	166,59	1,048,57
							Utskylder för fastigheter m. m.	321,89	418,95	245,07	638,88	736,15	2,360,94
							Räntor och amortering å upptagna lån	3,420,00	4,443,00	3,360,00	3,090,00	3,060,00	17,373,00
							Diverse utgifter	2,717,10	2,198,97	1,796,31	1,197,68	3,294,16	11,204,22
							Balans: inkomster öfver utgifter	994,81	—	4,900,17	513,63	651,13	7,059,74
Summa R:dr R:mt	20,477,96	23,481,46	25,258,79	21,546,93	22,110,37	112,875,51	Summa R:dr R:mt	20,477,96	23,481,46	25,258,79	21,546,93	22,110,37	112,875,51

praktiska lifvet afsedd kurs uti fäderneslandets historia, geografi, rätt- och skönskrifning, Sveriges kommunalförfattningar, aritmetik, geometri, bokföring, landthushållningslära, linearteckning och sång. Undervisningen har under innevarande år af 8 lärare meddelats 60 elever, och kursen är beräknad för tiden från den 16 Oktober till den 15 påföljande April med 1 månads ferier vid jultiden.

Under femårsperioden har en *ny läroverksbyggnad* för Uppsala högre elementarläroverk blifvit uppförd och den 31 Augusti 1869 till begagnande invigd. Då Uppsala stad och län till denna byggnad bidragit med ett betydande belopp, torde en kortfattad redogörelse för denna byggnad här icke böra saknas. Byggnaden, belägen å en af staden upplåten tomt i Fjerdingsroten i nordvestra utkanten af staden om 15 tunnlands ytvidd, innefattar 36 rum, af hvilka 23 äro afsedda till egentliga klassrum, 1 till sollennitetssal och bönrums, 1 till biblioteksrum, 1 till samlingsrum för lärarne, 1 till ritsal, 1 till musikrum, 1 till naturhistoriskt museum och lärosal och 2 till fysiskt kabinet och lärosal. Af tomten äro 7 tunnland anordnade till en engelsk park, kringstängd med barrier och omgifven af delvis dubbla häckar af siberiska ärträn, hvitpil och hagtorn. Å platsen äro planterade omkring 300 trån och 600 buskar, ordnade efter Fries' naturliga system. På den sydöstra delen af tomten har staden för en kostnad af 12,900 r:dr uppfört rektorsboställe om 9 rum, kök, tambur, källare och nödiga uthus. Stadens utgifter för expropriation af jord till hela tomten hafva utgjort 18,700 r:dr, och läggas härtill värdet af den stadsjord, som för samma ändamål afstått, uppgående enligt temligen låg beräkning till 2,300

r:dr, samt utgifterna för gatureglering i angränsande del af staden 12,600 r:dr, så befinnas stadens omkostnader för läroverket uppgå till 46,500 r:dr, hvartill kommer den ej obetydliga kostnaden för utsträckning af gasrörssystemet och anbringande af gaslyktor utefter skolgatan. Byggnaden i sin helhet har kostat 320,000 r:dr, till betäckande af hvilken kostnad länets landsting bidragit med 32,000 r:dr. Genom subskription hafva insamlats 9,427 r:dr 45 öre och uti statsanslag beviljats 100,000 r:dr utan återbetalningsskyldighet och 140,000 r:dr såsom låneunderstöd att innehafvas utan ränta under 5 år och sedan återbetalas med 5 procent årligen, deraf 4 procent skola utgöra ränta och den öfverskjutande procenten kapitalafbetalning.

För det uti senaste berättelse omförmälda *enskilda barnhem* redogöres i sammanhang med öfriga välgörenhetsanstalter inom länet.

I Enköping har den derstädes genom donation af ett större kapital bildade *flickskola* fortgått å tvenne afdelningar, hvilka hvardera förestås af en lärarinna och deruti undervisning meddelas i ena afdelningen i vanliga skolämnen och i den andra i sömnad, spånad, väfnad och stickning. Lärjungarnes antal utgjorde år 1870 134, eller 120 procent mer än år 1865, och åtnjoto dessa lärjungar undervisning hvarannan dag i hvardera afdelningen. Skolans penningfond uppgick vid 1870 års slut till 21,040 r:dr.

Uti flickskolan i Vänge socken hafva under år 1870 40 barn erhållit, förutom den i författningarna föreskrifna folkskoleundervisningen, jemväl handledning i sömnad, stickning, spånad, väfnad och halmflätning.

Tab. Litt. Y.

För kommunala behof influtna medel.

	Länets inkomster genom landstinget.	Härade- nas lott i sakören.	S o c k n a r n a s					S t ä d e r n a s			Summa influtna medel.
			kyrko- kassas inkomster.	skolkassas inkomster.	fattig- kassas inkomster.	andel i brännvins försäljningsafgiften.	räntein- komster af magasin- fonder i rundt tal.	uttaxe- rade medel.	andel i brännvins- försäljningsafgiften.	öfriga in- komster.	
År 1866	8,263,75	116,85	29,422,78	38,252,69	63,163,98	2,785,64	12,000,00	66,640,88	20,366,04	80,386,34	321,398,95
» 1867	9,414,42	169,45	29,484,09	40,760,17	70,731,76	1,918,36	12,000,00	66,375,73	25,926,04	122,049,40	378,829,42
» 1868	7,747,59	125,76	28,802,32	42,356,94	85,503,44	1,363,36	12,000,00	70,947,09	18,699,54	134,631,45	402,177,49
» 1869	6,971,89	120,08	30,249,20	45,963,73	84,216,56	2,409,90	12,000,00	82,838,99	20,693,56	141,233,92	426,697,83
» 1870	8,260,65	7,83	28,813,96	47,747,82	76,617,12	2,297,95	12,000,00	85,195,21	17,403,93	120,218,35	398,562,82

Tab. Litt. Z.

För kommunala behof utgifna medel.

	Länets utgifter genom landstinget.	Häradsvis utgående utskylder.	S o c k n a r n a s u t g i f t e r				S t ä d e r n a s u t g i f t e r				Summa utgifna medel.
			af kyrko- kassa.	af skol- kassa.	af fattig- kassa.	för andra ändamål än kyrka, skola och fattigvård.	för kyrka och pre- sterskap.	för skol- väsendet.	för fattig- vården.	för andra ändamål.	
År 1866	6,873,38	29,465,86	34,194,39	45,325,79	64,188,07	13,480,19	7,176,11	6,804,19	25,575,76	114,105,43	347,189,17
» 1867	8,675,72	25,499,51	21,187,35	52,155,04	74,646,69	13,480,19	6,701,55	9,716,00	34,663,16	116,646,10	363,371,31
» 1868	9,136,63	25,554,42	19,336,97	47,957,83	89,857,88	13,480,19	12,060,86	9,245,04	47,566,63	132,837,32	407,033,77
» 1869	8,494,77	24,426,18	20,406,88	53,640,31	87,182,39	13,480,19	14,055,01	11,705,29	50,141,03	147,544,04	431,076,09
» 1870	11,120,76	25,198,28	43,981,95	58,099,56	79,737,18	13,480,19	15,603,14	13,274,41	38,844,27	117,910,65	417,250,39

I barnskolan vid *Vijk* hafva år 1870 35 elever under 8 månader undervisats i de vanliga skolämnena, hvarjemte flickorna öfvats i handaslöjder.

Slöjdskolan för flickor vid *Gimo bruk* har under perioden förtgått, och har undervisning under 1870 der meddelats 20 barn 3 dagar i veckan uti sömnad och andra handarbeten.

Vid *Brunna i Yttergrans socken* har af enskild person under år 1870 undervisning lemnats 6 ynglingar mellan 16 och 21 års ålder uti landtbruk, trädgårdsskötsel, handaslöjder, skrifning och bokföring. Sedan år 1863 har under samma persons ledning åtskillige i skolåldern varande gossar fått deltaga uti trädgårdsskötsel och tidtals jemväl i slöjdarbeten, hvarjemte af fruntimmer inom socknen på samma ställe åt flickor meddelats undervisning i sömnad, stickning oth andra handarbeten.

Af *hypoteks- och bankinrättningar* hafva under perioden inom länet verkat desamma, som uti förra femårsberättelsen ömförmäts, eller hypoteksföreningen mellan jordegare i Uppsala, Stockholms, Vestmanlands, Södermanlands och Örebro län, Mälareprovinsernas enskilda bank, som uti Uppsala stad har afdelningskontor, samt Upplands enskilda bank med hufvudkontor i Uppsala och afdelningskontor i Sala, Norrtelge, Enköping och Östhammar.

Vid 1870 års slut uppgick ofvannämnda hypoteksförenings delegare inom detta län till ett antal af 293 och utgjorde värdet af jord inom länet, därför inträde vunnits, 11,409,357 r:dr 50 öre samt beloppet af utestående amorteringslån inom länet 4,483,950 r:dr.

Tab. Litt. Å. Förenämnda enskilda bankers rörelse under femårsperioden tydliggöres af nedanstående Tab. Litt. Å.

Af de vid förra femårsperiodens slut inom länet befintliga *sparbanker* hafva Uppsala stads och läns, Enköpings samt La-

gunda och Hagunda häraders sparbanker utöfvat sin verksamhet jemväl under denna periods samtliga år, hvaremot Tierps sockens sparbank med år 1869 upphört. Under perioden har en ny sparbank tillkommit inom Trögds härad, hvilken börjat sin verksamhet med året 1866 och hållits öppen första helgfria Lördag i hvarje månad. Under året 1866 har uti denna sparbank af de insatta medlen eller omkring 5,300 r:dr endast 11 r:dr blifvit åter uttagna. År 1867 hade de insatta medlen ökats till 9,000 r:dr och utgjorde då bankens grundfond 560 r:dr. År 1868 uppgingo insättningarna till 14,486 r:dr och uppgifves, att oaktadt de serdeles ogynnsamma ekonomiska förhållanden, som då inom orten varit rådande, för hvarje månad under året blifvit insatta öfverhufvud 275 r:dr mera än som uttagits. Om denna sparbanks verksamhet under år 1869 saknar länsstyrelsen upplysning, men för år 1870 förmäles att sparbanken vunnit befolkningens inom orten förtroende i så hög grad, att under samma år de deruti insatta medlen uppgått till 31,600 r:dr.

I afseende å omfånget för öfriga inom länet vid 1870 års slut befintliga sparbankers verksamhet, tider då bankerna hållits tillgängliga för insättningar samt den ränta, som godtgjorts insättarne, åberopar länsstyrelsen hvad derom uti senaste femårsberättelse och den af Statistiska Central-Byrån meddelade särskilda redogörelse för sparbankerna inom riket finnes ömförmäldt.

För sparbankernas verksamhet i öfrigt finnes närmare Tab. No 13. redogörelse lemnad i Tab. No 13, såvidt upplysningar härutinnan kommit länsstyrelsen till handa, och anmärkes här endast, att af sparbanksdelegarne tillhörde vid 1870 års slut Uppsala sparbank 8,085 med en inestående behållning af 1,642,908 r:dr, Enköpings sparbank 866 med en inestående behållning af 174,903 r:dr samt Lagunda och Hagunda häraders sparbank 438 med en inestående behållning af 63,172 r:dr; att hela

Tab. Litt. Å.

Bankrörelsen i Uppsala under perioden.

Bankernas namn och året.	Diskontrörelsen.		Kreditivrörelsen.		Depositionsräkning.		Upp- och afskrifningsräkningen.		Sammanlagda omsättningsbeloppen.
	Utlånta.	Inbetalda.	Uttagna.	Insatta.	Insatta.	Uttagna.	Insatta.	Uttagna.	
År 1866: Upplands Ensk. Bank...	1,658,417,17	1,554,436,71	2,547,359,00	2,425,634,00	610,388	341,653	1,510,943,85	1,509,764,26	12,158,545,99
Mäl. Prov. Ensk. Bank	1,651,000,00	1,711,900,00	4,054,500,00	4,147,200,00	485,800	598,100	1,294,697,42	1,357,473,92	16,300,671,34
Summa	3,309,417,17	3,266,336,71	6,601,859,00	6,572,834,00	1,096,188	939,753	2,805,641,27	2,867,238,18	27,459,217,33
År 1867: Upplands Ensk. Bank...	1,961,174,18	1,923,304,92	2,817,370,00	2,851,740,00	474,495	494,095	1,875,655,16	1,816,873,35	14,214,707,61
Mäl. Prov. Ensk. Bank	1,564,800,00	1,526,000,00	3,565,790,00	3,639,940,00	380,800	376,200	1,311,136,73	1,208,721,73	13,573,388,46
Summa	3,525,974,18	3,449,304,92	6,383,160,00	6,491,680,00	855,295	870,295	3,186,791,89	3,025,595,08	27,788,096,07
År 1868: Upplands Ensk. Bank...	2,512,098,06	2,253,377,85	3,133,673,00	3,042,663,00	789,500	635,355	1,727,409,57	1,739,680,30	15,833,756,78
Mäl. Prov. Ensk. Bank	1,913,200,00	1,788,000,00	3,730,980,00	3,729,420,00	506,900	444,200	1,612,202,73	1,598,755,12	15,323,657,85
Summa	4,425,298,06	4,041,377,85	6,864,653,00	6,772,083,00	1,296,400	1,079,555	3,339,612,30	3,338,435,42	31,157,414,63
År 1869: Upplands Ensk. Bank...	3,365,493,65	3,082,690,89	3,553,502,00	3,505,117,00	1,215,850	749,885	2,032,330,06	1,915,603,69	19,420,972,29
Mäl. Prov. Ensk. Bank	2,100,300,00	2,024,600,00	3,581,280,00	3,567,930,00	340,200	340,200	1,475,933,29	1,555,003,57	14,985,446,86
Summa	5,465,793,65	5,107,290,89	7,134,782,00	7,073,047,00	1,556,050	1,090,085	3,508,263,35	3,470,607,26	34,406,419,15
År 1870: Upplands Ensk. Bank...	4,519,004,77	4,154,563,31	4,794,271,94	4,735,434,48	1,627,305	1,447,295	2,022,953,68	2,039,688,35	25,340,516,53
Mäl. Prov. Ensk. Bank	2,010,150,00	2,008,950,00	3,320,610,00	3,339,190,00	448,600	488,500	1,839,772,03	1,818,341,53	15,274,113,56
Summa	6,529,154,77	6,163,513,31	8,114,881,94	8,074,624,48	2,075,905	1,935,795	3,862,725,71	3,858,029,88	40,614,630,09

antalet sparbanksdelegare, som år 1865 utgjorde 7,324 eller en delegare på omkring 13 af länets innevånare, år 1870 uppgick till 9,389, förutom delegarne i Trögds härads sparbank, om hvilkas antal upplysning saknas, eller en delegare på omkring 10 innevånare; att i sparbankerna inestående behållning, tillhörig delegarne, hvilken behållning år 1865 utgjorde sammanlagdt 1,343,533 r:dr eller i medeltal något öfver 183 r:dr 44 öre för hvarje delegare, år 1870 uppgick, oansedt sparbanken inom Trögds härad, till 1,880,983 eller i medeltal något öfver 200 r:dr för hvarje delegare samt att nyssberörda behållning, fördelad på länets hela befolkning, uppgick år 1865 till något öfver 13 r:dr 88 öre, men år 1870 till något öfver 18 r:dr 71 öre för en hvar af länets innevånare.

Enligt den af Kongl. Statistiska Central-Byrån senast meddelade redogörelse, utgjorde vid 1869 års slut sparbanksdelegarne inom riket i medeltal 1 på hvar 13:de innevånare och af inestående behållningen i rikets sparbanker föllo 152 r:dr 26 öre på hvar delegare. Uppsala län befanns 1869 bland de 9 län i riket, hvilka i fråga om antalet sparbanksdelegare och deras förhållande till folkmängden kunde uppvisa ett tal gynnsammare än medeltalet för riket, och öfvergicks i fråga om medeltalsbeloppet af hvarje delegares inestående behållning endast af trenne län.

Med Lagunda och Hagunda härads sparbank är fortfarande förenad en *pupillkassa* för emottagande af omyndiges medel och utgjorde samma kassas behållning vid 1870 års slut 9,264 r:dr 13 öre. Denna kassa har förut uppgått till vida högre belopp, men sedan sparbankens styrelse medgifvit insättning i sparbanken för samma person af medel till obegränsadt belopp och samma bestämmelser i afseende å ränta och andra villkor såväl för pupillkassa som sparbanken äro gällande, hafva pupillkassans medel blifvit till större delen å sparbanken öfverflyttade. De uti Uppsala sparbank insatta förmyndaremedel ingå i den allmänna kassan och föras icke uti någon serskild räkning.

Angående *sockenmagasin* inom länet är redogörelse förut i sammanhang med de kommunala finanserna lemnad. Öfvertygelsen om olämpligheten af magasinrörelsens bedrivande och fördelarna af spannmåls förvandling till penningekapital synas inom allt flere kommuner vinna insteg, och sannolikt är den tiden ej långt aflägsen, då dylik förvandling blifvit inom samtliga de socknar, der magasinrörelse ännu pågår, genomförd. På sätt Tab. Litt. U utvisar, har realisation af spannmål till penningar redan till fullo skett i 25 socknar och delvis egt rum i 22 socknar. Uti 28 socknar deremot har sådan förvandling ännu icke företagits. Endast 11 af länets socknar sakna sockenmagasin eller genom realisation af sådant vunnen penningefond.

Lagunda och Hagunda härads *varuanskaffningsbolag*, hvarom uti senaste femårsberättelsen närmare förmäls, har under perioden drifvit sin rörelse och under året 1870 sålt varor till belopp af 17,950 r:dr. Bolagets kapitalfond utgjorde vid 1870 års utgång 5,201 r:dr 72 öre.

Angående *brandstodsbolaget till försäkring af byggnader och lösegendom å landet inom Uppsala län* lemnas upplysning uti följande tabell, som för hvarje år inom femårsperioden redogör för ansvarighetsbelopp, utbetald brandstod och utdebiterad försäkringsafgift. Delegarnes ansvarighetsbelopp har under perioden ökats från 33,632,430 r:dr till 37,942,520 r:dr, och har under samma tid i medeltal för hvarje år å delegarne utdebiterats 14 öre på 100 r:dr af delaktighetsbelopp.

	Ansvarighetsbelopp.			Utbetald brandstod.	Utdebiterad försäkringsafgift.	
	Åbyggnader.	Löseegendom.	Summa.		Öre pr 100 r:dr.	Summa.
År 1866	19,507,430	15,385,110	34,892,540	53,735,79	19	66,295,83
» 1867	20,046,450	15,815,360	35,861,810	19,871,97	8	28,689,45
» 1868	20,593,500	16,123,740	36,717,240	62,969,66	21	77,106,20
» 1869	21,100,860	16,630,390	37,731,250	14,487,76	6	22,638,75
» 1870	21,503,360	16,439,160	37,942,520	53,580,62	16	60,708,03

För Uppsala stad uppgick försäkringssumman i städernas allmänna brandstods-bolag år 1865 till 7,043,278 r:dr och år 1870 till 8,046,058 r:dr och i städernas bolag till försäkring af lösegendom den 1 Oktober 1865 till 1,758,920 r:dr, hvilket belopp vid slutet af år 1870 nedgått till 586,140 r:dr. Försäkringsvärdet i städernas allmänna brandstods-bolag för fastigheter i Enköping utgjorde den 31 December 1869 884,595 r:dr.

Hos Uppsala agentur för försäkringsbolaget Skandia fanns vid 1865 års slut försäkrad fast och lös egendom till ett belopp af 3,089,200 r:dr, hvilken försäkringssumma vid 1870 års slut ökats till 4,636,250 r:dr, deraf 975,100 r:dr för fast och 3,661,150 r:dr för lös egendom. Vid den år 1867 härstädes öppnade agentur för försäkringsbolaget Svea var vid sistlidna års slut försäkring å fast och lös egendom tagen till belopp af 2,483,561 r:dr 50 öre, deraf 503,150 r:dr för fast och 1,980,411 r:dr 50 öre för lös egendom. Af den uti bolagen Skandia och Svea försäkrade fasta egendomen finnes sådan till värde af allenast 52,500 r:dr belägen utom Uppsala, men all öfrig fast egendom liggande i Uppsala stad eller å dess område.

Försäkringssumman för fast och lös egendom inom länet, brandförsäkrad i svenska bolag, utgjorde sålunda vid 1870 års slut 54,579,124 r:dr 50 öre, deraf 31,912,263 r:dr för fast och 22,666,861 r:dr 50 öre för lös egendom, och har därför i brandskadeersättning under femårsperioden uppburits af länets brandstodsbolag 169,558 r:dr 58 öre, af städernas allmänna bolag för försäkring af fast egendom 27,102 r:dr 50 öre och af bolaget Skandia 14,537 r:dr 75 öre eller tillhopa 211,198 r:dr 83 öre. Af bolaget Svea har någon ersättning för brandskada icke utgifvits.

Värdet af den i svenska bolag brandförsäkrade fasta egendom utgjorde sålunda vid 1870 års slut å länets landsbygd 21,555,860 r:dr, under det taxeringsvärdet för hemman och lägenheter uppgått till 52,143,607 r:dr, samt i Uppsala och Enköping 10,356,403 r:dr, under det nämnda år taxeringsvärde å hus och tomter i dessa städer uppgick 13,771,810 r:dr.

Uti det inom Uppsala län år 1849 bildade *bolag till försäkring mot förluster i följd af lungsjukan bland hornboskapen* hafva alltsedan bolagets bildande varit försäkrade 20,987 kreatur till ett sammanlagdt värde af 1,867,080 r:dr; men som länet icke efter bolagets uppkomst varit af ifrågavarande farsot hemsoekt och någon bolagets verksamhet förty icke heller påkallats, torde med afseende å den tid, som numera förflutit sedan bolagsmännen iklädde sig sina förbindelser, dessas civila kraft hafva förfallit och bolaget sålunda böra anses de facto upplöst.

Från *rusthållarnes inom Uppsala och Gefleborgs län repareringskassa*, om ändamålet med hvars bildande länsstyrelsens år 1860 afgifna berättelse närmare förmäler, hafva under fem-

årsperioden för insatte remonter vid lifregementets dragonkår utbetalts ersättningar med följande belopp, nemligen år 1866 för 23 hästar 6,660 r:dr, år 1867 för 22 hästar 6,135 r:dr, år 1868 för 24 hästar 6,690 r:dr, år 1869 för 15 hästar 4,245 r:dr och år 1870 för 28 hästar 7,215 r:dr. Då årliga tillskotten utaf kassans 275 delegare hafva utgjort för hvarje rusthåll år 1866 10 r:dr, år 1867 5 r:dr, år 1868 8 r:dr, år 1869 9 r:dr och år 1870 4 r:dr eller i medeltal för hvarje år 7 r:dr 20 öre. Kassans behållning var vid 1870 års slut 77,105 r:dr 46 öre, deraf såsom stående grundfond 75,825 r:dr samt reserverade för kassan åliggande utbetalningar 1,280 r:dr 46 öre.

Från *Uppsala läns rotehållares enöreskassa*, hvars inkomster utgöras af räntemedel samt den s. k. enöresafgiften af länets rotehållare, hvilken afgift under perioden uppgått till 384 r:dr 52 öre hvarje år, hafva utbetalts under år 1866 legohjelp och bosättningsbidrag till 74 rotehållare, som insatte rekryter vid Upplands regemente, med sammanlagdt 4,810 r:dr, samt pensioner och gratifikation till 53 afskedade soldater och 53 soldatenkor med tillhoppa 1,200 r:dr, under året 1867 legohjelp och bosättningsbidrag till 21 rotehållare med 1,365 r:dr samt pensioner och gratifikation till belopp af 1,200 r:dr, under året 1868 legohjelp och bosättningsbidrag till 4 rotehållare med 260 r:dr samt pensioner och gratifikation till belopp af 1,200 r:dr, under året 1869 legohjelp och bosättningsbidrag till 43 rotehållare med 2,770 r:dr samt pensioner och gratifikation till belopp af 1,200 r:dr samt under året 1870 legohjelp och bosättningsbidrag till 4 rotehållare med 260 r:dr samt pensioner och gratifikation till belopp af 1,200 r:dr; och uppgick vid 1870 års slut kassans behållning till 173,469 r:dr 5 öre, deraf utgjorde enöreskassans medel 95,767 r:dr 79 öre, reservfonden 69,834 r:dr 70 öre och den så kallade klädpenningefonden 7,866 r:dr 56 öre. För enöreskassans och klädpenningefondens förvaltning har Eders Kongl. Maj:t under den 29 September 1870 i nåder utfärdat nytt reglemente.

Offentliga *sjukvårdsanstalter* inom länet äro Uppsala central-hospital för sinnessjuka, det nya akademiska sjukhuset i Uppsala samt Veckholms hospital i Veckholms socken.

Å *Central-hospitalet* hafva vårdats nedannämnda antal sinnessjuka, nemligen:

År 1866	182	personer,	deraf	72	från	Uppsala	län.
» 1867	203	»	»	79	»	»	»
» 1868	192	»	»	74	»	»	»
» 1869	196	»	»	79	»	»	»
» 1870	197	»	»	80	»	»	»

Beträffande central-hospitalets verksamhet i öfrigt afgifves redogörelse uti öfverstyrelsens för hospitalen årliga underdåniga berättelse.

Det nya *akademiska sjukhuset* öppnades för sjukes emottagning den 1 Augusti 1867. Enligt en mellan länet och Kongl. akademien afslutad öfverenskommelse äro länets lasarett och kurhus med sjukhuset förenade, på bland andra följande vilkor: länet tillhandahålles 100 sjuksängar, deraf 25 å kurhusafdelningen, med skyldighet för sjukhuset att i händelse af behof inom det bestämda antalet af 100 sängar hålla till handa ett för vården af de veneriske sjuke behöfligt antal; köpeskillingen för länets lasarettbyggnad med tillhörande tomt samt lasarettinventarier skall efter afdrag af lasarettets skuld öfverlemnas till akademien att räntefritt begagnas mot inteckning i det nya

sjukhuset eller mot annan af lasarettsdirektionen godkänd säkerhet, och får detta kapital ej uppsägas, såvida icke sjukhuset af akademien afyttras eller för andra ändamål disponeras, då kapitalet återbetalas till länets innevånare efter 1830 års myntfot; alla till länets lasarett och kurhus hörande eller framdeles tillfallande donationer skola öfverlemnas till akademien mot inteckning i sjukhuset och slutligen den årliga kurhusafgiften och den af landstinget bestämda legosängsersättning för sjuke, som å å lasarettet vårdas, skola tillfalla akademien.

Kostnaden för detta sjukhus, som för närvarande eger 150 sängar, hvilket antal dock kan med afseende på tillgängligt utrymme ökas ända till 300 sängar och derutöfver, har uppgått till 326,000 r:dr, hvartill kommer kostnaden för sjukhusets icke väggfasta inredning och inventarier, 24,000 r:dr.

För sjuke från länet har legosängs-afgiften under perioden utgjort 33 öre per dygn. Utöfver de bestämda 100 sängarna emottagas jemväl sjuke från länet mot en legosängs-afgift af 75 öre i allmänt rum. Samma legosängs-afgift gäller äfven för betalande sjuke från andra län. Studentkorpsen eger 8 frisängar å enskildt rum mot erläggande af en termins-afgift af hvarje vid universitetet närvarande student. Öfriga platser å de enskilda sjukrummen betalas med 2 r:dr per dygn. På donationer och statsanslag grundade frisängar finnas af trenne slag, nemligen 7 sängar för vårdande af sjuke från andra delar af riket, 7 frisängar för fattige tjenare inom Uppsala och 2 frisängar med företrädesrätt för sjuke från Hacksta och Löts kommuner. Dessutom äro till fattige studenters vård anslagna dels en årlig summa af den s. k. Cassa studiosorum pauperum dels plikterna för uteblifvande från stipendii-upprop.

Å *länets lasarett och kurhus* under åren 1866 och 1867 Tab. Litt. A. samt å Akademiska sjukhuset från den 1 Augusti 1867 hafva patienter för hvarje år uppgått till det antal Tab. Litt. A. angifver.

Influtne legosängs-afgifter hafva uppgått år 1866 till 7,111 r:dr 32 öre, år 1867 till 4,443 r:dr 7 öre, år 1868 till 7,602 r:dr 92 öre, år 1869 till 7,746 r:dr 3 öre och år 1870 till 7,193 r:dr 57 öre. Kurhus-afgiften har under periodens alla år blifvit utdebiterad med det i gällande författningar medgifna högsta belopp eller 25 öre af hvarje betalande och har för hvarje år stigit till de belopp, som vid behandlingen af länets finansiella förhållanden blifvit anmärkta. Lasarettmedlen hafva under år 1866 influtit med 816 r:dr 58 öre, men hafva på grund af nådiga kungörelsen af den 11 Oktober 1866 sedermera icke vidare upptagits.

Veckholms hospital, som egentligen är en fattigvårdsanstalt och innehåller 12 platser för ålderstigna fattiga, har haft dessa platser under perioden ständigt upptagna.

Den i Uppsala stad befintliga privata *vattenkur-anstalt* har anlitats år 1866 af 175, år 1867 af 200, år 1868 af 175, år 1869 af 150 och år 1870 af 141 personer.

Helsobrunnen *Hellby källa* inom Litslena socken har årligen varit besökt af 150 till 200 personer, och har läkarevården derstädes bestridts af provinsialläkaren och stadsläkaren i Enköping.

Inom länet funnos vid periodens slut 4 *provinsialläkare*, af hvilka en var stationerad i Uppsala, en i Enköping, en i Tibble för Bro och Håbo härad samt en i Tierps socken för Tierps, Söderfors, Elfkarleby, Tolfta, Vesslands, Hållnäs, Öster Löfsta, Vendels, Tegelsmora, Films och Dannemora socknar, 2 *stads-*

läkare, 2 grufve-, bruks- och distriktläkare, 3 militärläkare, af hvilka en tillika är stadsläkare i Enköping, samt härförutom medicinska fakultetens i Uppsala 7 professorer och 4 adjunkter. Af *djurläkare* finnas 1 läns-djurläkare, 2 hästläkare vid regementen och kårer samt 2 private djurläkare. *Barnmorskornas* antal är 66, deraf 24 äro berättigade att använda instrument, och äro 14 bosatta i Uppsala och 3 i Enköping. Till Uppsala distrikt höra 40, till Enköpings 20 och till Tibble 6 barnmorskor.

Inom länet finnas 2 *fältskärer* samt 5 *apotek*, 2 i Uppsala, 1 i Enköping, 1 i Tibble och 1 i Tierp jemte filial-apotek vid Vattholma och Leufsta bruk.

Sundhets-nämnderna hafva, isynnerhet den i Uppsala, fortsatt sin gagnande verksamhet under perioden, och torde bland de af nämnda stads Magistrat och Sundhetsnämnd vidtagna åtgärder i sanitärt hänseende böra anmärkas den under såväl denna som nästföregående femårsperiod tillämpade grundsats att, i motsats till hvad förr egt rum, gatorna med sin yta läggas lägre än derinvid liggande gårdars, i enlighet hvarmed ock flere gator sänkts och flere gårdar blifvit höjda. Detta jemte den till en del verkställda och i öfrigt pågående torrläggning af stadens sankta trakter torde i icke ringa mån hafva bidragit till ett förbättradt helsotillstånd inom staden.

Tab. N:o 14. Beträffande slutligen *fattigvården* får länsstyrelsen i främsta rummet hänvisa till de uppgifter, som härom finnas uti Tab. N:o 14 meddelade. Af de uti denna tabell upptagna inkomster och försörjningskostnader hafva in natura dels af samhällsmedlemmarne tillskjutits och dels till de fattige utdelats spannmål och andra varor till följande penningevärden, nemligen: uti tillskott år 1866 12,928 r:dr 94 öre, år 1867 14,357 r:dr 90 öre, år 1868 15,469 r:dr 47 öre, år 1869 17,615 r:dr 5 öre och år 1870 16,559 r:dr 73 öre eller tillhopa under femårsperioden 76,931 r:dr 9 öre, samt uti fattig-understöd år 1866 39,043 r:dr 22 öre, år 1867 45,848 r:dr 93 öre, år 1868 56,776 r:dr 34 öre, år 1869 51,333 r:dr 27 öre och år 1870 47,991 r:dr 50 öre eller sammanlagdt 240,993 r:dr 26 öre.

Genom att från hvarje socken serskildt infordra dels uppgift å penningevärdet af de inom socknen förekommande samman-skott och fattigunderstöd in natura och dels upplysning, huruvida samma värde blifvit bland socknens uppgifna öfriga inkomster och utgifter för fattigvården inräknad, har länsstyrelsen sökt att bereda fullständighet och tillförlitlighet åt uppgifterna

uti kolumnerna 24 och 25 af Tab. N:o 14, men då från några af länets socknar, i saknad af deröfver förda räkenskaper, uppgift å det rotvis in natura utgångna underhållet icke kunnat erhållas, torde de angifna summorna kunna antagas något understiga de verkliga beloppen.

Sammanlagda utgifterna för fattigförsörjningen, hvilka i medeltal för år under perioden 1861—1865 beräknades till 77,274 r:dr, då värdet af natura prestationer dock icke var inräknadt, måste för ifrågavarande period antagas hafva, med inräkning af nyssnämnda värde, uppgått i medeltal för år till minst 118,480 r:dr 61 öre, utvisande tillika tabellen, att dessa utgifter för hvarje år stigit till och med året 1868, men under de följande tvenne åren åter något sjunkit.

I afseende å antalet *fattighjon*, hvilka erhållit full försörjning, visar sig jemväl en tillväxt från förra femårsperioden, då under nämnda period samma antal i medeltal för år utgjorde 1,790, men under denna period i sådant medeltal uppgått till 1,829 personer. Antalet af de utaf fattigvården understödde, hvilka ej fått full försörjning, uppgick i medeltal för perioden 1861—1865 till 2,502, men för denna period till endast 2,409 personer. I afseende härå bör dock anmärkas, att tillförlitlig upplysning angående de uti Uppsala stad under åren 1866 och 1867 tillfälligt understödda personer icke kunnat erhållas, enär räkenskaperna icke alltid utvisa antalet af sådane understödstagare utan endast det för månaden åt dem utgifna beloppet, samt de af räkenskapsföraren möjligen å dem upprättade längder icke kunnat efter mannens död anträffas. Härigenom har inträffat, att, då medeltalet af desse understödstagare i Uppsala under förra femårsperioden uppgick till 720 personer om året, utgör årliga medeltalet för denna period endast 427 personer, ett resultat, som sannolikt är lägre än det verkliga förhållandet.

I fråga om det sätt, hvarpå de serskilda fattigvårdssamhällena vid meddelandet af uppgifterna om personalen förfarit, har länsstyrelsen inhemtat, att uti 55 af länets landtkommuner endast de sökande upptagits såsom fattighjon eller af fattigvården understödde, men att uti 28 kommuner jemväl de öfriga medlemmarne af familjen i antalet inräknats. Uti uppgifterna för länets städer äro endast de personer bland antalet upptagna, hvilka framträdtt såsom sökande.

Från Stafby, Skepshammar och Eréntuna socknar har länsstyrelsen på sin förfrågan uti berörda hänseende ej erhållit något svar.

Tab. Litt. Ä.

Patienter å länets lasarett och kurhus samt det Akademiska sjukhuset.

	Å Barnbörds-afdelningen						Å Lasarett-afdelningen						Å Kurhus-afdelningen					
	qvarliggande från föregående år.	inlagne.	utskrifne.	döde.	qvarliggande vid årets slut.	Summa värdade.	qvarliggande från föregående år.	inlagne.	utskrifne.	döde.	qvarliggande vid årets slut.	Summa värdade.	qvarliggande från föregående år.	inlagne.	utskrifne.	döde.	qvarliggande vid årets slut.	Summa värdade.
År 1866	—	—	—	—	—	—	22	306	281	20	27	328	6	99	91	1	13	105
» 1867	—	—	—	—	—	—	70	756	654	81	91	826	13	168	145	2	34	181
» 1868	5	81	84	1	1	86	96	861	787	79	91	957	34	191	184	4	37	225
» 1869	1	80	78	1	2	81	91	816	747	76	84	907	37	151	166	3	19	188
» 1870	2	66	62	3	3	68	91	779	669	109	92	870	19	170	165	2	22	189

Beträffande den uppkastade frågan, huruvida sjukvård eller sjukvårdshjelp, lemnad af fattigvård, blifvit i beräkning medtagen eller ej, såväl i afseende på kostnad som personal, hafva 54 församlingar förklarad, att kostnaden inräknats, men att personerna icke upptagits bland fattighjonerna eller de af fattigvården understödde; 20 fattigvårdssamhällen hafva meddelat, att sjukvård och sjukvårdshjelp blifvit i beräkning medtagna såväl i afseende på kostnaden som personalen, och 11 landtkommuner hafva upplyst, att hvarken kostnad eller personal uti dylika fall i deras uppgifter inräknats. Uti uppgifterna från länets städer äro både personal och kostnad för sådan fattighjelp inräknade. Från Stafby församling saknas uppgift uti ifrågavarande afseende.

Fattighusens antal inom landtkommunerna uppgifves vara 93, rymmande tillsammans 687 fattighjon, hvarförutom inom 5 församlingar skola finnas 26 stugor, rymmande 3 till 4 personer i hvarje. Af fattighusen å landsbygden finnes det största i Bro och Lossa församlingar, gemensamt för båda församlingarna, och inrymmande 40 fattighjon, dernäst 1 fattighus i Rasbo socken rymmande 20 hjon, hvarefter öfriga fattighusen uppgifvits rymma från 4 till 16 hjon. Uti Sparsätra, Tillinge, Vårfrukyrka, Husby Sjutolft, Torsvi, Giresta, Biskopskulla, Långtora, Tibble, Gryta, Ekeby, Alunda, Morkarla, Stafby, Skepthammars, Tierps, Söderfors, Vesslands och Elfkarleby socknar finnas icke fattighus. I Kungs-Husby socken är väl ej heller sådant inrättadt, men eger församlingen rätt till 4 platser å Veckholms hospital för sina fattiga.

Tab. Litt. Ö. Angående fattighjonens *ålder och civilstånd* hafva de uppgifter kunnat erhållas, som finnas sammanställda uti nedanstående Tab. Litt. O. Summorna å denna tabell stämma ej tillsamman vare sig med hvarandra eller med uppgifterna å personalen i Tab. N:o 14, men härleder sig detta, förutom af ovana vid uppgifternas meddelande, deraf, att i några fall upptagits endast de med full försörjning understödde, i andra jemväl öfrige understödstagare. För länets båda städer hafva gemensamma uppgifter uti ifrågavarande hänseende endast kunnat erhållas för senaste året af perioden, enär de för Uppsala stads

fattigvård förda anteckningar icke för öfriga åren lemna i ämnet erforderlig upplysning. Någon synnerlig tillit vågar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande dock icke skänka dessa uppgifter, då otvifvelaktigt är, att obligatorisk föreskrift om dylika uppgifters afgifvande erfordras för att uppmärksamhet derå inom fattigvårdsstyrelserna allmänt må komma att fästas, samt, i saknad af sådan föreskrift, sannolikt många fattigvårdsstyrelser icke egt tillgång till de för uppgifterna nödiga anteckningar. Det torde dock icke hafva varit utan vikt att fattigvårdsstyrelsernas inom länet uppmärksamhet blifvit riktad på dessa för en fattigvårdsstatistik oundgängliga frågor och det är endast från sådan synpunkt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillåter sig att, oaktadt uppgifternas bristfällighet, meddela desamma.

Under perioden hafva af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande blifvit afgjorda år 1866 36 mål, deruti tvistats mellan serskilda samhällen om skyldighet att försörja ett visst fattighjon, och 7 mål, deruti klagan förts öfver vägran att lemna sökt fattigunderstöd, år 1867 59 mål af det förra och 6 mål af det senare slaget, år 1868 122 mål af det förra och 16 mål af det senare slaget, år 1869 77 mål af det förra och 9 mål af det senare slaget samt år 1870 66 mål af det förra och 15 mål af det senare slaget.

Af understödsföreningar, som kunna till den preventiva fattigvården hänföras, finnas å länets landsbygd ett *barnhem* inom Håtuna socken, der barn intagas emot 50 r:dr om året; *qvinno-* eller *syföreningar* dels inom Håtuna, Tibble, Uppsala-Näs, Gamla Uppsala, Erentuna och Björklinge församlingar för fattiga barns beklädnad och befrämjande af såväl deras undervisning i handslöjder som deras skolgång, och dels inom Kalmar socken för beredande af arbetsförtjenst åt fattiga kvinnor, samt *kassor och fonder för skolbarns beklädnad* till belopp vid 1870 års slut inom Giresta socken af 1,779 r:dr 92 öre, inom Vestra Ryd och Näs af 241 r:dr 38 öre och inom Nysätra af 681 r:dr 3 öre. Inom Morkarla finnes en donation å 500 r:dr och inom Löfsta en å 8,500 r:dr, hvaraf afkastningen användes till understöd åt medellöse.

Tab. Litt. Ö.

Fattighjonens ålder och civilstånd.

	Å l d e r.					C i v i l s t å n d.									
	Under 15 år.	Mellan 15 och 30 år.	Mellan 30 och 60 år.	Öfver 60 år.	Summa.	Föräldralösa äkta barn.	Moderlösa oäkta barn.	Ogifte vuxne män.	Ogifte vuxne kvinnor.	Enkor o. enklingar utan barn.	Gifta par.	Enkor o. enklingar med barn.	Ogifte kvinnor med barn under 15 år.	Summa.	
<i>Å landsbygden.</i>															
År 1866.....	708	107	819	1,054	2,688	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» 1867.....	779	116	863	1,114	2,872	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» 1868.....	925	136	927	1,155	3,143	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» 1869.....	1,004	135	936	1,144	3,219	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» 1870.....	946	137	885	1,178	3,146	120	81	204	424	916	253	248	144	2,643	
<i>I städerna.</i>															
År 1870.....	118	27	424	166	735	54	22	21	45	201	189	157	33	911	
<i>I hela länet.</i>															
År 1870.....	1,064	164	1,309	1,344	3,881	174	103	225	469	1,117	442	405	177	3,554	

Vid länets jernbruk i allmänhet besörjes af bruksegarne *serskild fattigvård* för den vid bruken mantalsskrifna befolkningen, hvilken fattigförsörjning kräfver icke obetydliga kostnader, men är Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke i tillfälle att nu uppgifva beloppen af dessa kostnader.

Arbets- och försörjnings-inrättningens i Uppsala byggnader bestå af ett tvåvåningshus af tegel, 140 fot långt, ett mindre boningshus af trä samt bodar och källare.

Boningshusen innehålla 36 rum, indelade till kyrkosal, 3 kök, 1 skafferi, 2 arbetsrum, 1 tvättstuga, 1 förvaringsrum samt 26 boningsrum, uti hvilka finnas platser för 110 fattighjon samt dessutom rum för föreståndaren, en vaktmästare och en kokerska. Dessutom har ett mindre hus i staden om 8 rum och kök varit begagnadt till *barnhus*, men detta är nu upplöst och alla barnen äro sedan periodens sista år utackorderade i familjer, företrädesvis å landet.

För en genom frivilliga gåfvor vid bröllop och andra samqväm samt sammanskott bland Uppsala stads borgerskap insamlad fond har här i staden bildats *Borgerskapets Gubb- och Enkehus*, hvars behållning vid 1870 års slut utgjorde i reverser och reda penningar 67,741 r:dr 27 öre och i fast egendom 34,000 r:dr tillhopa 101,741 r:dr 27 öre r:mt. Uti denna inrättning försörjas 6 män och 18 qvinnor. Af nämnda fond hafva jemväl 200 tunnor spanmål blifvit afsatta för utlåning under benämning *Borgerskapets enskilda fattigmagasinet*, af hvars ränte-afkastning till fattige, som af Magistraten och Borgerskapets Äldste blifvit utsedde, utdelats under perioden i medeltal årligen 207 kub.fot spanmål. Från *Borgerskapets afkomstmagasinet* hafva utgått dels under åren 1866, 1867 och 1868 till fattige borgare, deras enkor och barn i medeltal årligen 414 kub.fot spanmål och dels, efter det denna utdelning tillika med sjelfva magasinet

Landskansliet i Uppsala den 14 December 1871.

upphört, genom anslag af stadsfullmäktige under åren 1869 och 1870 1,000 r:dr årligen till fattige stadsinnevånare i allmänhet. Härförutom hafva stadsfullmäktige af den till stadskassan öfverlemnade behållningen af bränvins-utskänkingsrörelsen i staden årligen under perioden till fördelning bland fattige stadsinnevånare anslagit 2,000 r:dr.

Såsom välgörenhets- och uppfostrings-anstalt förtjenar omnämnas det här i staden år 1862 genom frivilliga sammanskott bildade *Enskilda Barnhem*, hvilket till vård och uppfostran samt undervisning upptagit fattiga flickor mellan 4 och 15 år till antal af år 1866 34, år 1867 38, år 1868 44, år 1869 43 och år 1870 40 mot afgift af 80 till 100 r:dr för hvarje barn. Vid 1870 års slut uppgingo Barnhemmets tillgångar till 33,532 r:dr 43 öre, deraf 29,000 r:dr i fastighetsvärde, och utgjorde skulderna 20,701 r:dr 83 öre, deraf 18,135 r:dr 42 öre voro i Barnhemmets fastighet intecknade. Behållningen var sålunda 12,830 r:dr 60 öre r:mt.

Uppsala stads *fruntimmersförening*, som under perioden fortsatt sin välsignelserika verksamhet, egde vid 1870 års slut en behållning af 5,938 r:dr 33 öre och hade under samma år för sitt ändamål, eller befordrandet af en förbättrad barnavård samt beredandet af arbetsförtjenst och understöd åt mödrar inom de fattigare klasserna, användt 2,099 r:dr 36 öre.

Af öfriga enskilda välgörenhetsstiftelser inom denna stad hafva *inrättningen för pauvres honteux* årligen i medeltal till fattige utdelat 2,607 r:dr 50 öre, samt ett under signaturen *T. B.* bildadt sällskap likaledes årligen till beklädnad af fattiga skolbarn i medeltal 496 r:dr 70 öre.

Uti Enköping har den i senaste femårsberättelsen omförmälda *fruntimmersföreningen* under perioden fortfarande verkat för sitt med fruntimmersföreningens i Uppsala likartade syfte.

A. HAMILTON.

Joh. Kjellin.

A. H. Bagge.

Tab. N:o 1.
FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	Den 31 December enligt husförhållningarna.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.							Enligt årets mönsterrollor approberade beväringsskyldiga.
				Hela folkmängden af			Deraf fria från mantalspenningar.			Utskrifningsmanskap.	
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å landsbygden.											
År 1866	41,011	44,376	85,387	40,979	44,571	85,550	18,570	21,672	40,242	3,004	414
» 1867	41,352	44,514	85,866	41,262	44,661	85,923	18,808	21,855	40,663	2,939	357
» 1868	41,432	44,536	85,968	41,460	44,682	86,142	18,979	21,923	40,902	2,872	426
» 1869	41,729	44,738	86,467	41,848	45,037	86,885	19,149	22,064	41,213	2,905	512
» 1870	42,023	45,178	87,201	42,297	45,670	87,967	19,660	22,525	42,185	3,027	466
I städerna.											
Uppsala År 1866	4,742	6,026	10,768	4,354	5,543	9,897	1,679	1,787	3,466	468	57
» 1867	4,819	6,211	11,030	4,526	5,764	10,290	1,778	1,939	3,717	445	32
» 1868	4,862	6,294	11,156	4,509	5,920	10,429	1,855	2,056	3,911	386	41
» 1869	4,924	6,415	11,339	4,523	6,006	10,529	1,904	2,102	4,006	374	49
» 1870	4,961	6,472	11,433	4,593	6,144	10,737	1,907	2,140	4,047	353	43
Enköping » 1866	793	941	1,734	745	907	1,652	279	324	603	62	4
» 1867	805	950	1,755	797	953	1,750	315	355	670	54	5
» 1868	802	953	1,755	816	975	1,791	327	351	678	59	2
» 1869	811	981	1,792	812	968	1,780	317	341	658	47	6
» 1870	848	1,037	1,885	846	1,017	1,863	330	378	708	52	4
Summa för länets städer år 1870	5,809	7,509	13,318	5,439	7,161	12,600	2,237	2,518	4,755	405	47
I hela länet.											
År 1866	46,546	51,343	97,889	46,078	51,021	97,099	20,528	23,783	44,311	3,534	475
» 1867	46,976	51,675	98,651	46,585	51,378	97,963	20,901	24,149	45,050	3,438	394
» 1868	47,096	51,783	98,879	46,785	51,577	98,362	21,161	24,330	45,491	3,317	469
» 1869	47,464	52,134	99,598	47,183	52,011	99,194	21,370	24,507	45,877	3,326	567
» 1870	47,832	52,687	100,519	47,736	52,831	100,567	21,897	25,043	46,940	3,432	513

Anm. Förutom de i kol. 12 upptagna antal beväringsskyldiga ynglingar hafva till beväringstjänst approberats år 1866: 88, år 1867: 125, år 1868: 114, år 1869: 139 och år 1870: 76 studerande vid Uppsala akademi.

Tab. N:o 2.
JORDBRUK.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
	Hvete,		Råg,		Korn.	Hafre.	Bland- säd.	Ärter.	Bö- nor.	Vicker.	Potatis.	Andra rotfrukter.				Lin och hampa.		Gräs och andra foderväxter till		Andra växt- slag.
	höst-	vår-	höst-	vår-								Rofvor.	Kål- röt- ter.	Mo- röt- ter.	Hvit- betor.	Frö.	Spå- nads- ämne.	grön- foder.	hö.	
Å landsbygden.																				
Egovid, i medeltal för åren 1866—1870, an- vänd till odling af..... qv.-ref			Höstsäd. 233,971			Vårsäd. 253,592			Baljväxter. 24,776		39,065		4,039			Spånads- växter. 2,202		14,415	193,526	287
Utsädesbelopp, i medeltal för åren 1866— 1870, af..... kub.-fot	30,443	83	181,427	3,6	147,159	88,145	40,962	17,072	1,049	7,204	230,765	—	—	—	—	1,370	—	—	—	—
Skördebelopp, i medeltal för åren 1866— 1870 (utan utsädes afdrag), af..... »	180,223	475	1,068,438	50	996,838	482,389	245,125	77,515	3,623	29,967	1,273,070	130,242	6,232	3,228	462	1,421	1,034	C e n t n e r. 23,671	864,142	—
I städerna.																				
Egovid, i medeltal för åren 1866—1870, använd till odling af..... qv.-ref			Höstsäd. 3,788			Vårsäd. 3,908			Baljväxter. 1,786		549		605					271	2,821	—
Utsädesbelopp, i medeltal för åren 1866— 1870, af..... kub.-fot	395	—	2,913	—	1,838	1,088	1,385	448	—	1,449	4,127	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skördebelopp, i medeltal för åren 1866— 1870 (utan utsädes afdrag), af..... »	2,224	—	18,383	—	14,694	6,627	9,323	2,547	—	7,501	22,536	1,360	295	300	—	—	—	820	16,503	—
I hela länet.																				
Egovid, i medeltal för åren 1866—1870, använd till odling af..... qv.-ref			Höstsäd. 237,759			Vårsäd. 257,500			Baljväxter. 26,512		39,614		4,644			Spånads- växter. 2,202		14,686	196,347	287
Utsädesbelopp, i medeltal för åren 1866— 1870, af..... kub.-fot	30,838	83	184,340	3,6	148,997	89,233	42,347	17,520	1,049	8,653	234,892	—	—	—	—	1,370	—	—	—	—
Skördebelopp, i medeltal för åren 1866— 1870 (utan utsädes afdrag), af..... »	182,447	475	1,086,821	50	1,011,532	489,016	254,448	80,062	3,623	37,468	1,295,606	131,602	6,527	3,528	462	1,421	1,034	C e n t n e r. 29,491	880,645	—

Tab. N:o 3.

BOSKAPSSKÖTSEL.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	A n t a l u n d e r h å l l n a								
	Hästar		Orar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt under 2 år.	Får.	Getter.	Svin.
	öfver 3 år.	under 3 år.							
Å landsbygden.									
I medeltal för åren 1866—1870.....	17,930	1,467	6,437	1,305	34,221	10,697	41,467	65	12,690
I städerna.									
I medeltal för åren 1866—1870.....	466	6	27	6	449	18	37	4	412
Summa i hela länet	18,396	1,473	6,464	1,311	34,670	10,715	41,504	69	13,102

Tab. N:o 4.

SKOGSHUSHÅLLNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Serskilda slag af skogar m. m.	Areal vid periodens slut.	Till ordnad skogshushåll- ning indelade.	Afverkningsbelopp		
	Qvadratref.		År.	utfördt i	
				kvantitet. kubikfot.	penningvärde. R.dr R.mt.
1) Kongl. Maj:t och Kronan omedelbart tillhörige och under Dess disposition stående:					
Kronoparker och skogar	26,467	26,467	1866	97,400	5,836
			1867	116,000	4,800
			1868	163,500	5,667
			1869	102,745	3,790
			1870	107,900	4,594
Kungsgårdars, kungsladugårdars samt andra Kronans hemmans och lägenheter	30,110	6,892			
2) Boställens	124,292				
Läroverks och fromma stiftelsers.....	110,465	75,383	1866	180,000	5,000
			1867	180,000	5,000
			1868	180,000	5,000
			1869	180,000	5,000
			1870	180,000	5,000
			1866	395,000	15,144
			1867	453,600	18,209
3) Häradsallmänningar	189,560	189,560	1868	713,300	28,861
			1869	549,452	21,090
			1870	502,476	18,612
4) Enskilda skogar	2,751,875	311,500			

Anm. Skogar tillhörande kyrkor finnas icke inom länet. Af den för läroverk och fromma stiftelser upptagna skogsareal tillhöra Uppsala Akademi 69,440 qvadratref, Uppsala Centralhospital 4,496 qvadratref och Prins Gustafs folkskola i Uppsala 2,906 qvadratref samt, återstoden, 33,623 qvadratref, andra allmänna inrättningar. Afverkningsens kvantitet och penningvärde hafva beräknats i runda tal efter de upplysningar, som varit att tillgå.

Tab. N:o 5.

DÖDADE ROFDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
År.	Vargar.	Lodjur.	Räfvar.	Örnar och Ufvar.	Hökar.	Belopp af utbetald belöning. R:dr R:mt.
1866	—	6	415	34	617	2,731
1867	6	1	545	36	634	3,186
1868	3	1	387	40	591	2,563
1869	3	3	405	18	335	1,818
1870	2	3	150	10	100	125
Summa	14	14	1,902	138	2,277	10,423

Tab. N:o 6.

AF ROFDJUR DÖDADE HUSDJUR.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
År.	Hästar.	Nöt- kreatur.	Får.	Svin.	Fjäderfä.	Skadan be- räknad i pen- ningvärde. R:dr R:mt.
1866	—	7	20	2	1,263	1,782
1867	2	4	43	2	1,373	1,966
1868	—	2	24	—	1,481	1,885
1869	—	5	41	3	1,558	2,212
1870	—	6	40	4	1,676	2,273
Summa	2	24	168	11	7,351	10,118

Tab. No 7 a.

GRUFVOR, BERGVERK OCH BRUK, SAMT FABRIKER OCH MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.																	
																						Antal Fabrik-ker.		Drifkraft, be-stående af		Antal be-egnade maskiner och redskap.	Egare eller innehaf-vare.		Arbeta-re						Summa.	Serskilda slag af till-verkning.	Tillverk-nings-värde.	Egarens eller innehafvarens bevilning i och för rörelsen.
																						i gång.	Under året.	kreatur.	ånga eller varmluft.		Ensam egare eller in-nehaf-vare.	Bolag.	öfver 18 år.		vid fa-briken man-tals-skrifne.		vid fa-briken ej man-tals-skrifne.					
																										m.			q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	R.dr
Å landsbygden.																																						
Benstamp	1	—	—	1	—	6	1	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	1,102 centner benmjöl.....	7,714,00	2,50																
Bryggeri för öl.....	1	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	3	38,482 kannor öl, 36,640 kr dricka och 377 kr jäst	12,010,00	30,00																
Bränvinsbrännerin	6	2	—	8	36	—	4	4	—	4	3	—	—	41	—	—	—	—	44	585,961,5 kannor af 50 % alkohol	703,153,80	121,40																
Färgerin	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	omkring 4,000 fot tyg och 500 R ullgarn	700,00	—																
Gjuterin	1	—	—	1	—	4	1	1	—	—	—	1	3	—	—	—	2	—	6	166 centner gjutgods	1,631,00	2,50																
Garfverin	7	—	—	—	—	—	24	7	—	—	7	6	—	—	—	—	1	—	14	6,100 stycken hudar och skinn samt 1,000 R hudar	9,133,00	33,00																
Grufvor	30	732	1	4	103	—	6	2	—	6	2	313	19	13	10	49	29	435	745,594 centner malm.....	283,791,00	592,22																	
Jernbruk: Ankarsmedja	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(Ankarsmede till värde af...)	4,303,00	43,03																
Masugnar	7	1	—	7	1	16	4	4	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	262,794 centner tackjern ..	767,640,00	934,00																
Spikhammare	2	—	—	2	—	—	—	2	—	—	45	346	—	—	—	—	37	—	428	136,372 centner stångjern	1,305,395,68	3,616,81																
Stålugnar	2	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,198 centner stål	32,970,00	70,10																
Stångjernsverk	9	—	—	7	2	88	20	6	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,731 ctnr manufakturjern	7,100,00	6,00																
Kalkugnar	8	—	—	5	—	—	—	5	—	2	11	12	—	—	—	—	—	—	23	22,991 kubikfot kalk	5,989,46	15,22																
Ler- och stengodsfabrik	2	—	—	—	—	—	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	38 kakelugnar, 19 skoockar stenkärl o. 600 blomkrukor	1,022,00	—																
Pappersbruk	1	—	—	1	—	8	6	1	—	—	1	6	—	—	4	2	—	—	13	2,551 ris papper, 569 bund-tar papp och 20 lisp. valsull	9,104,00	6,00																
Mjölqvarnar	78	1	—	76	3	—	169	58	1	15	62	64	—	5	—	—	1	132	737,217 kubikfot förmalen spanmål	84,019,00	460,95																	
Såggvarnar	45	—	—	41	4	—	49	29	1	10	24	68	—	455	40	48	—	635	—	—	653,34																	
Tegelbruk	17	10	20	7	—	18	12	16	1	2	15	80	—	26	6	23	—	150	1,513,483 mur- och tak-tegel samt 30,000 rör...	100,580,00	124,67																	
Valk	1	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,275 alnar vadmal och 2,000 stycken skinn.....	613,00	5,00																
Summa	222	21	52	148	28	279	301	143	3	47	176	898	22	544	60	162	30	1,892	—	3,336,869,84	6,716,74																	
I städerna.																																						
Boktryckerin	3	—	—	3	—	—	16	2	—	1	—	21	—	—	—	10	—	31	—	—	6,015,00	70,00																
Bryggerin för öl	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	5	—	—	—	—	35	545,566 kannor öl	127,759,68	182,00																	
Bränvinsbrännerin	2	1	—	3	—	—	—	—	—	3	1	—	—	48	—	—	—	49	374,086 kannor bränvin ...	478,832,08	270,00																	
Färgerin	6	—	—	—	—	2	55	6	—	—	3	13	—	2	—	—	—	18	1,700 stycken siden, 12,120 fot vadmal och 13,350 R garn	17,305,00	72,00																	
Garfverin och sämsmakerin	10	—	2	—	—	—	292	10	—	—	7	21	—	11	—	—	—	39	154,800 R smorläder, 14,000 R sulläder och 178,800 R skinn och hudar	128,690,00	188,00																	
Kakelfabriker	2	—	—	1	8	—	21	2	—	—	2	8	—	7	—	4	—	21	600 hvitglacerade kakel-ugnar	19,600,00	25,00																	
Kemisk fabrik för tillverkning af aseptin	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	3	—	—	19,509,00	7,00																
Mjölqvarnar	2	—	—	1	1	40	—	—	—	2	1	—	—	21	—	—	—	22	omkring 90,000 tunnor för-malen spanmål	57,977,84	80,00																	
Snickerifabrik	1	—	—	1	—	10	8	1	—	—	1	—	—	15	—	—	—	16	—	25,000,00	—																	
Strumpfabrik	1	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	500 par strumpor	250,00	—																	
Tegelbruk	1	4	1	—	—	—	—	5	—	—	1	2	2	12	3	3	—	23	320,000 stycken tegel	10,472,11	10,00																	
Summa	38	5	3	2	9	60	394	27	—	7	17	96	7	116	6	17	—	259	—	891,410,71	904,00																	

Tab. No 7 b.

HANDTVERKARE OCH IDKARE AF ÄNNAN NÄRING ÅR 1870.

1. Serskilda slag af handtverkare.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.		9.
	Handtverkare.				Arbetare.		Bevilling i och för rörelsen.		
	Män.	Qvinnor.	Deraf utan burskap eller utan biträde af annan än hustru eller barn.		Män.	Qvinnor.	R:dr	R:mt.	Deraf för dem, som icke ega burskap eller gjort anmälan.
Män.			Qvinnor.	R:dr					R:mt.
Å landsbygden.									
Bagare	3	—	1	—	2	—	1,00	—	—
Bokbindare	2	—	2	—	—	—	—	—	—
Borstbindare	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Färgare	1	—	—	—	1	—	1,00	—	—
Guldsmed	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Hjultmakare	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Hofslagare	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Kakelugnsmakare	2	—	2	—	—	—	—	—	—
Kopparslagare	3	—	2	—	1	—	2,00	—	—
Murare	6	—	6	—	—	—	—	—	—
Målare	8	—	6	—	2	—	3,00	1,00	—
Plåtslagare	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Repslagare	1	—	1	—	—	—	—	—	—
Sadelmakare	19	—	17	—	2	—	—	—	—
Skomakare	190	—	128	—	77	—	47,50	7,50	—
Skräddare	178	—	134	—	45	—	27,50	5,00	—
Smeder	50	—	40	—	14	—	13,50	5,50	—
Snickare	50	—	39	—	9	—	13,00	3,00	—
Svarfvare	2	—	2	—	—	—	—	—	—
Tröskverksbyggare	1	—	1	—	—	—	1,00	1,00	—
Urmakare	3	—	2	—	—	—	—	—	—
Vagnmakare	6	—	5	—	—	—	1,00	1,00	—
Summa	530	—	393	—	153	—	110,50	24,00	—
I städerna.									
Bagare	14	7	4	6	38	6	133,00	5,00	—
Bleckslagare	7	1	2	—	5	—	23,50	2,50	—
Bokbindare	11	—	3	—	20	1	60,00	3,00	—
Bundtmakare	2	—	—	—	3	1	12,00	—	—
Gelbgjutare	3	—	—	—	2	—	6,50	—	—
Glasmästare	9	—	4	—	4	—	23,00	4,00	—
Guldsmeder	5	—	—	—	10	1	65,00	—	—
Gör'elmakare	2	—	—	—	1	—	8,50	—	—
Hattmakare	3	—	—	—	5	1	17,00	—	—
Hyrkuskar	2	—	—	—	9	—	25,00	—	—
Instrumentmakare	3	—	—	—	3	—	12,50	—	—
Kakelugnsmakare	11	—	6	—	4	—	46,50	5,00	—
Kam-makare	1	—	—	—	—	—	1,00	—	—
Klensmeder	16	1	4	—	25	—	73,10	4,00	—
Kopparslagare	10	—	4	—	8	—	34,00	4,00	—
Korgmakare	2	—	—	—	—	—	1,00	—	—
Murare	24	—	15	—	—	—	67,00	20,00	—
Målare	22	—	8	—	22	—	17,00	11,00	—
Perukmakare	2	—	—	—	—	—	3,00	—	—
Pistolsmed	1	—	1	—	—	—	1,00	1,00	—
Plåtslagare	3	—	—	—	—	—	9,00	—	—
Pumpmakare	1	—	—	—	—	—	3,00	—	—
Repslagare	1	—	—	—	2	—	4,00	—	—
Sadelmakare	17	—	9	—	7	—	56,00	8,00	—
Sejlare	1	—	—	—	1	—	1,00	—	—
Skeppare	1	—	—	—	—	—	10,00	—	—
Skomakare	75	—	45	—	42	—	152,70	44,00	—
Skorstensfejare	3	—	—	—	7	—	31,00	—	—
Skräddare	54	—	33	—	50	2	181,00	34,00	—
Slagtare	18	—	7	—	15	—	110,00	6,00	—
Snickare	37	—	18	—	35	—	125,00	18,00	—
Sockerbagare	4	—	—	—	4	1	66,00	—	—
Spegelfabrikör	1	—	—	—	4	—	9,00	—	—
Stenbyggare	4	—	4	—	—	—	6,00	6,00	—
Svarfvare	8	—	1	—	6	—	13,50	1,00	—
Tapetserare	5	—	2	—	3	—	16,00	2,00	—
Tennjutare	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Tunnbindare	4	—	—	—	3	—	13,10	—	—
Urmakare	10	—	1	—	13	—	80,00	1,00	—
Vagnmakare	4	—	1	—	2	—	8,00	1,00	—
Summa	402	9	172	6	353	13	1,523,90	180,50	—

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Serskilda slag af vägar.	Längd i mil				Kostnad i R:dr R:mt för de under perioden				Gästgifveriens antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af inderade med skjutsstationer försedda vägar	af fulländade och afsynade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägar	fulländade nya vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			År.	till kungs- och krono-skjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.		under perioden.									
Allmänna landsvägar	40,70	40,70	0,05	—	—	4,280,64	—	—	23	1866	818	14,020
Häradsvägar	81,53	37,49	0,66	0,16	1,500	—	300	800	3	1867	168	13,959
Socknevägar	38,45	—	—	1,02	—	379,13	—	—	—	1868	168	10,328
I städer	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1869	407	9,963
										1870	473	10,680
Summa	160,68	78,19	0,71	1,18	1,500	4,659,77	300	800	28	—	2,034	58,950
Gästgifverin med skjutsentreprenad									27			60,984

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till inrikes sjöfart.						
	Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.	
	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Hästkrafter.	Skeppare.	Sjöfolk.
Landsbygden	20	387,20	5	—	63	25	40
Städerna: Uppsala	—	—	2	19	60	2	16
Enköping	4	51	1	7	25	5	9
Summa för städerna	4	51	3	26	85	7	25
Summa för hela länet	24	438,20	8	26	148	32	65

Tab. N:o 9 b.

HANDLANDE OCH DERAS BETJENING, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Handlande.		Betjening.		Bevilling i och för rörelsen. R:dr R:mt.
	Män.	Qvinnor.	Män.	Qvinnor.	
Inländske handlande, som idka gross- eller kommissionshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe:					
Å landsbygden	190	14	22	1	388,00
I städerna: Uppsala	108	45	141	43	2,083,50
Enköping	14	9	18	—	311,00
Summa för städerna	122	54	159	43	2,394,50
Summa för hela länet	312	68	181	44	2,782,50

Tab. N:o 10 a.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER M. M. Å LANDSBYGDEN, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur, vid femårsperiodens slut.	H e m m a n .			A n t a l				Taxeringsvärde sista året. R.dr R:mt.
	Mantal		Bruk- nings- delar.	jordtorp.	ryttare- soldat- och båtsmans- torp.	back- stugor.	andra lägen- heter.	
	oför- medlade.	nuvarande.						
A) Krono-egendomar.								
1) Under allmän disposition.								
a) Kungs- och Kungsladugårdar	18,375	18,125	6	—	—	—	—	310,000
b) Säterin	32,350	29,625	20	23	—	13	3	377,600
c) Hemman	164,397	137,552	188	18	30	46	—	1,425,400
d) Boställen	292,583	236,052	287	21	—	36	28	3,286,900
e) Jordlägenheter	—	—	—	197	15	42	104	415,800
f) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	3	80,000
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	12	129,500
Summa	507,705	421,354	—	—	—	—	—	6,025,200
2) Under enskild disposition.								
a) Säterin	8,500	8	11	9	11	5	—	32,800
b) Hemman	59,843	53,844	95	—	—	—	—	639,300
c) Jordlägenheter	—	—	—	119	—	5	483	299,340
d) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	2	500
e) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	33	262,700
Summa	68,343	61,844	—	—	—	—	—	1,234,640
B) Skatte-egendomar.								
a) Boställen	1	0,500	1	—	—	—	2	9,500
b) Säterin	131,437	114,812	93	139	37	36	4	2,031,700
c) Hemman	1,662,367	1,406,521	3,133	647	433	613	29	16,533,800
d) Jordlägenheter	—	—	—	—	114	—	362	343,670
e) Fiskerin	—	—	—	—	—	20	—	—
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	17	123	901,000
Summa	1,794,804	1,521,833	—	—	—	—	—	19,819,670
C) Frälse-egendomar.								
a) Boställen	2,500	1,500	2	—	—	—	—	26,500
b) Säterin och ladugårdar	308,413	284,812	208	335	—	62	3	6,391,200
c) Rå och rörshemman	57,666	45,166	62	2	—	—	—	740,200
d) Hemman	1,537,246	1,223,978	2,144	170	258	315	31	15,864,600
e) Jordlägenheter	—	—	—	666	198	92	467	277,000
f) Fiskerin	—	—	—	—	—	51	2	4,600
g) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	15	125	1,759,997
Summa	1,905,825	1,555,456	—	—	—	—	—	25,064,097
Summa för hela landsbygden	4,276,677	3,560,487	6,250	2,346	1,146	1,368	1,816	52,143,607

Tab. N:o 10 b.

JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
År.	Tomter.		Antal ny-bygda bopningshus.	Jordar och lägenheter.						Taxeringsvärde i R:dr R:mt.		
	Antal			Åker.	Äng.	Skog.	Betesmark.	Summa jordareal.	Nuvarande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.
	be-bygda.	obe-bygda.										
Uppsala.												
1866.....	529	—	3	12,816,7029	1,056,2825	1,048,7050	818,6850	15,740,3754	40,5	12,163,720	534,550	12,698,270
1867.....	550	—	10	12,816,7029	1,056,2825	1,048,7050	818,6850	15,740,3754	40,5	12,515,120	528,400	13,043,520
1868.....	555	—	11	12,816,7029	1,056,2825	1,048,7050	818,6850	15,740,3754	40,5	12,640,760	525,180	13,165,940
1869.....	560	—	25	12,816,7029	1,056,2825	1,048,7050	818,6850	15,740,3754	40,5	13,173,840	523,760	13,697,600
1870.....	569	—	14	12,816,7029	1,056,2825	1,048,7050	818,6850	15,740,3754	40,5	12,751,310	524,120	13,275,430
Enköping.												
1866.....	193	18	1	3,970	4,214,96	3,752,52	—	11,937,48	16,875	964,800	389,500	1,354,300
1867.....	193	18	—	3,970	4,214,96	3,752,52	—	11,937,48	16,875	977,900	396,000	1,373,900
1868.....	193	18	—	3,970	4,214,96	3,752,52	—	11,937,48	16,875	987,400	393,800	1,381,200
1869.....	193	18	2	3,970	4,214,96	3,752,52	—	11,937,48	16,875	1,004,400	393,500	1,397,900
1870.....	195	16	—	3,970	4,214,96	3,752,52	—	11,937,48	16,875	1,020,500	399,300	1,419,800
Summa för år 1870	764	—	14	16,786,7029	5,271,2425	4,801,2250	818,6850	27,677,8554	57,375	13,771,810	923,420	14,695,230

Anm. Genom jernvägsanläggningen invid Uppsala stad hafva tomterna å nya stadsplanen i stadens östliga del blifvit så styckade, att ny tomtindelning der måste verkställas; och som fråga angående stadsplanens utvidgande såväl åt den nordliga som åt den sydostliga sidan blifvit väckt och ännu är under pröfning, har stadens magistrat förklarar sig under sådana förhållanden icke kunna uppgifva antalet af stadens obebygda tomter.

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN, ÅREN 1866—1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
År.	Sökta skiftens antal.	A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																							
		Antal.	Skiftade mantal.		Qvarboende del-egares					Utflyttade del-egares					Summa skiften.	Skiftade qvadratref.						Utgifter till landtmätare och gode män. R.dr.	Öfriga beräknade utgifter. R.dr.		
			Oförmedlade.	Nuvarande.	skiftesantal.					skiftesantal.						Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.	Impedimenter.	Summa.				
					1.	2.	3.	4.	öfver 4.	Summa.	1.	2.	3.	4.										öfver 4.	Summa.
1866...	16	21	—	59,875	19	35	13	—	—	67	30	31	4	—	—	65	232	19,703	7,621	994	25,358	260	53,936	29,900	56,552
1867...	11	9	—	24,180	9	23	6	—	—	38	8	31	3	—	—	42	152	8,417	5,254	775	16,114	229	30,789	14,077	16,588
1868...	16	16	—	33,680	23	23	18	—	—	64	10	8	13	—	—	31	188	11,152	7,352	1,043	42,241	1,236	63,024	22,584	24,013
1869...	9	16	—	38,125	29	23	15	2	—	69	12	16	8	7	—	43	224	10,503	7,627	956	24,541	438	44,065	20,219	25,962
1870...	12	14	—	26,780	16	13	8	5	4	46	14	16	6	1	2	39	184	9,498	5,506	693	24,920	479	41,096	18,970	22,068
Summa	64	76	—	182,640	96	117	60	7	4	284	74	102	34	8	2	220	980	59,273	33,360	4,461	133,174	2,642	232,910	105,750	145,183

1.	2.					3.		4.		5.		6.		7.		8.	
	Afkortad.										Anordnad eller						
	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.										
Stats-medel.																	
Ordinarie ränta	R:mt	R:dr	4,754,79	3,369,37	3,562,57	—	—	—	—	—	344,165,45	336,100,79					
Kronotonde	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	89,271,42	87,064,89					
Presterskapets löne regleringsmedel	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—	90,68					
Arrendemedel	»	»	380,16	398,48	399,22	377,48	345,00	—	—	—	30,583,14	32,906,73					
Mantalspenningar	»	»	374,80	566,60	644,60	568,40	625,20	—	—	—	15,209,60	15,152,00					
Bötesmedel	»	»	7,901,87	4,646,28	4,559,98	3,087,54	3,728,23	—	—	—	9,336,14	7,702,39					
Rotefrihetsafgift	»	»	—	118,78	—	—	—	—	—	—	1,418,20	1,346,24					
Tillfällig rotevakansafgift	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	101,53	150,11					
Trosspassevolansafgift	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	1,325,25	1,325,25					
Båtsmansvakansafgift	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	825,86	972,43					
Båtsmansbeklädnadsersättning	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	741,18	—					
Indragna fjerdingmanslöner	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	779,49	767,69					
Chartæ-sigillatæ-afgift för testamenten	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	56,98	—					
Dödsfalls-besparingsmedel	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	36,43	300,18					
Skogsrekognitionsafgift	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	20,08	20,08					
Stämpelpappersmedel	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	28,772,96	33,828,13					
Bötesmedel till invalid- eller pensionsfonden för beväringmanskapet	»	»	375,00	537,50	497,50	332,50	640,00	—	—	—	405,00	307,50					
Bränvinstillverkningsafgifter	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	367,313,09	342,596,65					
Kontrollstämpelmedel	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	390,18	403,32					
Försäljningsmedel för stadgar rörande rotehållaren och soldaten	»	»	—	—	—	—	—	—	—	—	11,64	0,50					
Summa			13,786,62	9,637,01	9,663,87	4,365,92	5,338,43				890,763,62	861,035,58					
Riksgälds-medel.																	
Allmän beviljning	R:mt	R:dr	991,07	1,008,19	1,105,59	993,00	1,199,41				78,170,02	78,576,55					
Vapenskatt	»	»	—	184,67	64,25	—	—				—	27,347,36					
Länemedel för odlingsföretag	»	»	—	—	—	—	—				1,962,71	2,879,86					
Afgift för stämpling af tidningar	»	»	—	—	—	—	—				885,60	963,06					
Skatterättsmedel	»	»	—	—	—	—	—				—	4,71					
Lösen för ekskog	»	»	—	—	—	—	—				5,00	—					
Observationsmedel	»	»	—	—	—	—	—				393,29	46,17					
Summa			991,07	1,192,86	1,169,84	993,00	1,199,41				81,416,62	109,817,71					
Diverse Verks medel.																	
Bränvinsutskänknings- och minuteringsafgift	R:mt	R:dr	—	5,750,00	4,600,00	7,886,49	—				38,392,74	46,540,35					
Riddarhusafgift	»	»	—	10,00	25,00	10,00	30,00				486,20	479,50					
Remonteringsmedel	»	»	—	—	—	—	—				1,345,00	2,160,00					
Kurhusmedel	»	»	311,25	470,75	538,50	476,00	521,75				12,805,75	12,766,73					
Folkskolemedel	»	»	375,70	566,60	644,60	568,40	625,20				15,209,20	15,152,00					
Enöreskassans medel	»	»	0,10	0,10	0,10	—	—				384,52	384,52					
Veckholms hospitalsmedel	»	»	—	—	—	—	—				1,225,35	1,200,15					
Uppsala do	»	»	—	—	—	—	—				5,361,68	5,234,16					
Skogsplanteringskassans medel	»	»	—	—	—	—	—				5,362,71	4,031,19					
Djurläkarelön	»	»	—	—	—	—	—				96,22	96,22					
Vadstena krigsmanshus' medel	»	»	—	—	—	—	—				31,32	184,94					
Chefsindelning vid f. d. Adelsfanerementet	»	»	—	—	—	—	—				3,790,06	3,728,58					
Jagtkassans medel	»	»	—	—	—	—	—				22,00	—					
Summa			687,05	6,797,45	5,808,20	8,940,89	1,176,95				84,512,75	91,958,46					
Annorstädes debiterade medel.																	
Stockholms skolstats spanmål	R:mt	R:dr	—	—	—	—	—				563,67	552,06					
Danviks hospitals	»	»	133,24	425,84	—	—	—				6,907,02	7,043,61					
Stora Barnhusets	»	»	—	—	—	—	—				2,219,96	2,125,18					
Brandstodsmedel	»	»	37,54	192,16	15,64	—	—				30,309,66	66,046,78					
Regementsskrifvares uppördsrester	»	»	—	—	—	—	—				12,858,55	7,860,73					
Allmänna beväringsskattens	»	»	—	—	—	—	—				2,600,00	2,600,00					
Summa			170,78	618,00	15,64	—	—				55,458,86	86,228,38					
Summa Summarum			15,635,52	18,245,32	16,657,55	14,299,81	7,714,79				1,112,151,85	1,149,040,13					

N:o 12.

U P P B Ö R D E N.

9.			10.			11.			12.			13.			14.			15.			16.			17.			18.			19.			20.			21.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
inom räkenskapsåret influten.									Resterande vid räkenskapsårets slut.									Summa uppbörd, deri inberäknade restantier från föregående år.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
1868.			1869.			1870.			1866.			1867.			1868.			1869.			1870.			1866.			1867.			1868.			1869.			1870.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
356,473,62	371,958,33	370,819,76	153,89	109,40	212,19	336,81	178,29		349,074,13	339,579,56	360,248,38	372,295,14	370,998,05		89,286,77	87,117,39	95,311,96	100,248,80	100,211,94	100,211,94	30,963,30	33,431,70	39,236,85	31,459,12	37,536,66		15,673,20	15,821,00	15,824,80	15,821,40	16,139,80		19,483,07	14,285,09	15,161,04	13,977,60	13,963,76		1,418,20	1,465,02	1,465,62	995,41	1,059,63		101,52	90,33	101,65	90,33	101,65		1,325,25	1,325,25	1,325,25	1,325,25	1,325,25		1,147,44	717,63	798,00	717,63	798,00		1,906,86						1,906,86						815,86	763,55	504,31				815,86	763,55	504,31				101,52	344,93	524,83				20,08	20,08	20,08	20,08	20,08		29,605,06	30,848,27	23,241,62	470,00	405,00	372,50	742,50	822,50		347,50	227,50	305,00				310,633,05	338,585,45	595,053,90				310,57	299,51	291,78				10,85	0,64	4,63				862,093,95	898,644,43	1,154,580,30	2,973,10	2,732,21	2,743,82	6,769,60	4,169,06		907,523,34	873,404,80	874,501,64	909,779,95	1,164,067,79		78,224,27	78,738,97	79,894,45	285,90	326,71	403,72	859,36	839,91		44,48		1,15		116,11	7,65	7,65	6,50		2,879,86	2,879,86	2,879,86				991,96	940,12	863,04				62,87	77,51	32,97				0,19	0,37	0,09				58,00	564,55	3,00				82,261,63	83,201,38	83,674,56	285,90	442,82	411,37	867,01	846,41		82,693,59	111,453,39	83,642,84	85,061,39	85,720,38		33,696,06	37,545,95	33,124,24		12,627,64	8,027,64	799,12	538,92		440,00	435,00	455,00	4,40		5,00	5,00	15,00		2,430,00	2,462,85	1,074,60				12,689,25	12,648,00	12,900,50	70,25	80,25	89,25	195,25	160,00		15,067,00	13,005,60	15,331,45	88,80	102,40	113,20	247,40	203,80		384,52						1,310,40	1,310,40	1,379,70				5,714,98	5,714,98	6,017,22				3,367,69	3,362,62	3,539,63				96,22						340,27	100,00	100,00				3,990,24	4,155,78	4,155,78				79,526,63	82,741,18	78,078,12	163,45	12,810,29	8,235,09	1,246,77	927,52		85,363,25	111,566,20	93,569,92	92,928,84	80,152,59		602,78	634,66	634,67				10,545,08	9,733,15	7,585,47				2,320,40	2,443,09	2,443,31				28,706,32	28,089,43	75,791,79	31,24	93,86	60,83				8,952,27	8,952,27	8,656,56	82,92		94,51				1,500,00	2,500,00	2,000,00				52,626,85	52,352,60	97,111,80	114,16	93,86	155,34				55,743,80	86,940,24	52,797,83	52,352,60	97,111,80		1,076,509,06	1,116,939,59	1,413,444,78	3,536,61	16,079,18	11,545,62	8,883,38	5,942,99		1,131,323,98	1,183,364,63	1,104,712,23	1,140,122,78	1,427,102,56	

Tab. No 13.

S P A R B A N K E R.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	
År.	Antal sparbanker.	Under året					Vid årets slut				Klassifikation af delegarne efter deras vid nedanstående års slut inestående behållning.										
		tillkomne nye delegare.	afgånge delegare.	insatt belopp.	i räkenskaperna godtgjord ränta å delegarnes kapital.	uttaget belopp.	gvarstænde delegare.	inestående behållning, tillhörande delegarne.	befintligt öfverskott (grund- och reservfond, räntevinster m. m.).	Summa af kolumnerna Nos 8 och 9.	1866.		1867.		1868.		1869.		1870.		
		Antal.	Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	Antal.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	R:dr R:mt.	Antal delegare.	Summa R:dr R:mt.	Antal delegare.	Summa R:dr R:mt.	Antal delegare.	Summa R:dr R:mt.	Antal delegare.	Summa R:dr R:mt.	Antal delegare.	Summa R:dr R:mt.	
1865	—	—	—	—	—	7,324	1,343,533	64,235	1,407,768	fr. 1 t. o. m. 10 R:dr	82	439	54	320	68	306	55	293	185	905	
1866	4	1,081	683	273,384	71,781	219,113	7,722	1,469,586	70,687	1,540,273	» 10—25 »	81	1,148	77	1,268	84	1,688	75	1,609	269	4,084
1867	4	999	891	261,433	75,076	236,721	7,785	1,519,524	77,875	1,597,399	» 25—50 »	128	4,660	109	3,680	113	4,513	106	3,300	211	6,742
1868	4	1,028	802	264,221	78,761	235,393	8,011	1,577,378	81,945	1,659,323	» 50—100 »	135	6,510	130	6,330	145	10,783	125	7,980	272	18,375
1869	3	1,114	683	285,754	80,875	257,187	8,317	1,671,700	80,046	1,751,746	» 100—200 »	193	38,410	185	35,371	195	30,382	175	30,892	295	48,377
1870	4	1,789	680	372,749	90,871	247,566	9,697	1,908,665	89,323	1,997,988	» 200—300 »	84	21,295	73	22,710	76	19,236	72	18,530	133	32,569
											» 300—400 »	55	17,760	50	15,820	43	14,496	31	10,987	77	26,512
											» 400—500 »	30	13,567	50	13,830	24	11,247	18	8,408	39	17,427
											» 500—1,000 »	63	35,450	50	34,019	57	37,172	57	36,798	101	67,313
											utöfver 1,000 »	16	19,573	19	20,180	24	32,739	24	33,583	30	43,453
											Summa	867	158,812	797	153,528	829	162,562	738	152,380	1,612	265,757

Anm. De i kol. 11—21 meddelade uppgifter afse för alla fem åren endast Enköpings stads sparbank, för de fyra första åren Tierps sockens sparbank, som med år 1869 upphört, samt för året 1870 Lagunda och Hagunda härad's sparbank, hvaremot från Uppsala stads och läns sparbank uppgifter härutinnan icke kunnat af Läns-Styrelsen erhållas.

Tab. N:o 14.
FATTIGVÅRDEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	
År.	Fattigvårds-samhällen			Antal fattighus.	Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.								Antal af fattigvården understödde, som ej fått full försörjning.			Fattigvårdens									
	med gemensam fattigvård.	med fattigvården rotens delad.	Antal rotar.		Äldre personer, vårdade				Barn, vårdade i och utom fattighus.		Summa.					Summa af båda könen.		inkomst. R:dr R:mt.					Summa utgifter i och för fattigförsörjning. R:dr R:mt.		
					i fattighus.		på annat sätt.								Afkastning af egendom, kollekt m. m.	Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa inkomster.				
	m.	q.	m.		q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	Summa.	m.	q.	Summa.	efter fyrk eller bevilning.	efter annan grund.	af statsmedel.	af annat fattigvårds-samhälle.	Summa inkomster.	
Å landsbygden.																									
1866	82	8	146	88	75	240	185	493	228	228	488	961	1,449	486	1,228	1,714	18,005,00	8,158,68	16,497,41	19,910,27	233,62	359,00	63,163,98	64,188,07	
1867	82	8	146	87	74	250	189	501	252	247	515	998	1,513	534	1,316	1,850	18,770,85	9,307,89	18,857,69	23,116,81	426,52	252,00	70,731,76	74,646,69	
1868	82	8	146	91	79	254	202	508	275	288	556	1,050	1,606	601	1,424	2,025	20,678,18	9,080,39	26,268,31	28,925,76	223,21	327,59	85,503,44	89,857,88	
1869	82	8	146	93	83	228	209	537	295	333	587	1,098	1,685	620	1,459	2,079	17,832,45	9,337,46	31,824,12	24,518,44	321,49	382,60	84,216,56	87,182,39	
1870	82	8	146	93	82	232	236	537	302	322	620	1,091	1,711	590	1,376	1,966	16,541,86	10,018,52	27,343,92	22,296,24	138,77	278,31	76,617,12	79,737,18	
I städerna.																									
1866	2	—	—	3	59	54	4	8	44	21	107	83	190	202	139	341	5,469,65	1,440,68	16,879,32	—	—	1,503,41	25,293,06	25,575,76	
1867	2	—	—	3	72	59	4	6	43	22	119	87	206	229	193	422	6,703,44	1,497,97	25,987,79	—	—	476,27	34,665,47	34,663,16	
1868	2	—	—	3	80	78	5	3	51	32	136	113	249	283	346	629	12,334,76	1,536,88	31,843,52	—	—	2,385,10	48,100,26	47,566,63	
1869	2	—	—	3	70	70	5	2	70	74	145	146	291	191	332	523	9,676,99	1,531,31	37,446,76	—	—	1,900,59	50,555,65	50,141,03	
1870	2	—	—	3	63	65	6	2	64	54	133	121	254	172	319	491	7,539,37	1,527,48	28,345,67	—	—	1,018,25	38,430,77	38,844,27	
I hela länet.																									
1866	84	8	146	91	134	294	189	501	272	249	595	1,044	1,639	688	1,367	2,055	23,474,65	9,599,36	33,376,73	19,910,27	233,62	1,862,41	88,457,04	89,763,83	
1867	84	8	146	90	146	309	193	507	295	269	634	1,085	1,719	763	1,509	2,272	25,474,29	10,805,86	44,845,48	23,116,81	426,52	728,27	105,397,23	109,309,85	
1868	84	8	146	94	159	332	207	511	326	320	692	1,163	1,855	884	1,770	2,654	33,012,94	10,617,27	58,111,83	28,925,76	223,21	2,712,69	133,603,70	137,424,51	
1869	84	8	146	96	153	298	214	539	365	407	732	1,244	1,976	811	1,791	2,602	27,509,44	10,868,77	69,270,88	24,518,44	321,49	2,283,19	134,772,21	137,323,42	
1870	84	8	146	96	145	297	242	539	366	376	753	1,212	1,965	762	1,695	2,457	24,080,73	11,546,00	55,689,59	22,296,24	138,77	1,296,56	115,047,89	118,581,45	

